

บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล
ศึกษากรณี กรุงเทพมหานคร

อุทิศ มหาภักดีคุณ

ฉบับปรับปรุง

จาก

บันทึกฉบับหลัง ม.ม.๑๑๑

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2543

ISBN 974-663-970-6

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

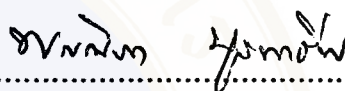
เรื่อง

บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
ศึกษากรณี กรุงเทพมหานคร

นายอุทิศ มหาภักดีคุณ

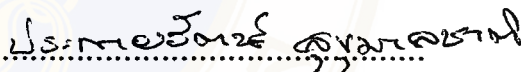
ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณีภา บุรพาชีพ

น.บ. (เกียรตินิยมดี), น.ม.

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประภาวีรัตน์ สุขุมลชาติ

ศศ.บ., M.S.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุตินา แสงเงิน

กศ.บ., ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อม)

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

อาจารย์ชรรยงค์ อัมพวา ศศ.บ.,ศศ.ม.

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ศาสตราจารย์ เลียงชัย ลิ้มล้อมวงศ์

Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล

ศึกษากรณี กรุงเทพมหานคร

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม

วันที่ 8 พฤษภาคม 2543

นายอุทิศ มหาภักดีคุณ

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณีภา บุรพาชีพ

น.บ. (เกียรตินิยมดี), น.ม.

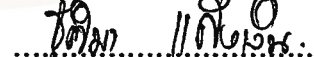
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประภากรรัตน์ สุขุมลชาติ

ศศ.บ., M.S.

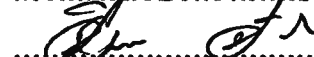
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิตมา แสงเงิน

กศ.บ., ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อม)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์จิราพร จักรไพวงศ์

ศบ., ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อม)

รักษาราชการแทนคณบดี

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

อาจารย์ สมศักดิ์ จันทวัฒนา

วท.บ., รอ.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ เลียงชัย ล้อมมวงค์

Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์
พรณิภา นूरพาชีพ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกายรัตน์
สุขุมลชาติ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุติมา แสงเงิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยมาโดยตลอด อาจารย์
บัณฑิต สิทธินามสุวรรณ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์จากกรุงเทพมหานคร
และอาจารย์สมศักดิ์ จันทวัฒนา กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสอบวิทยานิพนธ์ จากกรุงเทพมหานคร
ซึ่งได้สละเวลาทำหน้าที่กรรมการและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ทำให้วิทยานิพนธ์มีความ
สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนทุกท่านในหลักสูตรสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
สิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาล กลุ่มทดสอบแบบสอบถาม 5 สำนักงาน
เขต และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 45 สำนักงานเขตที่ให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม รวมทั้งเจ้า
หน้าที่ระดับบริหารของกรุงเทพมหานคร จำนวน 14 ท่านที่ให้ข้อมูลแบบเจาะลึกโดยการ
สัมภาษณ์

ขอขอบคุณคุณรัชนิกา คำมา และคุณจันทนา ครองสิน ผู้ช่วยเหลื่องานพิมพ์วิทยานิพนธ์
เสร็จเป็นรูปเล่ม

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาหลักสูตรสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อมรุ่นที่ 16 ที่มีความห่วงใยและให้
กำลังใจแก่ผู้วิจัย ตลอดช่วงการทำวิทยานิพนธ์

ท้ายนี้ ผู้วิจัยต้องขอบคุณภรรยา (นางวรรณะ มหากิตติคุณ) ที่จุดประกายทางความคิดและ
สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโทมาโดยตลอด จนสำเร็จการศึกษา

อุทิศ มหากิตติคุณ

3937127 SHEV/M : สาขาวิชา : สิ่งแวดล้อม ; ศก.ม. (สิ่งแวดล้อม)

คำสำคัญ : บทบาท / การปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม / เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล

อุทิศ มหาภักดีคุณ : บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร (ROLE OF THE ENVIRONMENTAL AND SANITARY OFFICIALS IN THE PERFORMANCE OF ENVIRONMENTAL RELATED TASKS: A CASE STUDY OF BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION.) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : พรรณิกา บุรพาชีพ, น.บ. (เกียรตินิยมดี) น.ม., ประภาวรัตน์ สุขมาลาชาติ, ศศ.บ., MS., รุติมา แสงเงิน, ศศ.บ., ศก.ม. (สิ่งแวดล้อม), 141 หน้า. ISBN 974-663-970-6

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล และศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจประกอบการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต 45 แห่ง จำนวนตัวอย่าง 224 ราย ในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพได้ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเจ้าหน้าที่ระดับบริหารของกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้องกับงานในบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล จำนวน 14 ราย ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for social Sciences) โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์แผนการทางเดียว ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์การแผนการ พบว่า การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ มีผลกระทบต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมไม่มีผลกระทบต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลอย่างมีนัยทางสถิติ รวมถึงปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาอื่น ๆ ได้แก่ การรับรู้บทบาท การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมและความรู้ทางสิ่งแวดล้อมไม่มีผลกระทบต่อบทบาทอย่างมีนัยทางสถิติเช่นกัน

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะลึกให้ข้อคิดเห็นตรงกันคือ หน้าที่และปริมาณงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลมีมากไม่สอดคล้องกับจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงาน และต้องพัฒนาบุคลากรด้านความรู้ ความสามารถ และมีจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โครงสร้างการจัดอัตรากำลังตามลักษณะกลุ่มงานต้องชัดเจน ด้านนโยบายต้องมีแนวทางปฏิบัติงานที่ชัดเจน กฎหมายหลักที่ใช้ในการปฏิบัติงานควรออกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครและระเบียบต่างๆ ปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์เพื่อประโยชน์สำหรับการเป็นเครื่องมือในการบริหารและการปฏิบัติงาน

3937127 SHEV /M : MAJOR ENVIRONMENT ; M.A. (ENVIRONMENT)

KEY WORD : ROLE / ENVIRONMENT ACTIVITIES / ENVIRONMENTAL AND SANITARY OFFICIALS

UTID MAHAKITTIKUN : ROLE OF THE ENVIRONMENTAL AND SANITARY OFFICIALS IN THE PERFORMANCE OF ENVIRONMENTAL RELATED TASKS : A CASE STUDY OF BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION (BMA). THESIS ADVISORS : PANNIPA BURAPHACHEEP, L.L.M, PRAKAIKAT SUKUMALACHART, M.S., SHUTIMA SAENG-NGERN, M.A. (ENVIRONMENT), 141 p. ISBN 974-663-970-6

This research is to study the practical role of environmental and sanitary officials at District Offices, BMA, as well as the influential factors on official's practical role, together with the problems and the recommendations for environmental performance. The study was conducted by using survey qualitative research. The quantitative data was collected through questionnaires from 224 environmental and sanitary officials in 45 District Offices. The qualitative data was collected by in-depth interview with 14 senior BMA officials who are working in the role of environmental and sanitary officials. The qualitative data was analyzed by descriptive techniques.

The research showed that most of the survey sample play a moderate role in environmental performance. The result of variance analysis presented that a perception of environmental information, and management had influenced on the environmental performance of environmental and sanitary officials at significant level of 0.01. The personal factors such as, educational background, position, working period and environmental experience did not effect these officials the environmental performance. Neither did socio- psychological factors, such as, the perception of role, the recognition of environmental values and environmental knowledge.

Problems and Recommendations : The survey samples and the key informants presented identical view that assigned duties should be balance with the number of staff. Professional development and environmental awareness should be done continuously. Official recruitment for each group of environmental work should be appropriate. The procedure of implementation of top down policies should be clarified. The issuing of ordinances and regulations should be appropriate to the current situation and be issued in a manner facilitating management and implementation.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.4 คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.5 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.6 ตัวแปรและระดับการวัด.....	7
1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
1.8 สมมติฐานการวิจัย.....	9
1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท.....	11
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้.....	15
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	16
2.4 บทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล.....	20
2.5 งานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล.....	22
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	24
2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
3.1 ประชากรที่ศึกษา.....	37
3.2 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง.....	40
3.3 การสุ่มตัวอย่าง.....	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
3.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	48
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
3.7 การเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์.....	49
3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล.....	52
4.2 ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา.....	54
4.3 บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม.....	79
4.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง....	84
ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว	
4.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยากับบทบาท....	87
ที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยการวิเคราะห์การผันแปร	
ทางเดียว	
4.6 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม.....	89
4.7 ความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม.....	91
ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต พิจิตรตาม	
กฎหมายที่กำหนดบทบาทหรือให้อำนาจไว้	
4.8 ความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของ.....	93
เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต	
4.9 ความคิดเห็นในประเด็นสำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน..	93
ด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต	
4.10 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม.....	94
ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 อภิปรายผลการวิจัย	97
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
6.1 ผลการวิจัยจากแบบสอบถาม.....	102
6.2 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	103
6.3 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม.....	106
6.4 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม.....	107
6.5 สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก.....	108
6.6 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	109
บรรณานุกรม.....	111
ภาคผนวก.....	117
ประวัติผู้วิจัย.....	141

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร.....	37
ตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งและเขตการปกครอง.....	42
ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	53
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม....	56
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้ข่าวสาร.....	59
ด้านสิ่งแวดล้อม	
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม.....	61
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม.....	64
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้บทบาทในการปฏิบัติ.....	67
งานด้านสิ่งแวดล้อม	
ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้บทบาทในการ.....	70
ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม	
ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม.....	72
ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม .76	76
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการบริหารจัดการ.....	77
ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการบริหารจัดการ.....	79
ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามบทบาทที่ปฏิบัติจริง.....	82
ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง.....	84
ตารางที่ 16 การวิเคราะห์การค้นพบทางเคิขระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง.86	86
ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม	
ตารางที่ 17 การวิเคราะห์การค้นพบทางเคิขระหว่างปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยากับบทบาท..88	88
ที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ภายในปี 2563 การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก คือ กระแสโลกาภิวัตน์อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าด้านสื่อสารโทรคมนาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศจะเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญที่ทำให้โลกอยู่ในภาวะที่ไร้พรมแดนมีการติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างรวดเร็ว เปิดโอกาสให้คนในสังคมทุกคนสามารถแสวงหาข่าวสารความรู้ได้อย่างหลากหลายจากทุกทิศทุกทาง ทำให้เกิดความตระหนักและเข้าใจร่วมกันว่าการพัฒนาที่ใช้ทรัพยากรโดยไม่มีขอบเขตจำกัด จะก่อให้เกิดปัญหาในระยะยาว ดังนั้นประชาคมโลกจำเป็นต้องปรับระบบและระเบียบทางด้านเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของตนเองใหม่เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในระบบเศรษฐกิจเสรี ซึ่งมีการแข่งขันในทางการค้า การเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพ การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและ ไม่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางสังคม และระดับคุณภาพของชีวิตของคนในแต่ละประเทศจะมีมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสุขสันติอย่างยั่งยืนในสังคมโลก

สังคมไทยจะต้องปรับตัวเองในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลกให้สอดคล้องกับกระแสเรียกร้องประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของคนไทยในปัจจุบันในการมีส่วนร่วมกำหนดวิถีชีวิตของตนเองมากขึ้น ต้องการความสมดุลของการพัฒนา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืนและเกื้อกูลกันตลอดไป” (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544: ปฐมบท)

ข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นข้อบ่งชี้การพัฒนาที่ควรจะเป็นในอนาคต ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมในส่วนของกรุงเทพมหานคร ก็ได้รับผลพวงของการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ในช่วง 6-7 ปีที่ผ่านมา ปัญหามลพิษและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ตามลำดับ แผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540-2544) ในแผนสาขาสิ่งแวดล้อม (สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร: 53-54) ได้ให้รายละเอียดสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครว่า มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วและมีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น จึงทำให้

กรุงเทพมหานครประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเนื่องจากของเสีย ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลมากกว่าภูมิภาคอื่นของประเทศ ปัญหาที่สำคัญและเห็นได้ชัดเจน เช่น

- น้ำเสีย เนื่องจากการระบายน้ำเสียจากแหล่งต่างๆ ลงสู่คลองและแม่น้ำเจ้าพระยาโดยไม่ผ่านการบำบัดหรือบำบัดได้ไม่สมบูรณ์ ข้อบัญญัติควบคุมอาคารยังขาดการควบคุมน้ำทิ้งและกรุงเทพมหานครยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม (Central Sewerage System) ที่สมบูรณ์และถูกสุขลักษณะ ทำให้สภาวะน้ำเน่าเสียในคลองของกรุงเทพมหานครทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

- ปริมาณมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น การกำหนดปริมาณมูลฝอยต่อหัวประชากรเพิ่มสูงขึ้นแม้การจัดเก็บจะทำได้ทั่วถึงแต่การกำจัดมูลฝอยยังมีปัญหาในเรื่องการจัดการให้ถูกสุขลักษณะทั้งด้านเทคนิคและงบประมาณ และปัญหามูลฝอยติดเชื้อจากโรงพยาบาลที่ยังทิ้งปะปนกับมูลฝอยชุมชน ทำให้เสี่ยงกับการแพร่ของเชื้อโรค นอกจากนั้นยังไม่มีการจัดการที่เหมาะสม

- คุณภาพอากาศมีสภาพเลวลง เนื่องมาจากฝุ่นละอองจากการก่อสร้าง ควันขาว ควันดำและก๊าซพิษจากรถยนต์ โรงงานอุตสาหกรรมและกิจกรรมอื่นๆ ปะปนอยู่ในบรรยากาศมากเกินไปเกินกว่ามาตรฐานกำหนด ทั้งมีเสียงดังจากการจราจรและยานพาหนะโดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ รถบรรทุกสถานประกอบการในระดับเกินค่ามาตรฐานและเหตุรำคาญซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

- สภาวะแวดล้อมของเมืองเสื่อมโทรม มีการก่อสร้างต่างๆ การตัดต้นไม้ และการทำลายพื้นที่สีเขียวธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งอากาศบริสุทธิ์โดยไม่มีปลูกทดแทนอย่างสมดุล ชุมชนเมืองจึงขาดความร่มรื่น การพัฒนาพื้นที่ชานเมืองเป็นเหตุให้พื้นที่สีเขียวลดลง พื้นที่สีเขียวในเมือง เช่น สวนสาธารณะและสวนหย่อมยังมีน้อยมาก คลองและลำรางสาธารณะถูกถม ถูกรื้อถ้าหรือดินเงินทางระบายน้ำธรรมชาติขาดการบำรุงรักษา ไม่สวยงามและไม่สามารถใช้ประโยชน์สาธารณะหรือระบายน้ำได้เหมือนเดิม

- น้ำท่วมขัง เนื่องจากการถมที่ดินทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศเอื้ออำนวยให้เกิดภาวะน้ำท่วมและปัจจุบันลักษณะทางกายภาพเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ชุมชนเมืองขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยยังไม่มีกำหนดผังเมืองเฉพาะที่จะควบคุมการใช้ที่ดินได้อย่างเหมาะสม เป็นเหตุให้มีการใช้ประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง เช่น การถมที่เพื่อปลูกสร้าง การรื้อถ้าคลองสาธารณะ ทำให้ทางไหลของน้ำแคบลง ระบบระบายน้ำที่มีอยู่เดิมไม่สามารถรองรับอัตราการไหลนองที่เพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเมืองได้ทัน ประกอบกับบริเวณชานเมืองมีปัญหาแผ่นดินทรุด พื้นดินมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ อัตราการไหลของน้ำฝนสูงขึ้น ส่วนที่เก็บกักน้ำกลับลดลง ประสิทธิภาพการระบายน้ำจึงไม่พอเพียงเมื่อเกิดปัญหาความเสียหายจากน้ำท่วม จึงเป็นปัญหารุนแรง เนื่องจากระดับน้ำสูงท่วมขังไม่ยาวนาน ก็สามารถก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินและสุขภาพของประชาชน

ปัญหาสิ่งแวดล้อมตามที่แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2540-2544) ได้ระบุไว้ จำเป็นจะต้องมีการแก้ไขเพื่อลดความรุนแรงของปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการควบคุมป้องกัน ไม่ให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองเหล่านี้อยู่ในความรับผิดชอบ การจัดการ ควบคุม ดูแล โดยตรงของหน่วยงานกรุงเทพมหานครหลายหน่วยงานกล่าวคือในระดับกรมหรือสำนัก ได้แก่ สำนักอนามัย สำนักการโยธา สำนักรักษาความสะอาด สำนักการระบายน้ำ และสำนักสวัสดิการสังคม รวมทั้งกองนโยบายและส่งเสริมสิ่งแวดล้อม สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร ในระดับสำนักงาน เขตทั้ง 50 เขต มีฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบ ได้แก่ ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ฝ่ายโยธา ฝ่ายรักษาความสะอาด และฝ่ายเทศกิจ

ในด้านการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานครได้ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นต้น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครที่สำคัญๆหลายปัญหา เช่น ปัญหาน้ำเสีย ปัญหามลพิษ และสิ่งปฏิกูล ปัญหามลพิษทางอากาศ (ฝุ่นละออง ควัน ก๊าซพิษและเสียง) และปัญหาที่เป็นเหตุรำคาญตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 อันมีสาเหตุเกิดจากแหล่งต่อไปนี้ สถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ สถานที่สะสมอาหาร สถานที่จำหน่ายอาหาร สถานที่จำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ อาคารบ้านเรือน และสิ่งปลูกสร้างอื่นใด รวมทั้งปัญหาความปลอดภัยจากการบริโภคอาหาร ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน มีผลกระทบอย่างมากต่อสุขภาพของชาวกรุงเทพมหานครทั้งทางร่างกายและจิตใจ ในอีกทางหนึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ เป็นการเพิ่มความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองโดยรวมด้วย

แหล่งเกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมดังที่ได้กล่าวมา มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทุกฝ่าย นั่นคือความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในส่วนผู้ประกอบการ ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะหน่วยงานกรุงเทพมหานครระดับสำนักงานเขตที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยตรงตามอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ คือ ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลในพื้นที่ของแต่ละเขตการปกครอง หากเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตน และมองเห็นคุณค่าของงานด้านสิ่งแวดล้อมก็จะช่วยให้การปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมเป็นผลดียิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครบางส่วนสามารถป้องกัน ลดและบรรเทาความรุนแรงของปัญหาได้ จึงมีความสนใจศึกษาบทบาทของเจ้า

หน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขตกรุงเทพมหานครในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 ศึกษาระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร

1.2.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างของบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ กรุงเทพมหานคร

1.2.3 ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ในทุกสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร

1.4 คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1.4.1 เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ หมายถึง ข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมในฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร ทั้ง 50 สำนักงานเขต ซึ่งประกอบด้วย ผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานสารบรรณระดับ 7 เจ้าหน้าที่อนามัยระดับ 1-6 และนักวิชาการสุขภาพระดับ 3-5 หรือ 6ว. หรือ 7ว.

1.4.2 งานด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง กิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ควบคุมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่ในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ 3 ด้าน ได้แก่

- งานสุขภาพอาหาร
- งานสุขภาพโรงงานและอาชีวอนามัย
- งานสิ่งแวดล้อมและสุขภาพทั่วไป

1.4.3 บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามสถานภาพ หรือตำแหน่ง ในที่นี้ หมายถึง การปฏิบัติจริงตามหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

1.4.4 ตำแหน่ง หมายถึง สถานภาพและหน้าที่ของบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งและบรรจุในฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ได้แก่ เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข เจ้าหน้าที่อนามัย และนักวิชาการสุขภาพ

1.4.5 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความยาวนาน (จำนวนปี) ของการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยปฏิบัติหน้าที่อยู่ในตำแหน่ง เจ้าหน้าที่อนามัย นักวิชาการสุขภาพ เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข ประจำฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และฝ่าย หรืองานอนามัยเดิม ในระดับสำนักงานเขต ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งหรือหลายตำแหน่งรวมกัน

1.4.6 ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การได้เคยเข้าร่วม ศึกษา ฝึกอบรม ฐานการปฏิบัติหรือการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ทั้งที่เป็นงานที่ปฏิบัติในหน้าที่ราชการและงานที่ไม่ใช่งานในหน้าที่ราชการ แต่ไม่ได้หมายความว่ารวมถึง การเข้าร่วม ศึกษา ฝึกอบรม ฐาน การปฏิบัติ หรือการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสิ่งแวดล้อมในหน้าที่ราชการของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

1.4.7 การรับรู้บทบาทของเจ้าหน้าที่ หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ มีความรู้ ความเข้าใจการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของคนที่ถูกกำหนดไว้ในงานด้านสิ่งแวดล้อม

1.4.8 การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในเรื่องความรู้สึก การให้ความสำคัญหรือความประทับใจ รวมทั้งการปฏิบัติหรือแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่มีต่อการรักษา การสงวน การอนุรักษ์ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมกับระบบนิเวศน์ในชุมชนหรือเมือง

1.4.9 การรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง แหล่งที่มาและความถี่ของการได้รับข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม จากโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร/วารสาร เอกสารจากราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ การสนทนากับเพื่อน/ญาติ การอบรม/ประชุม/สัมมนา

1.4.10 ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ข้อเท็จจริง ข้อมูล รายละเอียดต่างๆ ที่เคยได้รับทราบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม

1.5 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 ตัวแปรอิสระ (Independence Variable) ประกอบด้วย

1.5.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ตำแหน่ง
- ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน
- ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดลอม

1.5.1.2 ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา

- การรับรู้บทบาท
- การให้คุณค่าทางสิ่งแวดลอม
- การรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดลอม
- ความรู้ทางด้านสิ่งแวดลอม
- การบริหารจัดการ

1.5.2 ตัวแปรตาม (Dependence Variable) ได้แก่ บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดลอมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดลอมและสุขภาพ

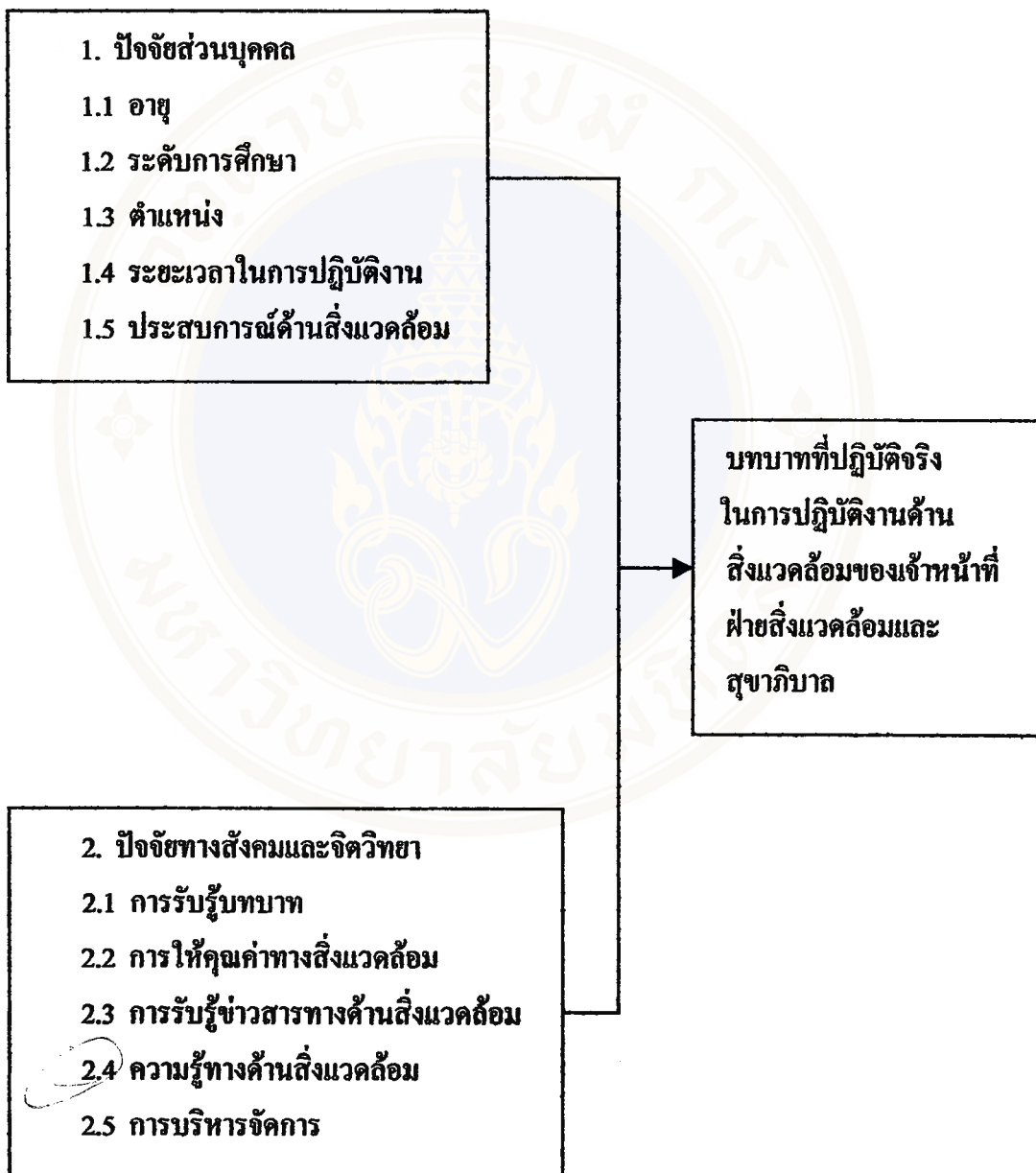
1.6 ตัวแปรและระดับการวัด

ตัวแปร	ระดับการวัด
ตัวแปรอิสระ	
1. ปัจจัยส่วนบุคคล	
1.1 อายุ	Interval
1.2 ระดับการศึกษา	Nominal
1.3 ตำแหน่ง	Nominal
1.4 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	Interval
1.5 ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม	Interval
2. ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา	
2.1 การรับรู้บทบาท	Interval
2.2 การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม	Interval
2.3 การรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อม	Interval
2.4 ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม	Interval
2.5 การบริหารจัดการ	Interval
ตัวแปรตาม	
บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล	Interval

1.7 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

1.8 สมมติฐานการวิจัย

1.8.1 บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง

1.8.2 ปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน ดังนี้

1.8.2.1 เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

1.8.2.2 เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

1.8.2.3 เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

1.8.2.4 เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

1.8.2.5 เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่มีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

1.8.3 ปัจจัยทางสังคมจิตวิทยาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน ดังนี้

1.8.3.1 การรับรู้บทบาทแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

1.8.3.2 การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

1.8.3.3 การรับรู้ข่าวสารทางสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

1.8.3.4 ความรู้ทางสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

1.8.3.5 การบริหารจัดการที่แตกต่างกัน มีผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.9.1 ทราบระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

1.9.2 ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างกันของบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

1.9.3 ทราบปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลให้บทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด ตัวแปร และการตั้งสมมติฐาน โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 6 ส่วนดังนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
- 2.4 บทบาทหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
- 2.5 งานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- 2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

2.1.1 ความหมายของบทบาท

เพื่อความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับบทบาท จึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของบทบาท ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ มาพอสังเขปดังนี้

ตามพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถานปี พ.ศ. 2524 ได้อธิบายความหมายของ “บทบาท” (Role) ว่า คือ การทำหน้าที่หรือพฤติกรรมตามที่สังคมกำหนด หรือคาดหวังให้บุคคลกระทำ

ปรีณิจันและคณะ (Princition et al., 1973: 260) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบและตามความคาดหวังของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโน้ตส้นของคนแสดงพฤติกรรม และผลจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

เอส เอฟ โนเดล (S.F. Nodel อ้างใน อนงค์ลักษณ์ จันทร์สาม 2536: 13) ได้กล่าวว่า “บทบาท คือ พฤติกรรมจริง ๆ ไม่เหมือนกับสถานภาพที่มีลักษณะอยู่กับที่ กล่าวคือบทบาทจะเปลี่ยนแปลงไปตามบรรทัดฐานของสังคม”

ไทบูลย์ ช่างเขียน (2516: 29-30) กล่าวว่า “เมื่อสถานภาพเป็นที่รวมแห่งสิทธิและหน้าที่ แล้วบทบาทก็เป็นลักษณะที่เคลื่อนไหวของสถานภาพ คือการใช้สิทธิและหน้าที่ให้บังเกิดผล”

อุทัย หิรัญโต (2519: 120) ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ หรือ การแสดงบทบาทของบุคคล เมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งตามที่ถูกกำหนดโดย หน้าที่หรือขอบเขตความรับผิดชอบ

สุพัตรา สุภาพ (2522: 58) กล่าวถึงบทบาทว่า คือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของ สถานภาพ (ตำแหน่ง)

วินิจ เกตุขำ และคมเพชร นัตรสุกกุล (2522: 61-62) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท (Role) หมายถึง “รูปแบบของพฤติกรรม หรือการแสดงออกของบุคคลที่เป็นไปตาม สถานภาพที่เขาดำรงอยู่”

อาณนัฏ อากาภิรม (2525: 54) กล่าวว่า บทบาทเป็นรูปการทางพฤติกรรมของตำแหน่งที่ มีการเคลื่อนไหว (dynamic) เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ กล่าวคือ ในตำแหน่งเดียวกันบทบาทอาจจะ เปลี่ยนแปลง ไปตามบุคคลที่มาดำรงตำแหน่งและบรรทัดฐานของสังคม

จากแนวคิดดังกล่าวอาจสรุปความหมายของ “บทบาท” ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ว่า หมายถึง “การแสดงพฤติกรรมหรือการปฏิบัติงานของบุคคลตามที่ถูกกำหนด โดยตำแหน่งหน้าที่ และตามความคาดหวังทั้งของตนเองและของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงบรรทัดฐานทางสังคม”

2.1.2 องค์ประกอบของบทบาท

อรุณ รักธรรม (2526: 18) ได้กล่าวถึงระบบของบทบาท (System of Role) ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงของบุคคลซึ่งถูกควบคุมโดยอารมณ์ ทัศนคติ พฤติกรรมส่วนตัว ปัญหาในการปฏิบัติงาน เป็นต้น
2. บทบาทที่องค์การกำหนด (Role Prescription) คือ ขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบซึ่งองค์การหรือหน่วยงานกำหนดให้
3. บทบาทที่คาดหวัง (Role Expectation) คือ บทบาทที่บุคคลคาดหวังไว้แบ่งออกเป็นความคาดหวังที่บุคคลมีต่อตนเอง และความคาดหวังที่บุคคลอื่นมีต่อตนเอง

ทิตยา สุวรรณชฎ (2510: 9-10) ได้แบ่งบทบาทหน้าที่ออกเป็น

1. บทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคม ควรจะปฏิบัติ เช่น พ่อต้องรักลูกตลอดจนอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษา

2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role)หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมจะต้องปฏิบัติจริง เช่น พ่อแม่รักลูกก็แสดงความรักโดยการพุดจา หรือให้ของ หรือชื่นชมอยู่ในใจ บทบาทที่ปฏิบัติจริงนี้ จะเป็นเรื่องของการเอาบทบาทในอุดมคติมาแบ่งและดัดแปลงให้เข้ากับเหตุการณ์จริงเป็นผลรวมของ บทบาทตามอุดมคติ บุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่ง อารมณ์ขณะแสดงบทบาท อุปกรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่ และปฏิกิริยาของผู้เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะมุ่งศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role) ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

2.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาท

เพื่อให้การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาท มีความสมบูรณ์ตามหลักทฤษฎีและความเป็นจริงมากที่สุด จึงได้รวบรวมแนวคิดที่กล่าวถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทมาประกอบการศึกษาวิจัย ดังนี้

รีดเดอร์ (Reeder 1971: 157) ได้อธิบายเหตุผลในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบทบาทของมนุษย์ว่าเกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1. เป้าประสงค์ หรือจุดประสงค์ (Goal) ความมุ่งหมายที่จะให้บรรลุผลในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ผู้กระทำจะมีการกำหนดเป้าหมายไว้ก่อนล่วงหน้า

2. ความเชื่อ (Belief Orientation) เกิดจากความคิด ความรู้ ที่ผู้กระทำเข้าใจในเรื่องหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการเลือกการกระทำทางสังคม

3. ค่านิยม (Value Standard) คือ สิ่งที่ถูกค่านิยมถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง

4. นิสัย และธรรมเนียม (Habits and Customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วสืบต่อกันมาด้วยประเพณี และถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วย

5. การคาดหวัง (Expectation) คือ ทำที่ของบุคคลอื่นที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัว โดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ

6. ข้อผูกพัน (Commitments) คือ สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าเขาถูกผูกมัดที่จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น

7. การบังคับ (Force) ตัวที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจกระทำ ได้เร็วขึ้น

8. โอกาส (Opportunity) เป็นความคิดของผู้กระทำที่เชื่อว่าการตัดสินใจกระทำอะไร โอกาสจะเป็นเครื่องช่วยสำหรับการตัดสินใจ เช่น การมีโอกาสเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น

9. ความสามารถ (Ability) การตระหนักถึงความสามารถนี้จะนำไปสู่การตัดสินใจในการกระทำทางสังคม

10. การสนับสนุน (Support) คือ สิ่งที่ผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับ หรือคิดว่าจะได้รับจากบุคคล

ปัจจัยทั้ง 10 ประการดังกล่าว เป็นปัจจัยที่ริคเคอร์เชื่อว่า เป็นกลุ่มเหตุของการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์ กล่าวคือ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะกระทำสิ่งใดย่อมมีเหตุผลในการกระทำนั้นแฝงอยู่ด้วย และเหตุผลดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่จะประกอบกลุ่มเหตุผลหลายประการ ซึ่งอาจเหมือนหรือต่างกันในแต่ละบุคคล (ชิษณุกร พรภาณวิษญ์, 2540: 24)

จากข้ออธิบายของริคเคอร์ และข้อคิดเห็นของชิษณุกร พรภาณวิษญ์ กล่าวได้ว่า ปัจจัยหลาย ๆ ตัว เช่น เป้าประสงค์ ความเชื่อ ค่านิยม นิสัยและธรรมเนียม เกี่ยวข้องโดยตรงกับการให้คุณค่าต่อสิ่งนั้น ซึ่งจะมีผลต่อการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบทบาท

บรูม และเซลส์นิก (Broom and Selznick, 1973: 36) ได้กล่าวว่า บทบาทที่กระทำจริงของบุคคลจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความคาดหวังและการรับรู้บทบาทของบุคคล ตลอดจนความกดดันและโอกาสของแต่ละบุคคล รวมถึงบุคลิกภาพและประสบการณ์ของบุคคลด้วย

ไพบลูธ ช่างเรียน (2516: 30) กล่าวว่า การแสดงบทบาทของบุคคล จะแตกต่างกันไปตามลักษณะนิสัย ความรู้ ความสามารถ มุมเหตุจูงใจ การอบรม ฯลฯ ซึ่งมุมเหตุจูงใจนั้นอาจมาจากความสนใจส่วนตัว การได้รับข่าวสาร การฝึกอบรม หรือสถานการณ์ที่แวดล้อมบุคคลนั้นในขณะนั้น

สมชศ นาวิการ (2521: 142) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ด้านคือ

1. ปัจจัยด้านสถานการณ์
2. การรับรู้บทบาท
3. ความสามารถและทักษะ
4. กระบวนการจูงใจ

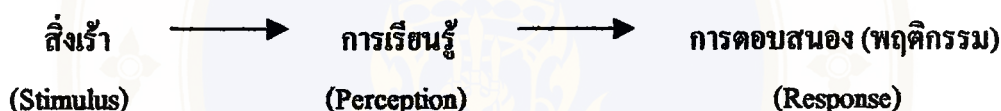
ทัศนา บุญทอง (2535: 95) ได้ให้แนวคิดในเรื่องการแสดงบทบาทของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทที่ตนต้องแสดงหรือต้องปฏิบัติ
2. ประสบการณ์ของผู้ที่ต้องแสดงบทบาท
3. บุคลิกภาพของผู้แสดงบทบาท

จากแนวคิดดังกล่าวทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงต่องานด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ การรับรู้บทบาท การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม การรับรู้ข่าวสาร (ปัจจัยด้านสถานการณ์) ความรู้ และประสบการณ์ในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

ในทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้เน้นถือว่าการรับรู้เป็นสภาพทางจิตวิทยา การรับรู้ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เห็นได้แต่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล โดยทางจิตวิทยาแล้วเห็นว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวกระตุ้น กับพฤติกรรมที่แสดงออก กล่าวคือ การรับรู้เป็นกระบวนการระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองของบุคคล (จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ , 2519: 2) ดังนี้

ละออ หุตางกูร (2509: 22) ได้กล่าวว่า การรับรู้เป็นการแปรสิ่งกระตุ้นแล้วมีผลให้บุคคลมีปฏิกิริยาตอบสนอง และการตอบสนองนั้นคือพฤติกรรม บุคคลจะมีพฤติกรรมไปตามที่ตนได้รับรู้ พฤติกรรมจึงเป็นภาพลักษณ์ของการรับรู้ นั่นคือ พฤติกรรมถูกสั่งการหรือควบคุมโดยการรับรู้

อรุณ รัชธรรม (2528: 20-21) กล่าวว่า การรับรู้ถือเป็นจุดเริ่มต้นมูลฐานของพฤติกรรมมนุษย์ โดยถือว่าการรับรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของพฤติกรรม และเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการกำหนดแบบของประพฤติน้องค์การ ทั้งนี้การรับรู้คือการที่บุคคลมองเห็นอะไรแล้วเลือกเก็บส่วนที่เห็นนั้นมาอยู่ในจิตสำนึก โดยเข้าใจความหมายด้วยความรู้สึกลึกของตนเอง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

พวงจันทร์ ดุลละมพะ (2512: 38) กล่าวว่า การรับรู้ของคนๆ หนึ่ง จะแตกต่างกันไปตามอายุ เพศ สติปัญญา และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ (2519: 2-3) ได้กล่าวถึง การรับรู้ว่าขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญสรุปได้ 2 ประการ คือ

1. อิทธิพลจากองค์ประกอบภายในตัวบุคคล ได้แก่ ลักษณะบุคคลทางกาย ความต้องการ คุณค่า ความสนใจและประสบการณ์เดิม

2. อิทธิพลจากองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ ความเชื่อมั่น ความเชื่อถือ คำบอกเล่า คำแนะนำ หรือคำสั่งสอนที่ได้รับต่อมา

จากแนวคิดเชิงทฤษฎี สรุปได้ว่าการรับรู้บทบาทเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทและเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการแสดงพฤติกรรมตามบทบาทของบุคคลในองค์กร ทั้งนี้การรับรู้บทบาทของบุคคลจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง การรับรู้ข่าวสาร และประสบการณ์ในการทำงาน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2.3.1 ความหมายของสิ่งแวดล้อม

เกษม จันทรแก้ว (2527: 205) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งแวดล้อมนั้นเป็นทุกสิ่งทุกอย่างบนพื้นโลกเป็นทั้งของแข็ง ของเหลว ก๊าซ สารเคมี สัตว์ มนุษย์ ดิน หิน ดันไม้ แร่ธาตุ อากาศ วัตถุธาตุ สิ่งก่อสร้าง บ้านเรือน ถนน โรงเรียน วัด เมือง ชุมชน วัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี กฎหมาย ข้อบังคับ ฯลฯ เป็นต้น

เกษม สนิทวงศ์ (เอกสารอัดสำเนา: 2) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่สร้างขึ้นในระยะเวลาหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ได้แก่ บรรยากาศ ชั้นบนผิวโลก ดินของโลกและสิ่งที่มีชีวิตอาศัยอยู่ สำหรับสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สาธารณูปการต่างๆ แบบของสถาบันและสังคมมนุษย์ คำนินชีวิต

ชูวัฒน์ วุฒิเมธี (2527: 21) แบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นสิ่งแวดล้อมหลักของโลก
2. สิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการที่มนุษย์สร้างขึ้น

สมพงษ์ อรพินท์ (2527: 505) ได้ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่รอบ ๆ ตัวเราได้แก่ สิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต และรวมทั้งที่เป็นรูปธรรม คือ สิ่งที่มีมองเห็นจับต้องได้ และที่เป็นนามธรรม คือ สิ่งที่ต้องจับต้องไม่ได้ เช่น แบบแผน ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ เป็นต้น

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้ความหมายของ “สิ่งแวดล้อม” ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น และความหมายของ “คุณภาพสิ่งแวดล้อม” ว่าคุณภาพของธรรมชาติ

อันได้แก่ ศัตรู พืช และทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ และสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้นทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชนและความสมบูรณ์สืบไปของมนุษยชาติ

สรุป สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่าง รวมทั้งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น สำหรับความหมายสิ่งแวดล้อมที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะมุ่งไปที่สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏทั่วไปในสถานที่ที่เป็นเมือง หรือเรียกว่าสิ่งแวดล้อมเมือง

2.3.2 ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

ในหลายภูมิภาค การเติบโตของชุมชนเมืองมีมากกว่าความสามารถที่ชุมชนจะรองรับความต้องการต่าง ๆ ของประชาชนไว้ได้ ทำให้ประชาชนหลายร้อยล้านคนขาดแคลนในด้านต่าง ๆ เช่น อาชีพ อาหาร ที่พักอาศัยหรือบริการอื่น ๆ มลพิษในเมืองยังเป็นสาเหตุของความเจ็บป่วยและการเสียชีวิต (แผนปฏิบัติการ 21 เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน, 2537: 21)

ปัญหาสำคัญที่เมืองใหญ่ทั่วโลกเผชิญอยู่ ได้แก่ การจราจรหรือการขนส่ง ขยะ และมลพิษทางอากาศ และเสียง และเรื่องที่อยู่อาศัยกับการใช้ที่ดินในเมือง ในระยะหลังเริ่มพูดถึงมากถึงปัญหาคูณภาพและการประหยัคน้ำ การประหยัคหรือการแสวงหาพลังงานทดแทน สำหรับในเมืองในประเทศกำลังพัฒนามักมีปัญหาลึกเกี่ยวกับการระบายหรือบำบัดน้ำเสีย (สมัช อาภาภิรม. บรรณาธิการ, 2537: 84)

แผนปฏิบัติการ 21 เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (2537: 53) ได้กล่าวถึงการจัดการของเสียที่เป็นของแข็งและน้ำโสโครกตอนหนึ่งว่า ปริมาณขยะและน้ำโสโครกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในเมืองต่าง ๆ เป็นภัยคุกคามต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม แต่ละปีจะมีผู้เสียชีวิตประมาณ 5.2 ล้านคน ในจำนวนนี้รวมทั้งเด็ก 4 ล้านคนจากโรคต่าง ๆ ที่เกิดจากการกำจัดน้ำโสโครกและของเสียที่เป็นของแข็งโดยไม่เหมาะสม ของเสียในเมืองทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ พื้นดินและน้ำในบริเวณที่กว้างขวางอีกด้วย

สรุป ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง คือ ปัญหามลพิษต่างๆ ได้แก่ มลภาวะทางอากาศ มลภาวะทางน้ำ มลภาวะของเสีย (ขยะและกากสารพิษ) รวมถึงความเสื่อมโทรมของเมืองอันเกิดจากการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม ความแออัดในระบบจราจร และการแพร่กระจายของสารพิษ

2.3.3 สาเหตุปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและแนวคิดต่อสิ่งแวดล้อม

มลพิษจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากการผลิตและการใช้พลังงาน อุตสาหกรรมและการขนส่งได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจำนวนหลายร้อยล้านคน แม้ว่าจะมีมาตรการแก้ไขบ้างแล้วก็ตาม

ตาม แต่ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมยังคงมีอยู่ตลอดไป เนื่องจากการควบคุมมลพิษต่าง ๆ ไม่สามารถก้าวทันตามการพัฒนาเศรษฐกิจ (แผนปฏิบัติการ 21 เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน, 2537: 22)

ในโลกอุตสาหกรรมตะวันตก ปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเห็นจะเป็นการใช้พลังงานเชื้อเพลิงในปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม เกษตรกรรมแผนใหม่และการพัฒนาเมือง การเผาผลาญเชื้อเพลิงเหล่านี้ช่วยให้เรามีพลังงานมากมาย เพื่อใช้ในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไปในทิศทางที่ผู้คนสามารถมีวิถีชีวิตที่สุขสบายได้ แต่การเผาผลาญทรัพยากรธรรมชาติมากมายเช่นนี้ก็มีส่วนช่วยก่อให้เกิดมลภาวะอากาศและน้ำแผ่กระจายไปทั่วโลก เป็นที่แน่ชัดแล้วว่าการเผาผลาญเชื้อเพลิงกำลังมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลกอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา 50 ปีข้างหน้า เราอาจกล่าวได้ว่า ในโลกตะวันตกลัทธิบริโภคนิยมหรือ การมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบสุขสบายนั้น เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อม เราอาจสร้างแบบจำลองง่ายๆ เพื่ออธิบายข้อสรุปนี้ มลภาวะ (หรือผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) จะขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการด้วยกัน:

- จำนวนประชากร (P)
- ปริมาณทรัพยากรธรรมชาติ ที่ประชากร 1 คนใช้บริโภค (R/P)
- ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการผลิตและการใช้ทรัพยากร 1 หน่วย (I/R) นั่นคือผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมทั้งหมด

$$I = P \times R/P \times I/R$$

จากสมการเราพอจะเห็นได้ว่าถ้ามีประชากรมากไปหรือ ถ้าประชากร 1 คน ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม(ความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ และมลภาวะ) จะมีมากขึ้นด้วย ในสังคมอุตสาหกรรมเกี่ยวกับลัทธิบริโภคนิยม เราหมายถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไปจนเกิดความเดือดร้อนและเกิดความจำเป็น จนประชาชนผู้ยากไร้ไม่มีทรัพยากรเพียงพอสำหรับการดำรงชีพ และยังเป็นการทำลายระบบการหล่อเลี้ยงชีวิตโลก (life-support systems) ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วย (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2538 : 25)

เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2539: 50) ได้กล่าวถึงวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมว่า วิกฤตนี้เกี่ยวพันโดยตรงกับการพัฒนาเศรษฐกิจโลก กล่าวสั้น ๆ ก็คือระบบเศรษฐกิจทั้งแบบทุนนิยมและสังคมนิยม มีรากฐานอยู่กับการผลิตขนาดใหญ่ (Mass Production) และที่สำคัญคือระบบทุนนิยมมีเป้าหมายอยู่กับการสร้างสังคมบริโภคนิยม ซึ่งได้นำสู่การทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โรงงานอุตสาหกรรมและรถยนต์นับล้าน ๆ คันปล่อยควันพิษสู่ถนน บ้านเรือนและอากาศทุกวัน แม่น้ำกลายเป็นท่อระบายน้ำสิ่งโสโครกจำนวนมากจากบ้านเรือนและโรงงานอุตสาหกรรม

แผนปฏิบัติการที่ 21 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (2537: 17) หรือ Agenda 21 ยังระบุด้วยว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้สิ่งแวดล้อมของโลกยังเสื่อมโทรมอยู่ต่อไปก็คือรูปแบบการบริโภคและการผลิตในลักษณะที่ไม่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศอุตสาหกรรม ความต้องการที่มากเกินไป และการดำเนินวิถีชีวิตที่ฟุ่มเฟือยของกลุ่มบุคคลที่ร่ำรวยทำให้เกิดสถานะของความกดดันต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างยิ่ง ขณะเดียวกันกลุ่มประชาชนที่ยากจน ไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านอาหาร การรักษาพยาบาล ที่พักอาศัย และการศึกษา ลักษณะดังกล่าวทำให้ความยากจนของโลกต้องเลวร้ายลงไปเป็นเรื่องที่วิตกกังวลเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นรูปแบบการบริโภคในลักษณะที่ยั่งยืนจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สามารถบรรลุถึงเป้าหมายของ Agenda 21

แนวคิดทางปรัชญาบางอย่างมีส่วนสำคัญอย่างมากในการช่วยส่งเสริมให้มีการทำหลายสิ่งหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อมั่นในความเจริญเติบโตก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ในโลกอุตสาหกรรมตะวันตกเราได้พบกับปรัชญาแนวที่เชื่อว่า มนุษย์ย่อมอยู่เหนือธรรมชาติทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดในโลกมีไว้เพื่อให้มนุษย์ขุดคุ้ยเอาไปใช้เพื่อผลประโยชน์ของมนุษย์ ปรัชญานี้จึงเน้นเรื่อง มนุษย์ต่อสู้กับธรรมชาติ มนุษย์พิชิตเอาชนะธรรมชาติ มนุษย์ควบคุมธรรมชาติ ดังนั้นเราจะเห็นว่าในสังคมสมัยใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาแนวนี้ (คนจะเชื่อกันว่าเรามีความสามารถสูงที่จะจัดการกับธรรมชาติได้ โดยอาศัยพลังอำนาจจากเทคโนโลยี เราอาจเรียกปรัชญาที่ว่าปรัชญาธรรมชาติแนวเทคโนโลยีนิยม (Technocentric mode) ขณะที่ปรัชญาตะวันออกจะยึดคุณภาพและความกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ลม น้ำ ดิน ต้นไม้ ภูเขา และสิ่งแวดล้อมทั้งปวงคือบ้านมนุษย์ มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ความคิดที่จะควบคุมธรรมชาติและเอาชนะธรรมชาติเพื่อผลประโยชน์ทางวัตถุไม่ปรากฏอยู่ในปรัชญาอินเดีย เราอาจเรียกได้ว่า เป็นปรัชญาที่นำอาระบบนิเวศน์มาเป็นศูนย์กลางของความคิดคำนึง ซึ่งเป็นการเน้นเรื่องการเคารพกฎเกณฑ์ของนิเวศวิทยา ความสมดุลทางธรรมชาติ และความรักที่มีต่อความงามของธรรมชาติ เรียกปรัชญาแนวนี้ว่า นิเวศปรัชญา (Ecocentric mode) (ปริชา เปี่ยมพงศ์สานต์ ในเศรษฐศาสตร์สีเขียวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2539: 26-27)

ปณิธาน ชามวินิจ (2528) กล่าวถึงแนวคิดการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมว่า แนวคิดการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบที่เรียกว่า “การพัฒนาแบบยั่งยืน” หรือ Sustainable development นั้นเป็นแนวคิดที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป และควรเป็นวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มรายได้ต่อหัว ความเป็นธรรมในทางสังคม ความมั่นคงทางการเมือง ซึ่งต้องให้ความสำคัญต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

อีกทั้งการกำหนดนโยบายเรื่องสิ่งแวดล้อมในอนาคตต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญ คือการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการกระจายอำนาจการบริหาร และการสนับสนุนการเงิน

ให้แก่ท้องถิ่น เพื่อแก้ไขสิ่งแวดล้อมให้แก่ท้องถิ่นเอง รวมทั้งเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการเข้ามามีส่วนร่วมกันรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการใช้มาตรการจูงใจในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมากกว่าการบังคับใช้ตามกฎหมาย

สรุป สาเหตุปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง เกิดจากการผลิต การใช้พลังงาน อุตสาหกรรม การขนส่ง ซึ่งมุ่งเน้นกับการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาเมืองที่อยู่บนรากฐานกับการผลิตขนาดใหญ่และการผลิตในลักษณะที่ไม่ยั่งยืน ที่ตอบสนองต่อการสร้างสังคมบริโภคนิยมเป็นผลให้เกิดการพัฒนาที่ไม่สมดุล นอกจากนี้การเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองยังเกี่ยวพันกับนโยบายเรื่องสิ่งแวดล้อมของรัฐ แนวคิดการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและแนวคิดทางปรัชญาต่อธรรมชาติ

2.4 บทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล

เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล เป็นบุคลากรทางด้านสิ่งแวดล้อม และสาธารณสุขของกรุงเทพมหานคร ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันมี 50 สำนักงานเขต เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลที่เป็นอยู่จริงในทุกสำนักงานเขตจะมีองค์ประกอบทางด้านตำแหน่งและบทบาทที่เหมือนกัน คือประกอบด้วยผู้ดำรงตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข ตำแหน่งนักวิชาการสุขาภิบาล และตำแหน่งเจ้าหน้าที่อนามัย

เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลทั้ง 3 กลุ่ม มีหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข ปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าฝ่าย ในลักษณะงานบริหาร โดยควบคุมกำกับดูแลงานของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลทั้งหมด รวมทั้งเป็นเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบจากฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลปีงบประมาณ 2540 ของสำนักงานเขตคลองสาน และสำนักงานเขตบางแค พอสรุปได้ ดังนี้

ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลมีหน้าที่ความรับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันควบคุม กำกับ ดูแลด้านการสุขาภิบาลอาหาร สุขาภิบาลตลาด และการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม แก่สถานที่จำหน่ายอาหาร สถานที่สะสมอาหาร การจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ ตลาด สถานที่ประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ รวมทั้งการดำเนินการแก้ไขเหตุรำคาญในอาคาร และสถานที่อื่น ๆ ทั้งที่เป็นสถานที่เอกชน และสถานที่สาธารณะ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข

พ.ศ. 2535 อีกทั้งปฏิบัติหน้าที่ด้านการให้เงินไปตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522
- พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528
- พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณา โดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535
- ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 28 ลงวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2514 ว่าด้วยการบรรจุก๊าซ

ปิโตรเลียมเหลว

นอกจากนี้ปฏิบัติงานอื่นตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร หรืองานที่ได้รับมอบหมาย เช่น การป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก การป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า การป้องกันการติดยาเสพติด การป้องกันและควบคุมโรคอุจจาระร่วงอย่างแรง และการณรงค์ เผยแพร่ทางด้านสิ่งแวดล้อม

2. กลุ่มนักวิชาการสุขภาพิบาล ผู้ดำรงตำแหน่งในกลุ่มนี้ เป็นผู้มีความรู้ขั้นต่ำปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิตทางด้านสุขภาพิบาล อาชีวอนามัย การสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม โดยแต่ละสำนักงานเขตจะมีบุคลากรกลุ่มนี้ประมาณ 1-2 คน ปฏิบัติงานทางด้านวิชาการสุขภาพิบาลสิ่งแวดล้อม อันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การตรวจสอบสถานประกอบการ เพื่อออกใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองการแจ้งให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และการดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นตาม พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 การดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรม เผยแพร่ ให้ความรู้ คำแนะนำ ตอบปัญหา ชี้แจงทางด้านสิ่งแวดล้อมและการสุขภาพิบาลต่อประชาชน ตลอดจนงานด้านการป้องกัน ควบคุม ทำลายแหล่งแพร่เชื้อโรค และพาหะนำโรค และงานอื่นๆ ตามนโยบายของกรุงเทพมหานครที่ได้รับมอบหมาย

3. กลุ่มเจ้าหน้าที่อนามัย ผู้ดำรงตำแหน่งในกลุ่มนี้เป็นผู้มีความรู้ขั้นต่ำและสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรเหล่านี้ ได้แก่ ประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล ประกาศนียบัตรพนักงานอนามัย หรือประกาศนียบัตรเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่มเจ้าหน้าที่อนามัยมีจำนวนมากที่สุด โดยทั่วไปแต่ละสำนักงานเขตจะมีบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่อนามัยประมาณ 7-10 คน ปฏิบัติงานในลักษณะใกล้ชิด เคียงกันหรือ เช่นเดียวกับบุคลากรในกลุ่มนักวิชาการสุขภาพิบาล แต่นั่นหนักไปทำงานภาคสนาม

2.5 งานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล

จากขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร เมื่อวิเคราะห์ลักษณะของการปฏิบัติ จะพบว่ามิจงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมโดยตรง และโดยอ้อมอยู่หลายประเภท ซึ่งสามารถจัดเป็นกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรงได้ 3 กลุ่มดังนี้

- กลุ่มงานสุขาภิบาลอาหาร
- กลุ่มงานสุขาภิบาลโรงงานและอาชีพอนามัย
- กลุ่มงานสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลทั่วไป

โดยมีรายละเอียดของแต่ละงานดังต่อไปนี้ (เอกสารประกอบการประชุมหัวหน้าฝ่ายและเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต, 2541)

2.5.1 กลุ่มงานสุขาภิบาลอาหาร

กลุ่มงานสุขาภิบาลอาหาร เป็นงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการ การควบคุมป้องกันและแก้ไข เพื่อให้อาหารและสภาพแวดล้อมของสถานประกอบการ มีความสะอาดและปลอดภัย ต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภค งานที่ปฏิบัติจริงของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ในกลุ่มงานสุขาภิบาลอาหาร ได้แก่

1) การสุขาภิบาลสถานที่จำหน่ายอาหาร เป็นการดำเนินการให้สถานที่จำหน่ายอาหารปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร

2) การสุขาภิบาลตลาด เป็นการดำเนินการตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยการจัดตั้งตลาดเอกชน 2518

3) การสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถี เป็นการดำเนินการให้ผู้ค้าอาหารริมบาทวิถี ในจุดผ่อนผันของกรุงเทพมหานครปฏิบัติตามข้อกำหนดพื้นฐาน สำหรับแผงลอยจำหน่ายอาหารที่ถูกสุขลักษณะ 10 ประการ

4) การสุขาภิบาลสถานที่สะสมอาหาร

5) การสุขาภิบาลการจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ

6) การดำเนินการเกี่ยวกับเหตุรำคาญในแหล่งที่เกิดจากสถานที่จำหน่ายอาหาร ตลาด สถานที่จำหน่ายอาหารริมบาทวิถี สถานที่สะสมอาหาร สถานที่จำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

7) การควบคุมอาหารตามกฎหมายพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เป็นการปฏิบัติในส่วนที่กระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้งให้หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขตและนักวิชาการสุขาภิบาลเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เฉพาะสถานที่จำหน่ายอาหาร สถานที่สะสมอาหาร ตลาด ที่หรือทางสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ที่ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร แต่ไม่รวมถึงสถานที่ผลิต นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรหรือใบสำคัญการใช้ฉลากอาหาร ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาดูแลรับผิดชอบ

2.5.2 กลุ่มงานสุขาภิบาลโรงงานและอาชีวอนามัย

งานสุขาภิบาลโรงงานและอาชีวอนามัย เป็นงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกัน ควบคุม และแก้ไข เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาสุขภาพของอนามัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในสถานประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเป็นสำคัญ งานที่ปฏิบัติจริง ได้แก่

- 1) การสุขาภิบาลโรงงาน เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงงานอันเกิดจากกระบวนการผลิต การใช้สถานที่ในการประกอบการ เพื่อพิจารณาออกใบอนุญาต
- 2) การสุขาภิบาลสถานประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอื่นๆ เป็นการดำเนินการในลักษณะเดียวกับข้อ 1)
- 3) การสุขาภิบาลสถานที่แห่งหนึ่งเป็นงานปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการแต่งผม พ.ศ. 2518
- 4) การดำเนินการเกี่ยวกับเหตุรำคาญในแหล่งที่เกิดจากสถานที่ตามข้อ 1), 2) และ 3) ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
- 5) การอาชีวอนามัย เป็นการดำเนินการในลักษณะ การสำรวจศึกษา วิเคราะห์ และให้คำแนะนำในการจัดสภาพแวดล้อม และการปฏิบัติตัวของคนงานให้มีอาชีวอนามัยที่เหมาะสม ในสถานประกอบการที่เป็นโรงงาน และกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอื่นๆ

2.5.3 กลุ่มงานสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลทั่วไป

งานสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลทั่วไป เป็นงานที่ดำเนินการทางด้านสิ่งแวดล้อมและการสุขาภิบาลที่อยู่นอกเหนือข้อความรับผิดชอบโดยตรงของงานในกลุ่มงานสุขาภิบาลอาหาร และกลุ่มงานสุขาภิบาลโรงงานและอาชีวอนามัย ได้แก่

- 1) งานตามกฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เช่น กิจกรรมโครงการดับเครื่องชนัดลคมพิษในที่จอดรถเอกชนและที่จอดรถสาธารณะ

2) งานตามกฎหมายพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในส่วนที่กรุงเทพมหานครได้รับมอบหมาย เช่นกิจกรรมตรวจวัดควันดำรถยนต์ กิจกรรมรณรงค์และควบคุมมลพิษ และงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบอำนาจในฐานะเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ตาม พ.ร.บ. ดังกล่าว

3) งานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพอนามัย

4) งานตามพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณา โดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 เป็นงานควบคุมสภาพแวดล้อมด้านเสียง เพื่อให้มีการใช้เครื่องขยายเสียงในเวลาและความดังที่เหมาะสม

5) งานตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 เป็นงานที่ดำเนินการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล เช่น ผู้ประกอบการสถานจำหน่ายอาหาร ผู้ประกอบการโรงงาน และผู้ประกอบการกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอื่น ๆ เป็นต้น

6) งานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535

7) งานเผยแพร่และส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรณรงค์เผยแพร่ทางสิ่งแวดล้อม และการประสานงานในกิจกรรมสิ่งแวดล้อม

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

2.6.1 แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร

ความหมายของการบริหาร มีผู้ให้คำนิยามหรือคำจำกัดความของการบริหารไว้ดังนี้

เดวิด สวเอตซ์ (David Schwartz 1980:27) ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า เป็นกระบวนการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยอาศัยการดำเนินงานร่วมกันของหน้าที่ 5 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การเจ้าหน้าที่ (Staffing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling)

สมพงศ์ เกษมสิน (2521: 6-7) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้คือ การใช้ศาสตร์และศิลปะ นำเอาทรัพยากรการบริหาร (Administration Resource) มาประกอบกันตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและกล่าวว่าการบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการคือ

1. การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์

2. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญ
  3. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นปัจจัยพื้นฐาน
  4. การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
  5. การบริหารเป็นการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล
  6. การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล ฉะนั้นต้องอาศัยความร่วมมือใจ (Coeleive mind) เพื่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (Group Cooperation) นั้นจะนำไปสู่พลังร่วมของกลุ่ม (Group afford) ที่จะทำให้ภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์
  7. การบริหารมีลักษณะเป็นการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล (Rational)
  8. การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด
  9. การบริหาร ไม่มีตัวตน (Intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์
- สมยศ นาวิการ (2522: 6) ได้ให้ความหมายของการบริหาร คือ กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลัง ความพยายามของสมาชิกขององค์การและใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

2.6.2 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (Management)

การบริหารจัดการเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรมีบทบาทในการทำงานได้เป็นอย่างดี

ลูเธอร์ กุลลิค และลินคอล์น เออร์วิค (Gulick, Luther and Urwick Lyndall อ้างใน สมพงษ์ เกษมสิน 2521 : 8-9) ได้สรุปกระบวนการบริหารไว้ว่ากระบวนการบริหารย่อมประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ประการ หรือที่เรียกกันย่อๆว่า “POSDCORB Model” ซึ่งอธิบายตามความหมายได้ดังนี้

1. P = Planning หมายถึง การวางแผนอันเป็นการคาดเหตุการณ์ในอนาคต ซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) ทั้งนี้ เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องกันในการดำเนินการวางแผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ความรู้ทางวิชาการ และพิจารณาณวินิจัยเหตุการณ์ในอนาคต แล้วกำหนดวิธีการ โดยถูกต้องอย่างมีเหตุผลเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องอย่างมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์

2. O = Organizing หมายถึง การจัดส่วนราชการหรือองค์การ ซึ่งในการศึกษาบางแห่งก็พิจารณารวมกัน กับการปฏิบัติงานหรือวิธีการจัดการด้วย เรื่องการจัดแบ่งส่วนงานนี้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น การแบ่งงาน (Division of work) เป็น กรม กอง แผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพของงาน หรือการจัดตามลักษณะของงานเฉพาะอย่าง (Specialization) นอกจากนี้ยังอาจพิจารณาในแง่ช่วงของการควบคุม (Span of control) และ/หรือ พิจารณาในแง่ของ

หน่วยงาน เช่น หน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) หรือบ้างก็แยกเรียกเป็นหน่วยงานหลัก (Line) หน่วยแนะนำหรือที่ปรึกษา (Staff) และหน่วยงานช่วย (Auxiliary) เป็นต้น นอกจากนี้ในการศึกษาเรื่องการจัดองค์การนี้ยังได้ศึกษาถึงการแก้ไขอุปสรรคข้อขัดข้อง ตลอดจนการปรับปรุงองค์การบริหาร (Administrative reorganization) ให้ดีขึ้นด้วย

3. S = Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งหมายถึง การจัดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลเพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานให้เหมาะสม (Competent man for competent job) กับรวมถึงการที่จะเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพในการปฏิบัติงานของคนงานและพนักงานด้วย

4. D = Directing หมายถึง การศึกษาวิธีการอำนวยการ รวมทั้งการควบคุมและนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงานเช่นภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human relations) และการจูงใจ (Motivation) เป็นต้น การอำนวยการในที่นี้รวมถึงการวินิจฉัยสั่งการ (Decision making) ซึ่งเป็นหลักอันสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหาร และขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานมาก เหตุว่าการที่จะอำนวยการให้ภารกิจดำเนินไปด้วยดีได้จำเป็นต้องมีการตัดสินใจที่ดีและมีการสั่งการที่ถูกต้องเหมาะสมกับแต่ละลักษณะของการตัดสินใจ

5. Co = Coordinating หมายถึง ความร่วมมือประสานงาน เพื่อการดำเนินงานเป็นไปได้อย่างเรียบร้อยและราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานดีขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน การร่วมมือประสานงานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการบริหารเพราะเป็นกิจวัตรประจำวันที่จะต้องพึงกระทำในการปฏิบัติงาน และเป็นสิ่งที่มีอยู่ระดับของงานของคน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

6. R = reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนรวมถึงการประชาสัมพันธ์ (Public relations) ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบด้วย อันที่จริงการรายงานนี้มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) อยู่มาก การรายงานโดยทั่วไป หมายถึงวิธีการของสถาบันหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลแก่ผู้สนใจ มาติดต่อบริษัทผู้บังคับบัญชาและ/หรือผู้ร่วมงาน ความสำคัญของรายงานนั้นอยู่ที่จะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความจริง

7. B = Budgeting หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณเป็นแผนงานเป็นเครื่องมือในการควบคุมงาน วิธีการบริหารงบประมาณโดยทั่วไปมักดำเนินหมุนเวียนคล้ายคลึงกันอย่างที่เรียกว่า วงจรงบประมาณ (Budget Cycle) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

7.1 การเตรียมขออนุมัติงบประมาณ

7.2 การพิจารณาให้ความเห็นชอบ

7.3 การใช้จำขงประมาณ

7.4 การตรวจสอบการใช้จำขงประมาณ

นอกจากลำดับขั้นกระบวนการบริหารตามแนว POSDCORB Model ที่กล่าวมาแล้วนี้ ชูบ กาญจนประกร ได้เสนอว่ากระบวนการบริหารนั้นน่าจะเพิ่มนโยบาย (Policy) และอำนาจหน้าที่ (Authority) เข้าไปด้วย โดยเรียกย่อ ๆ ว่า POSDCORB ซึ่งในกรณีนี้อาจพิจารณาได้ว่าแผนงาน (Planning) ตามแนวเสนอของศาสตราจารย์ Luther Gulick และศาสตราจารย์ Lyndall Urwick นั้นน่าจะได้รวมนโยบาย (Policy) เข้าไว้ด้วย ส่วนอำนาจหน้าที่นั้นก็น่าจะรวมไว้ในเรื่องการจัดองค์การ เพราะการบรรจุแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ให้มิตำแหน่งหน้าที่ใด ๆ ย่อมจะต้องมีอำนาจหน้าที่อยู่ด้วยแล้ว แต่ถ้าจะแยกพิจารณาอำนาจหน้าที่ในลักษณะของทรัพยากรการบริหารตามแนวของศาสตราจารย์ William T. Greenwood ดังกล่าวมาแล้ว ก็จะเห็นเด่นชัดว่าอำนาจหน้าที่เป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารเป็นอันมาก

สมพงษ์ เกษมสิน (2521: 10) ได้สรุปกระบวนการบริหารของ Harold Koontz ไว้เป็นขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผน (Planning) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ (Forecasting) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Set objective) การพัฒนาวิธีการ (Develop Strategies) ในการวางแผน โดยจำแนกแผนออกเป็นโครงการ (Program) กำหนดงบประมาณ (Budget) และแนวปฏิบัติ (Procedure) ตลอดจนต้องค้นตัวปรับปรุงนโยบาย (Policy) ให้สอดคล้องและทันกับเหตุการณ์อยู่เสมอ หรือกล่าวโดยสรุปก็คือ เป็นการเตรียมการขั้นแรกในการที่ปฏิบัติงานนั่นเอง

2. การจัดองค์การ (Organizing) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่จัดโครงการขององค์การ (Organization Structure) การสร้างขอบเขตของงานและความสัมพันธ์ของงานต่างๆ (Delineate Relationships) การกำหนดตำแหน่งหน้าที่ (Create Position Descriptions) ตลอดจนการกำหนดคุณสมบัติที่ต้องการตำแหน่งนั้นๆ กล่าวโดยสรุป การดำเนินงานขั้นนี้เป็นการจัดงานให้ประสานสอดคล้องเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. การจัดหน้าที่ (Staffing) เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเลือกสรร (Select) การปฐมนิเทศ (Orientation) การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนาบุคคล (Personal development) เพื่อให้บุคคลที่ดำรงตำแหน่งต่างๆมีความรู้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีอยู่ ซึ่งอาจสรุปกระบวนการขั้นนี้ได้ว่าเป็นการเลือกสรรบุคคล เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งที่กำหนดไว้ สำหรับรายละเอียดในเรื่องนี้เป็นเนื้อหาของวิชาการบริหารงานบุคคลเป็นส่วนใหญ่

4. การอำนวยการ (Directing) การบริหารขั้นนี้เป็นหน้าที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ (Decision making) มอบหมายหน้าที่การทำงาน (Delegation) การจูงใจ (Motivation) การประสานงาน (Coordination) การจัดให้มีส่วนร่วม (Participation) ในการปฏิบัติงานเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change) ไปในทางสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5. การควบคุม (Controlling) ในการควบคุมงานนั้นจะต้องกำหนดระบบการรายงาน (Establish Reporting System) พัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน (Develop Performance Standard) การวัดผลงาน (Measurement Result) ดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่อง (Correct) ทั้งนี้เพื่อให้งานดำเนินไปโดยถูกต้อง ความมุ่งหมายสำคัญของการควบคุมงานก็คือ ต้องการให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และหากไม่บรรลุวัตถุประสงค์ก็จักได้ทราบอุปสรรคข้อขัดข้องได้ ซึ่งถ้าแบ่งงานเป็นขั้นตอนด้วยแล้วก็เป็นความสะดวกที่จะแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้นแต่ต้นมือก่อนที่จะเกิดเหตุนั้นจะถูกถามเสียหายมากมายจนเกินแก้

เฮนรี ฟาโยล์ (Fayol, Henri อ้างใน รงชัย สันติวงษ์ 2533 : 49-53) ได้สรุปสาระสำคัญของหลักการบริหาร (Management Function) ซึ่งประกอบด้วย หน้าที่ทางการบริหาร ดังนี้

1. หน้าที่ทางการบริหาร (Management Function) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร 5 ประการคือ

- 1.1 การวางแผน (Planning)
- 1.2 การจัดองค์การ (Organizing)
- 1.3 การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding)
- 1.4 การประสานงาน (Coordinating)
- 1.5 การควบคุม (Controlling)

2. ผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะพร้อมด้วยความสามารถทางร่างกายจิตใจ ใจหาพรกับการศึกษาหาความรู้ เทคนิคการทำงาน และประสบการณ์ต่างๆ

3. หลักการบริหาร (Management Principles) ซึ่งมีหลักทั่วไปที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร 14 ข้อ คือ

- 3.1 หลักเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility)
- 3.2 หลักของการมีบังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of command)
- 3.3 หลักการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Unity of direction)
- 3.4 หลักการชี้แจงไว้ซึ่งสายงาน (Scalar of chain)
- 3.5 หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of Work, or Specialization)
- 3.6 หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline)

3.7 หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองจากประโยชน์ส่วนรวม
(Subordination of individual to general Interest)

3.8 หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน(Remuneration)

3.9 หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization)

3.10 หลักของการมีระเบียบเรียบร้อย(Order)

3.11 หลักของความเสมอภาค (Equity)

3.12 หลักของการมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of Tenure)

3.13 หลักของความคิดริเริ่ม (Initiative)

3.14 หลักของความสามัคคี (Esprit De Corps)

ทองหล่อ เดชไทย (2528 :12-15) สรุประบบการบริหารประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นส่วนจัดเตรียมล่วงหน้า สำหรับใช้ในการดำเนินงาน ประกอบด้วยคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการบริหาร สำหรับระบบในการบริหารงานสาธารณสุข นั้นปัจจัยนำเข้า หมายถึง ทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ บุคลากรสาธารณสุข งบประมาณสาธารณสุข วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการบริหารที่เหมาะสมกับระบบงานสาธารณสุข

2. กระบวนการบริหาร (Process) เป็นขั้นตอนการจกการที่ช่วยให้งานดำเนินไปให้ บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก และการบังคับบัญชา การประสานงาน การรายงาน และงบประมาณ สำหรับงานสาธารณสุขนั้นก็ต้องมีกระบวนการบริหารเช่นเดียวกันกับกระบวนการบริหารงานอื่น ๆ คือ เริ่มด้วยการวางแผนสาธารณสุขโดยยึดนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขเป็นหลัก จากนั้นก็จัดองค์การสาธารณสุขต่าง ๆ ตามหลักของการจัดองค์การที่ดีโดยมีการตั้งวัตถุประสงค์ร่วมกัน กำหนดตัวบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มอบหมายอำนาจหน้าที่ ตามความเหมาะสม และวางแผนบังคับบัญชาให้เอื้ออำนวยต่อการประสานงานและการรายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายปฏิบัติงาน

3. ผลสัมฤทธิ์ (Out put) หมายถึง ผลผลิตหรือการบริการที่ให้แก่ประชาชน ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวแปรประเมินผลงาน โดยนำไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สำหรับงานสาธารณสุขนั้น ผลสัมฤทธิ์ คือ บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ให้แก่ประชาชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อปชช.สถานอนามัยชุมชนหรือประเทศชาติ ผลสัมฤทธิ์นี้จะเป็นสิ่งบ่งชี้ให้ทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานสาธารณสุข รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน ซึ่งอาจใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับ เพื่อปรับปรุงการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรการบริหาร และ/หรือขั้นตอนของกระบวนการบริหารงานสาธารณสุขต่อไป

สมาน รังสีโชกฤษฏ์ (2530 : 2) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรการบริหารไว้ เช่นเดียวกับ สมพงษ์ เกษมสิน (2521: 7) กล่าวว่าทรัพยากรบริหาร หรือ ปัจจัยบริหาร (Administrative Resource) ที่ใช้ในการบริหารอันสำคัญมีอยู่ 4 ประการคือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการจัดการ (Method) หรือที่เรียกสั้นๆว่า 4 M's การที่จัดปัจจัยทั้งสี่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารก็เพราะเหตุว่า ในการบริหารเกือบทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัย คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการเป็นปัจจัยสำคัญไม่ว่าการบริหารนั้นจะเป็นการบริหารราชการหรือบริหารงานเอกชนก็มิใช่ดี ประการดังกล่าว

2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนงลักษณ์ จันทรสาม (2536 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้นิเทศงานสาธารณสุขผสมผสานระดับจังหวัดในเขต 7 พบว่า บทบาทปฏิบัติจริงของผู้นิเทศงานสาธารณสุขผสมผสานระดับจังหวัดอยู่ในระดับปานกลาง

สุนีย์ สุขสว่าง (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณีจังหวัดพิจิตร พบว่า เจ้าหน้าที่ระดับสาธารณสุขระดับตำบลที่ศึกษามีระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมปานกลาง

อำพล พรอารักษ์สกุล (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่เรื่องสิ่งแวดล้อม ศึกษา กรณี: คณะกรรมการสุขภาพในจังหวัดนครปฐม พบว่าบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการที่ศึกษา ซึ่งเป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง

อายุ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2526: 108) กล่าวว่า การที่บุคคลจะใช้เหตุผลในการเลือกกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น อาศัยการเรียนรู้ทางสังคมที่จะให้ค่าความสำคัญแก่ลักษณะของสถานการณ์ โดยมีต้นเหตุจากอิทธิพลของสังคมหรือสิ่งแวดล้อม

นักทฤษฎีการเรียนรู้ก็สามารถพิสูจน์ได้ว่า ความคิดและการกระทำต่างๆของมนุษย์นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์โดยไม่จำกัดอายุ กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุน้อยและมี

อายุมาก จะมีการรับสิ่งใหม่ การตัดสินใจ และความคิดเห็นต่างกัน ดังนั้นอายุจึงเป็นตัวกำหนดความแตกต่างของบุคคลได้อย่างหนึ่ง (สุโท เจริญสุข, 2525)

ไพเราะ ไตรดิถานันท์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานอนามัย จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อายุของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานอนามัยมีความสัมพันธ์กับคุณภาพงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุนทรี จีระธรรม (2531: 140) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชากรในหมู่บ้านโครงการปฐมอโศก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่าประชากรที่อยู่ในกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าประชากรกลุ่มอายุ 29-39 ปี และ 45-59 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา

การศึกษเป็นปัจจัยที่ช่วยให้คนมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี เพราะบุคคลที่ได้รับการศึกษาสูง จะมีสติในการพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำกว่า (วรรณสิทธิ์ ไวยเสรี, 2536 อ้างใน สุรชาติ ฅ หนองคาย 2529: 5) และจากการศึกษาของ อูมา ชัซวาลย์ (2529: 111-112) พบว่าการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุน และส่งผลให้นายอำเภอประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่

กนก รอดพึ่งพา (2536 : 96) ได้ศึกษาความรู้และความคิดเห็นของเจ้าพนักงานสาธารณสุขต่อพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสาธารณสุขอำเภอและเจ้าพนักงานสาธารณสุขของเทศบาล พบว่า เจ้าพนักงานสาธารณสุขของเทศบาลที่มีการศึกษาน้อยกว่า จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อำพล พรอารักษ์สกุล (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษารื่องบทบาทของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าระดับการศึกษา มีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ตำแหน่ง

เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใดในสังคม ย่อมแสดงบทบาทตามตำแหน่งนั้นๆ (จรัญ พรหมอยู่ 2526: 28) และอุทิศ หิรัญโต (2522: 79-88) กล่าวว่าบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกันจะมีแบบแผนการดำเนินชีวิต รสนิยม ตลอดจนทัศนคติที่แตกต่างกัน

สุทัตตรา สุภาพ (2527: 30) กล่าวว่า สถานภาพเป็นตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกกลุ่มเป็นสิทธิและหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสังคมส่วนรวมสถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่น อย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคมสถานภาพเป็นสิ่งเฉพาะบุคคล ทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากผู้อื่น

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

บริพัทธ์ ไชยวงศ์แก้ว (2527: 105) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน พบว่าพัฒนากรที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า จะมีพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ดีกว่าพัฒนากรที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนน้อย

จินตนา เลิศทวีสินธ์ (2527: 72) ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้ ความตระหนักและการปฏิบัติของตำรวจจราจรเพื่อป้องกันอันตรายจากมลพิษทางอากาศและเสียงในกรุงเทพมหานครพบว่า ตำรวจจราจรที่มีจำนวนปีที่รับราชการแตกต่างกัน จะมีความตระหนักและการปฏิบัติต่อการป้องกันอันตรายจากมลพิษทางอากาศและเสียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ศรีปริญา ฐูปกระจำ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของพัฒนากรในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชนบท พบว่าระยะเวลาในการปฏิบัติงานในชุมชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชนบทของพัฒนากร

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม

อนงลักษณ์ จันทร์สาม (2536: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้นำทศงานสาธารณสุขผสมผสานระดับจังหวัดในเขต 7 พบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์

ส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทจริงของผู้นิเทศงานสาธารณสุขผสมผสานระดับจังหวัด

ฟ้ารุ่ง มีอุคร (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน: กรณีศึกษาประชาชนในองค์กรชาวบ้านเพื่อการพัฒนาภาคอีสาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า การมีประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน จะก่อให้เกิดความแตกต่างต่อบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน

อำพล พรอารักษ์สกุล (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่องบทบาทของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณี: คณะกรรมการสุขภาพจังหวัดนครปฐม โดยให้ความหมาย ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง หมายถึง จำนวนครั้งที่ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสุขภาพ ซึ่งประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งย่อมมีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งมีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่มีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

การรับรู้บทบาท

นันทนา ราชางกูร (2528: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้ การรับรู้และการสอดคล้องของบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐาน พบว่าการรับรู้บทบาทในงานสาธารณสุขมูลฐานของพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลสาธารณสุข มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การรับรู้เป็นกระบวนการทางจิตวิทยา ที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคลเพราะการรับรู้จะมีผลให้บุคคลมีความคิด ความจำ และการเรียนรู้ ถ้าการรับรู้ต่างกันก็จะส่งผลให้มีการแสดงพฤติกรรมต่างกันด้วย หรือการรับรู้เป็นสภาพทางจิตวิทยาที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลที่มีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรม การรับรู้เป็นกระบวนการในการเลือกรับ การจัดระเบียบ และการแปลความหมายของสิ่งที่บุคคลพบเห็น หรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดลอมหนึ่งๆ (เทพนม เมืองแมนและสวีส สุวรรณ, 2530: 6)

ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้บทบาท

อนงค์ สารสุทธิ (2531: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานเฝ้าระวังและติดตามงานโภชนาการ ฯ ของหัวหน้าสถานอนามัยในจังหวัดอุดรธานี พบว่า การรับรู้บทบาทมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานเฝ้าระวังและติดตามงานโภชนาการ ฯ ของหัวหน้าสถานอนามัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชุติมา อุหาทอง (2533: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการรับรู้บทบาทและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในงานอนามัยแม่และเด็ก และวางแผนครอบครัวของแม่ตัวอย่างที่อบรมแล้ว ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้บทบาทกับการปฏิบัติงานตามบทบาทมีความสัมพันธ์กันในทางบวกทั้งในรายด้านและรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุเมธ ทิพยชาติ (2533: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการบริการสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานอนามัย ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า การรับรู้บทบาทมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานด้านส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นพพร การฉีก (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร การรับรู้บทบาทกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า การรับรู้บทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ กุณชาติ ก้องสมุทร (2532: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การรับรู้บทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานอนามัยแม่และเด็กของหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ

สุนีย์ สุขสว่าง (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณีจังหวัดพิจิตร พบว่าการรับรู้บทบาทมีอิทธิพลโดยอ้อมต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า การรับรู้บทบาทแตกต่างกันมีผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม

อำพล พรอารักษ์สกุล (บทคัดย่อ: 2540) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษากรณี: คณะกรรมการสุขภาพในจังหวัดนครปฐม พบว่าการให้คุณค่าสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันมีผลกระทบต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

การรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อม

ฟ้ารุ่ง มีอุดร (บทคัดย่อ: 2539) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน พบว่าการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

พิษณุ เจริญเกษ (2540 : 117) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของครูมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจากสื่อต่างๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อำพล พรอารักษ์สกุล (บทคัดย่อ: 2540) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า การรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีผลกระทบต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่แตกต่างกัน

ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม

ความรู้เป็นสิ่งที่บุคคลควรเก็บสะสม มาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์หรือคำแนะนำต่างๆ แล้วนำมาใช้ประโยชน์ ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นการที่บุคคลมีความรู้ต่างกันย่อมทำให้มีการแสดงบทบาทของบุคคลแตกต่างกันด้วยปัจจัย การแสดงบทบาทของบุคคลย่อมแตกต่างกันไปตามความรู้ ความสามารถ การอบรมหรืออื่นๆ (ไพฑูริย์ ช่างเรียน, 2516: 30)

นันทนา ราชวงกุล (2528: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ การรับรู้และความสอดคล้องของบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐาน พบว่าความรู้ในงานสาธารณสุขมูลฐานของพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ไพจิตร ไตรวงศ์ชัย (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ศึกษากรณีบ้านป่าสัน ต.ปางน้อย อ.แม่จัน จ.เชียงราย พบว่า ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน ก่อให้เกิดความแตกต่างต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ฟ้ารุ่ง มีอุดร (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของประชาชนในท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน พบว่า ความรู้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีผลกระทบต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

การบริหารจัดการ

สมพงษ์ เกษมสิน (2526: 239-246) ในบรรดาปัจจัยในการพัฒนาประเทศนั้นกำลังคนกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะเหตุว่า ถ้ามีคนจำนวนพอสมควร มีความรู้ความสามารถเหมาะสมแก่หน้าที่การงาน และมีการจัดการที่ดีแล้ว โอกาสที่จะทำงานให้ได้ผลดีและประหยัดย่อมง่ายขึ้นเป็นอันมากนัก เพราะถ้าคนมีความสามารถแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและรวดเร็ว

สาคร ใจพยอม (2531: 112) พบว่า ปัจจัยสนับสนุนด้านกำลังคน (จำนวนบุคลากร) ในฝ่ายส่งเสริมสุขภาพมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลชุมชนประเทศ ตามทัศนะของหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ

ไพเราะ ไตรดิฉานันท์ (2534: ข) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสุขภาพสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานอนามัย จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า วัตถุประสงค์เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพงานสุขภาพสิ่งแวดล้อม

อุสาศี เพ็งพารา (2536: ก-ข) ศึกษาขอบข่ายการบริหารจัดการใน 4 ด้าน การวางแผน การจัดองค์การ การเป็นผู้นำหรือผู้บริหารและการประเมินผลของ ผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ โดยศึกษาความสามารถส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลและบรรยายตามความรู้สึกรู้สึกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล รวมทั้งประสิทธิผลของหน่วยงานสาธารณสุขระดับตำบลได้แก่ 5 งานหลักคือ งานอนามัยแม่และเด็ก งานโภชนาการ งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค งานวางแผนครอบครัว และงานสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพและประสิทธิผลรวม พบว่า กระบวนการบริหารจัดการในระดับอำเภอ การวางแผนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของหน่วยงานสาธารณสุขระดับตำบล

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า การบริหารจัดการแตกต่างกัน มีผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา บทบาทที่ปฏิบัติจริงของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือซึ่งจัดอยู่ในวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) นอกจากนี้ในประเด็นสำคัญที่ต้องการข้อมูลแบบเจาะลึกผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยเพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากขึ้น และได้กำหนดแนวทางการศึกษา การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือข้าราชการกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติงานประจำฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในทุกสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุขระดับ 7 นักวิชาการสุขภาพ 3-5 และ 6 (ว) และเจ้าหน้าที่อนามัยระดับ 1-6 จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 448 คน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร

เขตการปกครอง	เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข	นักวิชาการสุขภาพ	เจ้าหน้าที่อนามัย	รวม
1. คลองเตย	1	2	6	9
2. คลองสาน	1	2	7	10
3. คลองสามวา	-	2	4	6
4. คันนายาว	1	1	4	6
5. จตุจักร	1	2	7	10
6. จอมทอง	1	2	8	11
7. ดอนเมือง	1	1	6	8

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

เขตการปกครอง	เจ้าหน้าที่บริหาร งานสาธารณสุข	นักวิชาการ สุขภาพิบาล	เจ้าหน้าที่อนามัย	รวม
8. ดินแดง	1	1	7	9
9. ดุสิต	1	1	7	9
10. คลังชัน	1	1	7	9
11. ทวีวัฒนา	1	1	5	7
12. พุ่่งครุ	1	2	6	9
13. ธนบุรี	1	1	8	10
14. บางกอกน้อย	1	2	8	11
15. บางกอกใหญ่	1	2	6	9
16. บางกะปิ	1	1	10	12
17. บางขุนเทียน	1	2	7	10
18. บางเขน	1	2	4	7
19. บางคอแหลม	1	2	7	10
20. บางแค	1	1	7	9
21. บางซื่อ	1	2	6	9
22. บางนา	1	-	8	9
23. บางบอน	1	1	7	9
24. บางพลัด	1	3	6	10
25. บางรัก	1	2	5	8
26. บึงกุ่ม	1	1	7	9
27. ปทุมวัน	1	2	6	9
28. ประเวศ	1	2	5	8
29. ป้อมปราบ	1	1	8	10
30. พญาไท	1	1	5	7
31. พระโขนง	1	3	4	8
32. พระนคร	1	2	8	11

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร
(ต่อ)

เขตการปกครอง	เจ้าหน้าที่บริหาร งานสาธารณสุข	นักวิชาการ สุขภาพิบาล	เจ้าหน้าที่อนามัย	รวม
33. ภาษีเจริญ	1	1	10	12
34. มีนบุรี	1	1	5	7
35. ชานวา	1	2	6	9
36. ราชเทวี	1	2	7	10
37. ราษฎร์บูรณะ	1	2	6	9
38. ลาดกระบัง	1	3	4	8
39. ลาดพร้าว	1	1	5	7
40. วังทองหลาง	1	1	5	7
41. วัฒนา	1	1	9	11
42. สวนหลวง	1	1	7	9
43. สะพานสูง	1	1	4	6
44. สัมพันธวงศ์	1	2	6	9
45. สาทร	1	2	7	10
46. สายไหม	1	1	6	8
47. หนองแขม	1	2	7	10
48. หนองจอก	1	2	5	8
49. หลักสี่	1	1	7	9
50. ห้วยขวาง	1	3	7	11
กรุงเทพมหานคร	49	80	319	448

หมายเหตุ ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2542 จากฝ่ายบรรจุและแต่งตั้งกองการเจ้าหน้าที่ สำนักปลัด
กรุงเทพมหานคร

3.2 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณ

ขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษา กำหนดจากการคำนวณประชากรจริง โดยใช้สูตรของ

Taro Yamane

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05

เมื่อแทนค่าลงในสูตรจะได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ขนาดกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{448}{1 + 448(0.05)^2} \\ &= 211 \end{aligned}$$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณเท่ากับ 211 ราย

3.3 การสุ่มตัวอย่าง

3.3.1 การศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสัดส่วนของตำแหน่ง

จากจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดศึกษา 211 ราย ผู้วิจัยได้จัดสัดส่วนตามกลุ่มตำแหน่งของประชากร จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตำแหน่ง	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข	49	23
นักวิชาสุขภาพ	80	38
เจ้าหน้าที่อนามัย	319	150
รวม	448	211

อนึ่ง สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 49 ราย ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่ากลุ่มตำแหน่งเหล่านี้ เป็นผู้ที่มีความสำคัญในด้านการบริหารจัดการและเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ในฝ่ายปฏิบัติการกิจทางด้านสิ่งแวดล้อมอันจะสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงประสงค์จะนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมด แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง 1 ราย มีปัญหาทางด้านสุขภาพไม่อาจตอบแบบสอบถามได้ และอีก 5 ราย ได้กั้นไว้เป็นเป้าหมายในการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย ครั้นนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข รวม 43 ราย

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจริง จึงมีจำนวน ดังนี้

เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข	43 ราย
นักวิชาการสุขาภิบาล	38 ราย
เจ้าหน้าที่อนามัย	150 ราย
รวมกลุ่มตัวอย่าง	231 ราย

ขั้นที่ 2 การกำหนดตัวอย่างให้กระจายไปตามเขตการปกครอง

1. ผู้วิจัยเลือกใช้กลุ่มเป้าหมายในการทดสอบเครื่องมือจากประชากรที่ทำการศึกษา เนื่องจากมีความคิดเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ สภาพความเป็นจริงของการปฏิบัติงานตามบทบาทในงานด้านสิ่งแวดล้อมจะแตกต่างจากกลุ่มประชากรที่ศึกษามาก ด้วยเหตุที่บทบาทเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลของกรุงเทพมหานคร มีลักษณะพิเศษและลักษณะเฉพาะ กล่าวคือจะมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงกว้างและก้าวหน้าตามนโยบายของคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ค่อนข้างสูง และใช้วิทยาการหรือองค์ความรู้มาช่วยในงานสิ่งแวดล้อมมาก ซึ่งตัวอย่างในการทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sampling) ออกไป จำนวน 5 เขตการปกครอง คือ เขตทวีวัฒนา บางเขน บางพลัด วัฒนา และหนองแขม ก็จะเหลือประชากรที่ศึกษาที่เป็นตัวแทนของประชากรเป้าหมายทั้งหมด 45 เขตการปกครอง

จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sampling) เพื่อกระจายกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำแหน่งและเขตการปกครอง ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามต้องการ ดังนี้ เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุขจำนวน 43 ราย เก็บตัวอย่างได้จริง 36 ราย นักวิชาการสุขาภิบาลจำนวน 38 ราย และเจ้าหน้าที่อนามัยจำนวน 150 ราย รวมตัวอย่างที่เก็บจริงทั้งสิ้น 224 ราย ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง และเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	เจ้าหน้าที่บริหาร งานสาธารณสุข	นักวิชาการ สุขาภิบาล	เจ้าหน้าที่อนามัย	รวม
1. คลองเตย	1	1	4	6
2. คลองสาน	1	1	3	5
3. คลองสามวา	-	1	2	3
4. คันนาขาว	1	-	2	3
5. จตุจักร	1	1	4	6
6. จอมทอง	1	1	3	5
7. คอนเมือง	-	1	4	5
8. ดินแดง	1	1	3	5
9. ดุสิต	1	1	4	6
10. ดลิ่งชัน	1	1	4	6
11. ทุ่งครุ	1	1	4	6
12. ธนบุรี	1	1	3	5
13. บางกอกน้อย	-	1	4	5
14. บางกอกใหญ่	1	1	3	5
15. บางกะปิ	-	1	3	4
16. บางขุนเทียน	1	1	3	5
17. บางคอแหลม	1	1	4	6
18. บางแค	1	1	4	6
19. บางซื่อ	1	1	3	5
20. บางนา	1	-	3	4
21. บางบอน	1	-	3	4
22. บางรัก	-	1	3	4
23. ปิงกุ้ง	-	1	4	5

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง และเขตการปกครอง (ต่อ)

เขตการปกครอง	เจ้าหน้าที่บริหาร งานสาธารณสุข	นักวิชาการ สุขภาพ	เจ้าหน้าที่อนามัย	รวม
24. ปทุมวัน	1	1	3	5
25. ประเวศ	1	-	3	4
26. ป้อมปราบ	1	-	3	4
27. พญาไท	1	1	2	4
28. พระโขนง	1	1	4	6
29. พระนคร	1	-	4	5
30. ภาษีเจริญ	1	1	3	5
31. มีนบุรี	-	1	3	4
32. ชานวาว	1	1	3	5
33. ราชเทวี	1	-	4	5
34. ราษฎร์บูรณะ	1	1	4	6
35. ลาดกระบัง	-	1	3	4
36. ลาดพร้าว	1	1	4	6
37. วังทองหลาง	1	1	3	5
38. สวนหลวง	1	1	4	6
39. สะพานสูง	1	-	3	4
40. สัมพันธวงศ์	1	1	3	5
41. สาทร	1	1	3	5
42. สายไหม	1	1	3	5
43. หนองจอก	1	1	3	5
44. หลักสี่	-	1	4	5
45. ห้วยขวาง	1	2	4	7
กรุงเทพมหานคร	36	38	150	224

3.3.2 การศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview) ตามแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guideline) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) แบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 14 ราย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหารของสำนักงานเขต ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ที่มีพื้นฐานความรู้โดยมีคุณวุฒิทางการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเจ้าหน้าที่ระดับบริหารของกองอนามัยสิ่งแวดล้อมและกองนโยบายและส่งเสริมสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำงานด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานในบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 14 รายแจกแจงได้ดังนี้

1. ผู้อำนวยการเขต จำนวน 3 ราย จาก 5 รายที่เข้าข่ายคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เมื่อทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จาก 5 รายดังกล่าวคือผู้อำนวยการเขตบางซื่อ บางพลัด สัมพันธวงศ์ ปทุมวันและคลองเตย ได้กลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการเขตจากเขตบางซื่อ เขตบางพลัด และเขตสัมพันธวงศ์
2. ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตส่งราชการฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล จำนวน 3 ราย จาก 5 รายที่เข้าข่ายคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เมื่อทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจาก 5 รายดังกล่าวคือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตหนองแขม คลิ่งชัน สาทร บางกะปิและหนองจอก ได้กลุ่มตัวอย่างผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตจากเขตหนองแขม เขตคลองจั่น และเขตสาทร
3. ผู้อำนวยการกองอนามัยสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย 1 ราย
4. ผู้อำนวยการกองนโยบายและส่งเสริมสิ่งแวดล้อม (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นกองควบคุมและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม) สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร 1 ราย
5. นักวิชาการสุขาภิบาลระดับหัวหน้าฝ่าย ทุกฝ่ายของกองอนามัยสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย จำนวน 4 ราย และนักวิชาการสิ่งแวดล้อมระดับหัวหน้าฝ่าย กองนโยบายและส่งเสริมสิ่งแวดล้อม สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ราย (นักวิชาการสิ่งแวดล้อมระดับหัวหน้าฝ่ายมี 3 ฝ่ายช่วงเวลาเก็บข้อมูล ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่ง 1 ฝ่าย)

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเชิงปริมาณ

3.4.1 การใช้แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาข้อมูล และ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 8 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1. ข้อความที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยมีข้อคำถามเป็นลักษณะปลายเปิด จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2. ข้อความเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ซึ่งได้แก่แหล่งที่ได้รับข่าวสารและความถี่ของการรับรู้ข่าวสาร ข้อความเป็นลักษณะปลายเปิดจำนวน 3 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

ความถี่ในการได้รับข่าวสาร	คะแนน
ทุกวัน	4
บ่อยครั้ง (4-6 ครั้ง/สัปดาห์)	3
นานๆครั้ง (1-2 ครั้ง/สัปดาห์)	2
น้อยมาก (เดือนละ 1-2 ครั้ง)	1
ไม่เคย	0

เกณฑ์ระดับการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อม พิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้เกณฑ์ 3 ระดับคือ

กลุ่มที่ได้คะแนน 2-10 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารต่ำ

กลุ่มที่ได้คะแนน 11-18 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารปานกลาง

กลุ่มที่ได้คะแนน 19-28 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารสูง

ส่วนที่ 3. ข้อความเกี่ยวกับความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม ข้อความเป็นลักษณะปลายเปิดจำนวน 17 ข้อ มีทั้งข้อคำถามที่เป็นข้อความเชิงบวกและเชิงลบ ใช้แบบวัดที่มีการประเมินค่า 2 ระดับ คือ ใช่ และ ไม่ใช่

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ใช่	1	0
ไม่ใช่	0	1

เกณฑ์ระดับความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม พิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้เกณฑ์ 3 ระดับคือ

กลุ่มที่ได้คะแนน 6-11 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับความรู้ต่ำ

กลุ่มที่ได้คะแนน 12-15 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับความรู้ปานกลาง

กลุ่มที่ได้คะแนน 16 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับความรู้สูง

ส่วนที่ 4. ข้อความเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ข้อคำถามเป็นลักษณะปลายปิดจำนวน 17 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบถูก ให้คะแนน 1 คะแนน

ตอบผิด ให้คะแนน 0 คะแนน

เกณฑ์ระดับการรับรู้บทบาท พิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (S.D.) ได้เกณฑ์ 3 ระดับคือ

กลุ่มที่ได้คะแนน 7-9 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับการรับรู้ต่ำ

กลุ่มที่ได้คะแนน 10-13 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับการรับรู้ปานกลาง

กลุ่มที่ได้คะแนน 14-15 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับการรับรู้สูง

ส่วนที่ 5. ข้อความเกี่ยวกับการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เป็นลักษณะปลายปิดจำนวน 17 ข้อ ใช้แบบวัดที่มีการประเมินค่า 3 ระดับ

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วย	3	1
ไม่แน่ใจ	2	2
ไม่เห็นด้วย	1	3

เกณฑ์ระดับการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม พิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้เกณฑ์ 3 ระดับคือ

กลุ่มที่ได้คะแนน 33-43 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับการให้คุณค่าต่ำ

กลุ่มที่ได้คะแนน 44-49 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับการให้คุณค่าปานกลาง

กลุ่มที่ได้คะแนน 50-51 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับการให้คุณค่าสูง

ส่วนที่ 6. ข้อความเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อความเป็นลักษณะปลายปิดจำนวน 8 ข้อ มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ ใช้แบบวัดที่มีประเด็นว่า เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วย	3	1
ไม่แน่ใจ	2	2
ไม่เห็นด้วย	1	3

เกณฑ์ระดับการบริหารจัดการ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้เกณฑ์ 3 ระดับคือ

กลุ่มที่ได้คะแนน 12–17 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับการบริหารจัดการต่ำ

กลุ่มที่ได้คะแนน 18–21 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับการบริหารจัดการปานกลาง

กลุ่มที่ได้คะแนน 22–24 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับการบริหารจัดการสูง

ส่วนที่ 7. ข้อความเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม 3 กลุ่มงาน
ข้อคำถามเป็นลักษณะปลายปิดจำนวน 15 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน (อ้างอิงในศูนย์ สุขสว่าง, 2540 : 29, ภาคผนวก)

ระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง	คะแนน
ปฏิบัติงานมาก(มากกว่า 75 %ของงานที่ควรทำตามเป้าหมาย)	5
ปฏิบัติงานปานกลาง(51-75 %ของงานที่ควรทำตามเป้าหมาย)	4
ปฏิบัติงานน้อย(25 -50%ของงานที่ควรทำตามเป้าหมาย)	3
ปฏิบัติงานน้อยมาก(น้อยกว่า 25 %ของงานที่ควรทำตามเป้าหมาย)	2
ไม่ได้ปฏิบัติงานเลย(ไม่ได้ทำเลย)	1

เกณฑ์ระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง พิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้เกณฑ์ 3 ระดับ คือ

กลุ่มที่ได้คะแนน34–52 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับบทบาทหน้าที่ปฏิบัติจริงต่ำ

กลุ่มที่ได้คะแนน53–66 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับบทบาทหน้าที่ปฏิบัติจริงปานกลาง

กลุ่มที่ได้คะแนน67– 75 คะแนน หมายถึง กลุ่มที่มีระดับบทบาทหน้าที่ปฏิบัติจริงสูง

ส่วนที่ 8. ข้อความเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม
ข้อความมีลักษณะแบบปลายปิดและปลายเปิดละกันจำนวน 4 ข้อ

การศึกษาเชิงคุณภาพ

3.4.2 การใช้แนวทางการสัมภาษณ์ เป็นแนวคำถามสำหรับถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

3.4.2.1 สภาพทั่วไปของปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ระเบียบ ข้อกฎหมาย ในการจัดการ
สภาพแวดล้อมเมือง ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร

3.4.2.2 ความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในงานด้านสิ่งแวดล้อม และบทบาทที่คาดหวัง
ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ โดยพิจารณาตามกฎหมายที่กำหนดบทบาทหรือ
ให้อำนาจไว้ และโดยพิจารณาตามลักษณะกลุ่มงาน

3.4.2.3 ปัญหาและอุปสรรคในบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

3.4.2.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

3.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เมื่อผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเสร็จ ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.5.1 นำแบบสอบถามไปปรึกษาหารือ และเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อให้เครื่องมือมีความชัดเจนถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Validity) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปทดสอบ (Pretest) กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการทดสอบเครื่องมือจำนวน 30 ราย (เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข 5 ราย นักวิชาการสุขภาพ 5 ราย และเจ้าหน้าที่อนามัย 20 ราย) จาก 5 สำนักงานเขต คือ เขตทวีวัฒนา บางเขน บางพลัด วัฒนา และหนองแขม

3.5.2 นำแบบทดสอบถามไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบถามให้สมบูรณ์ แล้วจึงนำไปใช้ต่อไป

การทดสอบค่าความเชื่อมั่นของความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการรับรู้บทบาท ใช้วิธีทดสอบแบบคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (K.- R.20) ซึ่งมีสูตร (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535 :206)

$$P_{tt} = \frac{K}{K-1} \left[\frac{[S^2_x - Pq]}{S^2_x} \right]$$

การทดสอบค่าความเชื่อมั่นของการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ และความคิดเห็นต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ใช้วิธีทดสอบแบบ (Coefficient of Alpha) ของครอนบาค ซึ่งมีสูตร (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535 :206)

$$P_{tt} = \frac{K}{K-1} \left[\frac{[1 - S^2_1]}{S^2_x} \right]$$

ผลจากการทดสอบ พบว่า

1. ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72
2. การรับรู้บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72
3. การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75
4. ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.67
5. ความคิดเห็นต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำหนังสือราชการจากคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ส่งถึงหน่วยงานและบุคคลดังนี้

3.6.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ มีหนังสือถึงผู้อำนวยการเขตทุกสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร โดยส่งหนังสือพร้อมแบบสอบถามและรับแบบสอบถามคืนผ่านหัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของแต่ละสำนักงานเขตในคราวการประชุมเจ้าพนักงานสาธารณสุขประจำเดือน

3.6.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 14 คน พร้อมนัดวันขอเข้าพบเพื่อทำการสัมภาษณ์

3.7 การเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์

เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาจัดระเบียบ สร้างคู่มือลงรหัส แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science หรือ SPSS)

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แยกเป็นหมวดหมู่ นำมาสรุปและวิเคราะห์ต่อไป

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

3.8.1 ข้อมูลทั่วไปที่เก็บปัจจัยส่วนบุคคล ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.8.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 1 ตัว (ระดับการวัดเป็นกลุ่ม) กับตัวแปรตาม 1 ตัว (ระดับการวัดเป็นช่วง) ใช้สถิติวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One-way Analysis of Variance)

3.8.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive and Analysis Approach) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ตามสภาพความเป็นจริง ในลักษณะเป็นเหตุเป็นผลกัน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ศึกษานิเทศน์ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยทั้งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล(วิจัยเชิงปริมาณ) โดยได้เก็บตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 224 ราย จำแนกเป็น เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข 36 ราย นักวิชาการสุขภาพ 38 ราย และเจ้าหน้าที่อนามัย 150 ราย และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงและเก็บข้อมูล (วิจัยเชิงคุณภาพ) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 ราย ซึ่งเป็นบุคคลผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพโดยตรง หรือเคยปฏิบัติงานในฐานะเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมาก่อนซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอทั้งในรูปข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพตามลำดับดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

- 4.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล
- 4.2 ข้อมูลปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา
  - 4.2.1 การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม
  - 4.2.2 ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม
  - 4.2.3 การรับรู้บทบาท
  - 4.2.4 การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม
  - 4.2.5 การบริหารจัดการ
- 4.3 ข้อมูลบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 4.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับบทบาทที่ปฏิบัติจริงโดยการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว
- 4.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยากับบทบาทที่ปฏิบัติจริงโดยการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว
- 4.6 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

4.7 ความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขต

4.8 ความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขต

4.9 ความคิดเห็นในประเด็นสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขต

4.10 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขต

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร จำนวน 224 ราย มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 3)

อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 32-49 ปี ร้อยละ 67.4 รองลงมาคืออายุระหว่าง 21-31 ปี ร้อยละ 17.4 และมีอายุระหว่าง 50-60 ปี ร้อยละ 15.2 โดยมีอายุเฉลี่ย 40 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าร้อยละ 62.5 และต่ำกว่าปริญญาร้อยละ 37.5 ในจำนวนผู้มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าร้อยละ 62.5 นั้นจำนวนเป็นผู้มีคุณวุฒิการศึกษาในสาขาวิชาด้านสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข ได้แก่ วท.บ. (สุขภาพ) วท.บ. (สาธารณสุข) วท.บ. (วิทยาศาสตร์สุขภาพ) วท.บ. (พยาบาลสาธารณสุข) วท.บ. (สุขศึกษา) ของสถาบันการศึกษาบางแห่ง และ ศส.บ. (บริหารสาธารณสุข) ร้อยละ 24.6 และสาขาวิชาด้านอื่น ๆ เช่น กศ.บ. คบ. ศส.บ. นบ. และ วท.บ. (สุขศึกษา) ของสถาบันการศึกษาบางแห่ง (ซึ่งมีจำนวนหน่วยกิตด้านสิ่งแวดล้อมไม่เข้าเกณฑ์ที่กำหนด) เป็นต้น ร้อยละ 37.9

ตำแหน่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่อนามัยร้อยละ 67.0 รองลงมาเป็นนักวิชาการสุขภาพร้อยละ 17.0 และเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุขร้อยละ 16.0 ตามลำดับ

ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 6-22 ปี ร้อยละ 67.4 รองลงมามีระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 1-5 ปี ร้อยละ 16.5 และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 23-36 ปี ร้อยละ 16.1 ตามลำดับ โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานเฉลี่ย 14 ปี

ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 79.5 และเคยมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 20.5

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	224	100.0
อายุ		
21-31 ปี	39	17.4
32-49 ปี	151	67.4
50-60 ปี	34	15.2
$\bar{X} = 40$ SD = 8.8 MAX = 60 MIN = 21		
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	84	37.5
ปริญญาตรีและสูงกว่า	140	62.5
สาขาวิชาด้านสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข	55	24.6
สาขาวิชาด้านอื่น ๆ	85	37.9
ตำแหน่ง		
เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข	36	16.0
นักวิชาการสุขาภิบาล	38	17.0
เจ้าหน้าที่อนามัย	150	67.0
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน		
1-5 ปี	37	16.5
6-22 ปี	151	67.4
23-36 ปี	36	16.1
$\bar{X} = 14$ SD = 8.6 MAX = 36 MIN = 1		
ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม		
ไม่เคย	178	79.5
เคย	46	20.5

4.2 ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา

4.2.1 การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจากกลุ่มประชากร จำนวน 224 ราย มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4)

4.2.1.1 การรับรู้ข่าวสาร แหล่งข่าวสาร และความถี่ของการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมได้ผลการศึกษาดังนี้

การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดร้อยละ 100 เคยได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม

การรับรู้ข่าวสารจากโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากโทรทัศน์ทุกวัน ร้อยละ 38.8 รองลงมาคือได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 24.6 ได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง ร้อยละ 20.1 ได้รับข่าวสารเดือนละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 13.8 และไม่เคยได้รับข่าวสาร ร้อยละ 2.7

การรับรู้ข่าวสารจากวิทยุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากวิทยุเดือนละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 28.1 รองลงมาได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ไม่เคยได้รับข่าวสาร ได้รับข่าวสารทุกวัน และได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง ร้อยละ 18.8 ร้อยละ 18.2 ร้อยละ 17.9 และร้อยละ 17.0 ตามลำดับ

การรับรู้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากหนังสือพิมพ์ทุกวัน ร้อยละ 42.4 รองลงมาได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง ร้อยละ 24.6 ได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 21.9 ได้รับข่าวสารเดือนละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 8.4 และไม่เคยได้รับข่าวสาร ร้อยละ 2.7

การรับรู้ข่าวสารจากวารสาร / นิตยสาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากวารสาร/นิตยสาร เดือนละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 44.6 รองลงมาไม่เคยได้รับข่าวสาร ร้อยละ 21.0 ได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 20.5 ได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง ร้อยละ 10.7 และได้รับข่าวสารทุกวัน ร้อยละ 3.1

การรับรู้ข่าวสารจากเอกสารราชการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากเอกสารราชการ เดือนละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 37.9 รองลงมาได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 28.6 ได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง ร้อยละ 18.8 ได้รับข่าวสารทุกวัน ร้อยละ 14.7

การรับรู้ข่าวสารจากการสนทนากับผู้บังคับบัญชา/ผู้ร่วมงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากการสนทนากับผู้บังคับบัญชา/ผู้ร่วมงาน ทุกวัน ร้อยละ 36.2 รองลงมาได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 21.4 ได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง ร้อยละ 21.0 ได้รับข่าวสารเดือนละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 20.1 และไม่เคยได้รับข่าวสาร ร้อยละ 1.3

การรับรู้ข่าวสารจากการอบรม / ประชุม / สัมมนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากการอบรม / ประชุม / สัมมนา เดือนละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 84.8 รองลงมาได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 6.7 ไม่เคยได้รับข่าวสาร ร้อยละ 6.3 ได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง ร้อยละ 2.2

4.2.1.2 ความต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมและสื่อ หรือแหล่งข่าวสาร ได้ผลการศึกษาดังนี้

ความต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม ร้อยละ 97.8 และไม่ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม ร้อยละ 2.2 โดยต้องการให้รับข้อมูลข่าวสารในหัวข้อต่าง ๆ เรียงลำดับดังนี้

อันดับที่ 1 แนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 44.6

อันดับที่ 2 กฎหมายสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 19.6

อันดับที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 15.6

อันดับที่ 4 สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 12.5

อันดับที่ 5 แนวคิดและปรัชญาทางสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 7.7

สำหรับสื่อหรือแหล่งข่าวสารที่ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการได้รับผ่านสื่อหรือแหล่งข่าวสารประเภทต่าง ๆ เรียงตามลำดับดังนี้

อันดับที่ 1 เอกสารทางวิชาการ ร้อยละ 36.6

อันดับที่ 2 การประชุม / อบรม / สัมมนา ร้อยละ 25.0

อันดับที่ 3 โทรทัศน์ ร้อยละ 23.2

อันดับที่ 4 หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 5.8

อันดับที่ 5 วารสาร / นิตยสาร ร้อยละ 3.6

อันดับที่ 6 สนทนากับผู้บังคับบัญชา/เพื่อร่วมงาน ร้อยละ 1.8

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม

(จำนวน 224 ราย)

การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม		จำนวน	ร้อยละ
1. การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม			
เคย		224.0	100.0
ไม่เคย		—	—
2. แหล่งข่าวสารและความถี่ในการรับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม			
โทรทัศน์			
ทุกวัน		87	38.8
สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง		45	20.1
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง		55	24.6
เดือนละ 1-2 ครั้ง		31	13.8
ไม่เคย		6	2.7
วิทยุ			
ทุกวัน		40	17.9
สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง		38	17.0
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง		42	18.8
เดือนละ 1-2 ครั้ง		63	28.1
ไม่เคย		41	18.2

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

(จำนวน 224 ราย)		
การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ
หนังสือพิมพ์		
ทุกวัน	95	42.4
สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง	55	24.6
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	49	21.9
เดือนละ 1-2 ครั้ง	19	8.4
ไม่เคย	6	2.7
วารสาร / นิตยสาร		
ทุกวัน	7	3.1
สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง	24	10.8
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	46	20.5
เดือนละ 1-2 ครั้ง	100	44.6
ไม่เคย	47	21.0
เอกสารจากราชการ		
ทุกวัน	33	14.7
สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง	42	18.8
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	64	28.6
เดือนละ 1-2 ครั้ง	85	37.9
ไม่เคย	-	-
สนทนากับผู้บังคับบัญชา / ผู้ร่วมงาน		
ทุกวัน	81	36.2
สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง	47	21.0
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	48	21.4
เดือนละ 1-2 ครั้ง	45	20.1
ไม่เคย	3	1.3

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

		(จำนวน 224 ราย)	
การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม		จำนวน	ร้อยละ
การอบรม / ประชุม / สัมมนา			
ทุกวัน		-	-
สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง		5	2.2
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง		15	6.7
เดือนละ 1-2 ครั้ง		190	84.8
ไม่เคย		14	6.3
3. ความต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม			
ไม่ต้องการ			2.2
ต้องการ			97.8
หัวข้อ ข้อมูล / ข่าวสารที่ต้องการ			
อันดับที่ 1 แนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม		100	44.6
อันดับที่ 2 กฎหมายสิ่งแวดล้อม		44	19.6
อันดับที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม		35	15.6
อันดับที่ 4 สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร		28	12.5
อันดับที่ 5 แนวคิดและปรัชญาทางสิ่งแวดล้อม		17	7.7
สื่อหรือแหล่งข่าวสารที่ต้องการได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม			
อันดับที่ 1 เอกสารจากราชการ		82	36.6
อันดับที่ 2 ประชุม / อบรม / สัมมนา		56	25.0
อันดับที่ 3 โทรทัศน์		52	23.2
อันดับที่ 4 หนังสือพิมพ์		13	5.8
อันดับที่ 5 วารสาร / นิตยสาร		13	5.8
อันดับที่ 6 สนทนากับผู้บังคับบัญชา / เพื่อนร่วมงาน		8	3.6

เมื่อนำคะแนนการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมมารวมกันแล้วทำการจัดกลุ่มและวัดระดับการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมปานกลาง ร้อยละ 55.8 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารสูง ร้อยละ 25.0 และกลุ่มที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารต่ำ ร้อยละ 19.2 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม

ระดับการรับรู้ข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	224	100.0
กลุ่มที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารต่ำ (2-10 คะแนน)	43	19.2
กลุ่มที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารปานกลาง (11-18 คะแนน)	125	55.8
กลุ่มที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารสูง (19-28 คะแนน)	56	25.0
$\bar{X} = 14.67$ S.D. = 4.61 MAX = 28 MIN = 2		

4.2.2 ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล จากกลุ่มประชากรจำนวน 224 ราย ที่รายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6)

ข้อความที่ 1 “สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่เป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมตลอดถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อชีวิตมนุษย์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 96.9 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 3.1

ข้อความที่ 2 “น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมโดยทั่วไป ควรได้รับการปรับปรุงโดยการเพิ่มออกซิเจนก่อนที่จะระบายลงสู่แม่น้ำ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 78.1 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 21.9

ข้อความที่ 3 “การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมในชุมชนขนาดใหญ่เป็นวิธีหนึ่งในการควบคุมและลดปัญหามลพิษทางน้ำ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 97.3 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 2.7

ข้อความที่ 4 “มลพิษทางอากาศ หมายถึง อากาศที่มีส่วนประกอบของสารและก๊าซอื่น ๆ เจือปนอยู่หรือมีปริมาณมากกว่าที่ควรจะมีอยู่ในอากาศบริสุทธิ์ และสิ่งเจือปนเหล่านี้เป็นอันตรายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สัตว์ และพืช” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 97.3 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 2.7

ข้อความที่ 5 “แหล่งกำเนิดปัญหาหมอกพิษทางอากาศในเมือง ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ที่นั่น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 72.8 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 27.2

ข้อความที่ 6 “สาเหตุสำคัญที่ทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นเนื่องมาจากการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า และการใช้สารคลอโรฟลูออโรคาร์บอน (CFC)” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 79.5 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 20.5

ข้อความที่ 7 “ควันขาวจากยานพาหนะไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและสภาพแวดล้อม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 93.3 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 6.7

ข้อความที่ 8 “การกำจัดของเสียประเภทโฟม ถุงพลาสติก หรือถ่านไฟฉายโดยการเผาเป็นวิธีการที่ดีที่สุด” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 89.7 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 10.3

ข้อความที่ 9 “เสียงดังจากโรงงานอุตสาหกรรม และยานพาหนะประเภทต่าง ๆ มีผลกระทบต่อระบบจิตประสาทของผู้ได้รับเสียงดังแล้ว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 89.7 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 10.3

ข้อความที่ 10 “ระบบบำบัดน้ำเสีย หมายถึง กระบวนการทำหรือการปรับปรุงน้ำเสียให้มีคุณภาพเป็นน้ำทิ้ง รวมทั้งการทำให้ น้ำทิ้ง หันไปจากอาคาร” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 64.3 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 35.7

ข้อความที่ 11 “ปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำหากมีค่าใกล้เคียงศูนย์ แสดงว่าน้ำมีคุณภาพเลวลง” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 82.1 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 17.9

ข้อความที่ 12 “คุณภาพทางกายภาพของน้ำ หมายถึง ความขุ่น สี และความเป็นกรด - ด่างของน้ำ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 64.3 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 35.7

ข้อความที่ 13 “เคาเคาซมีเชื้อเสีย คือ ไม่สามารถทำลายเชื้อโรคได้อย่างสมบูรณ์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 62.9 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 37.1

ข้อความที่ 14 “น้ำทิ้งจากสถานที่จำหน่ายอาหารซึ่งได้ติดตั้งบ่อดักไขมันและได้รับใบอนุญาตอย่างถูกต้องจากกรุงเทพมหานคร ถือว่าเป็นน้ำทิ้งที่ได้มาตรฐานตามกฎหมายกระทรวงซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 68.3 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 31.7

ข้อความที่ 15 “การจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหาร หรือสถานที่สะสมอาหารในอาคาร หรือพื้นที่ใดซึ่งมีพื้นที่เกิน 200 ตารางเมตร รวมทั้งการขายของในตลาดต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการควบคุม หรือกำกับดูแลทางด้านสุขลักษณะอนามัยและสิ่งแวดล้อม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบผิด ร้อยละ 86.6 ส่วนที่เหลืตอบถูก ร้อยละ 12.9

ข้อความที่ 16 “เหตุรำคาญตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 นั้น ต้องเป็นเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นแล้วมีผู้เสียหายเสียก่อนจึงสามารถมาร้องเรียนได้” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบผิด ร้อยละ 80.8 ส่วนที่เหลืตอบถูก ร้อยละ 19.2

ข้อความที่ 17 “โฉนดโฉนดที่ดินบนถนนบางสายของกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้ประกาศและขอความร่วมมือให้ผู้จรที่นำรถที่นำมากันเดีว และ / หรือรถที่มีควันดำเกินมาตรฐาน หลีกเลี่ยงการใช้ถนนดังกล่าวตามเวลาที่กำหนดนั้น โฉนดโฉนดที่ดินดังกล่าวไม่ถือเป็นเขตควบคุมมลพิษในพื้นที่กรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 66.1 ส่วนที่เหลืตอบผิด ร้อยละ 33.9

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	(จำนวน 224 ราย)			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่เป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมตลอดถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อชีวิตมนุษย์	217	96.9	7	3.1
2.* น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมโดยทั่วไป ควรได้รับการปรับปรุงโดยการเพิ่มอุณหภูมิก่อนที่ระบายลงสู่แม่น้ำ	49	21.9	175	78.1
3. การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมในชุมชนขนาดใหญ่ เป็นวิธีหนึ่งในการควบคุมและลดปัญหามลพิษทางน้ำ	218	97.3	6	2.7

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

(จำนวน 224 ราย)

ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. มลพิษทางอากาศ หมายถึง อากาศที่มีส่วนประกอบของสารและก๊าซอื่น ๆ เจือปนอยู่หรือมีปริมาณมากกว่าที่ควรจะมีอยู่ในอากาศบริสุทธิ์ และสิ่งเจือปนเหล่านี้เป็นอันตรายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สัตว์ และพืช	218	97.3	6	2.7
5.* แหล่งกำเนิดปัญหามลพิษทางอากาศในเมือง ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม รถยนต์ และรถจักรยานยนต์เหล่านั้น	61	27.2	163	72.8
6. สาเหตุสำคัญที่ทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นเนื่องมาจากการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า และการใช้สารคลอโรฟลูออโรคาร์บอน (CFC)	178	79.5	46	20.5
7.* คิว้นขาวจากยานพาหนะไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและแวดล้อม	15	6.7	209	93.3
8.* การกำจัดของเสียประเภทโฟม ถุงพลาสติก หรือถ่านไฟฉายโดยการเผาเป็นวิธีการที่ดีที่สุด	23	10.3	201	89.7
9. เสียงดังจากโรงงานอุตสาหกรรม และยานพาหนะประเภทต่าง ๆ มีผลกระทบต่อระบบจิตประสาทของผู้ที่ได้รับเสียงดังกล่าว	201	89.7	23	10.3
10. ระบบบำบัดน้ำเสีย หมายถึง กระบวนการทำหรือการปรับปรุงน้ำเสียให้มีคุณภาพเป็นน้ำทิ้ง รวมทั้งการทำให้ น้ำทิ้งแห้งไปจากอาคาร	144	64.3	80	35.7
11. ปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำหากมีค่าใกล้ศูนย์ แสดงว่าน้ำมีคุณภาพเลวลง	184	82.1	40	17.9
12. คุณภาพทางกายภาพของน้ำ หมายถึง ความขุ่น สี และความเป็นกรด - ด่างของน้ำ	144	64.3	80	35.7

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

(จำนวน 224 ราย)

ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
13.* เตามหาชะมีข้อเสีย คือ ไม่สามารถทำลายเชื้อโรคได้อย่างสมบูรณ์	83	37.1	141	62.9
14.* น้ำทิ้งจากสถานที่จำหน่ายอาหารซึ่งได้ติดตั้งบ่อดักไขมันและได้รับใบอนุญาตอย่างถูกต้องจากกรุงเทพมหานคร ถือว่าเป็นน้ำทิ้งที่ได้มาตรฐานตามกฎหมายกระทรวงซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535	71	31.7	153	68.3
15.* การจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหาร หรือสถานที่สะสมอาหารในอาคาร หรือพื้นที่ใดซึ่งมีพื้นที่เกิน 200 ตารางเมตร รวมทั้งการขายของในตลาดต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการควบคุม หรือกำกับดูแลทางด้านสุขลักษณะอนามัยและสิ่งแวดล้อม	194	86.6	29	12.9
16. เหตุร้ายตามกฎหมายตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 นั้น ต้องเป็นเหตุร้ายที่เกิดขึ้นแล้วมีผู้เสียหายเสียก่อนจึงสามารถมาร้องเรียนได้	43	19.2	181	80.8

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

(จำนวน 224 ราย)

ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
17. โชนปลูกคملพิษบนถนนบางสายของกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้ประกาศและขอความร่วมมือให้ผู้ขับรถที่นำมาคนเคียว และหรือรถที่มีควันดำเกินมาตรฐาน หลีกเลี่ยงการใช้ถนนดังกล่าวตามเวลาที่กำหนดนั้น โชนปลูกคملพิษดังกล่าวไม่ถือเป็นเขตควบคุมมลพิษในพื้นที่กรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535	148	66.1	76	33.9

หมายเหตุ * ข้อความเชิงลบ

เมื่อนำคะแนนความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างมารวมกันแล้วทำการจัดกลุ่ม และวัดระดับความรู้ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมปานกลาง ร้อยละ 69.6 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีระดับความรู้ต่ำ ร้อยละ 28.6 และกลุ่มที่มีระดับความรู้สูง ร้อยละ 1.8 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมเท่ากับ 12 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม

ระดับความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	224	100.0
กลุ่มที่มีระดับความรู้ต่ำ (6-11 คะแนน)	64	28.6
กลุ่มที่มีระดับความรู้ปานกลาง (12-15 คะแนน)	156	69.6
กลุ่มที่มีระดับความรู้สูง (16 คะแนน)	4	1.8
$\bar{X} = 12.35$ S.D. = 1.73 MAX = 16 MIN = 6		

4.2.3 การรับรู้บทบาท

จากการศึกษาการรับรู้บทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จากกลุ่มประชากรจำนวน 224 ราย มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 8)

ข้อความที่ 1 “ท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทในการป้องกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ตอบถูก ร้อยละ 99.6 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 0.4

ข้อความที่ 2 “การให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา ผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ตอบถูก ร้อยละ 72.8 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 27.2

ข้อความที่ 3 “การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นงานที่อยู่นอกเหนือขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของท่าน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ตอบถูก ร้อยละ 77.7 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 22.3

ข้อความที่ 4 “การป้องกันแก้ไขมลภาวะสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นงานที่อยู่นอกเหนือขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของท่าน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ตอบถูก ร้อยละ 88.4 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 11.6

ข้อความที่ 5 “การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน ไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 61.2 ส่วนที่เหลือตอบผิด ร้อยละ 38.6

ข้อความที่ 6 “เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ไม่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 92.4 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 7.6

ข้อความที่ 7 “กิจกรรมการป้องกันและควบคุมมลพิษทางอากาศและเสียง เช่น การตรวจจับรถควันดำ การตรวจจับยานพาหนะที่มีเครื่องยนต์เสียงดัง ทั้งรถและเรือเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 69.2 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 30.8

ข้อความที่ 8 “เมื่อเกิดปัญหามลพิษในพื้นที่เขตการปกครองที่ท่านปฏิบัติหน้าที่อยู่ ประชาชนสามารถร้องเรียนกับท่านได้” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 98.2 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 1.8

ข้อความที่ 9 “การสำรวจและเก็บข้อมูล รวมทั้งจัดทำบัญชีแหล่งกำเนิดมลพิษในเขตพื้นที่การปกครองที่ท่านปฏิบัติหน้าที่อยู่เป็นส่วนหนึ่งของงานในหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 92.0 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 8.0

ข้อความที่ 10 “การให้ความรู้ทางสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงานแก่คนงานในสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเป็นหน้าที่โดยตรงของท่าน” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 95.5 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 4.5

ข้อความที่ 11 “การป้องกันควบคุม ทำลายแหล่งซ่อนเชื้อโรคและพาหะนำโรคเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 71.4 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 28.6

ข้อความที่ 12 “การดำเนินการพัฒนาตลาดสดออกขนตามนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครให้ถูกสุขลักษณะทั้งทางกายภาพ ความสะอาด และความเป็นระเบียบ เป็นหน้าที่ของเจ้าของตลาดร่วมกับผู้ค้าขายของในตลาด สำหรับฝ่ายสิ่งแวดล้อมฯ มีหน้าที่เพียงควบคุมกำกับให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 68.8 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 31.3

ข้อความที่ 13 “การแนะนำผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถี ให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดพื้นฐาน 10 ประการ เป็นงานที่ท่านต้องเข้าไปดูแลตามนโยบายทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่งานในบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 15.6 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 84.4

ข้อความที่ 14 “บทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารกรุงเทพมหานครเท่านั้น” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 12.9 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 87.1

ข้อความที่ 15 “การดำเนินงานโครงการดับเครื่องชนคัดคมลพิษไม่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของท่าน” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 27.7 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 72.3

ข้อความที่ 16 “เมื่อเกิดปัญหามลพิษหรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรง ประชาชนต้องไปร้องเรียนโดยตรงกับเจ้าหน้าที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 8.9 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 91.1

ข้อความที่ 17 “เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลทุกคนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535” พบว่า ตอบถูก ร้อยละ 57.1 ส่วนที่เหลือ ตอบผิด ร้อยละ 42.9

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

การรับรู้บทบาท	(จำนวน 224 ราย)			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทในการป้องกันแก้ไขปัญหาสีเขียวในเมืองกรุงเทพมหานคร	223	99.6	1	0.4
2. การให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา ผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	163	72.8	61	27.2
3.* การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นงานที่อยู่นอกเหนือขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของท่าน	50	22.3	174	77.7
4.* การป้องกันแก้ไขมลภาวะสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นงานที่อยู่นอกเหนือขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของท่าน	26	11.6	198	88.4
5.* การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมอนุรักษ์ในชุมชน ไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	87	38.8	137	61.2
6.* เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพไม่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535	17	7.6	207	92.4
7. กิจกรรมการป้องกันและควบคุมมลพิษทางอากาศและเสียง เช่น การตรวจจับรถควันดำ การตรวจจับยานพาหนะที่มีเครื่องยนต์เสียงดัง ทั้งรถและเรือเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	155	69.2	69	30.8
8. เมื่อเกิดปัญหาภาวะมลพิษในพื้นที่เขตการปกครองที่ท่านปฏิบัติหน้าที่อยู่ ประชาชนสามารถร้องเรียนกับท่านได้	220	98.2	4	1.8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้บทบาทในการปฏิบัติงานด้าน
สิ่งแวดล้อม (ต่อ)

(จำนวน 224 ราย)

การรับรู้บทบาท	ตอบถูก (รับรู้)		ตอบผิด (ไม่รับรู้)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. การสำรวจ และเก็บข้อมูล รวมทั้งจัดทำบัญชีแหล่ง กำเนิดมลพิษในเขตพื้นที่การปกครองที่ท่านปฏิบัติ หน้าที่อยู่เป็นส่วนหนึ่งของงานในหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	206	92.0	18	8.0
10. การให้ความรู้ทางสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยใน การทำงานแก่คนงานในสถานประกอบการที่เป็น อันตรายต่อสุขภาพเป็นหน้าที่โดยตรงของท่าน	214	95.5	10	4.5
11. การป้องกันควบคุม ทำลายแหล่งน้ำเชื้อโรค เป็น หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	160	71.4	64	28.6
12.* การดำเนินการพัฒนาตลาดเอกชนตามนโยบายของ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ให้ถูกต้องทาง สุขลักษณะทั้งทางกายภาพ ความสะอาดและความเป็น ระเบียบ เป็นหน้าที่ของเจ้าของตลาดร่วมกับผู้ค้าขาย ของในตลาด สำหรับฝ่ายสิ่งแวดล้อมฯ มีหน้าที่เพียง ควบคุมกำกับให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น	70	31.3	154	68.8
13.* การแนะนำผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถี ให้ปฏิบัติตาม ข้อกำหนดพื้นฐาน 10 ประการ เป็นงานที่ท่านต้องเข้าไป ดูแลตามนโยบายทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่งานในบทบาทของ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	189	84.4	35	15.6
14.* บทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับนโยบาย ผู้บริหารกรุงเทพมหานครเท่านั้น	195	87.1	29	12.9

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

(จำนวน 224 ราย)

การรับรู้บทบาท	ตอบถูก (รับรู้)		ตอบผิด (ไม่รับรู้)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
15.* การดำเนินงานโครงการดับเครื่องชนดัดมลพิษไม่เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับบทบาทหน้าที่ของท่าน	62	27.7	162	72.3
16.* เมื่อเกิดปัญหามลพิษหรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรง ประชาชนต้องไปร้องเรียนโดยตรงกับเจ้าหน้าที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น	20	8.9	204	91.1
17.* เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลทุกคน ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535	128	57.1	96	42.9

หมายเหตุ * ข้อความเชิงลบ

เมื่อนำคะแนนการรับรู้บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างมารวมกัน แล้วทำการจัดกลุ่มและวัดระดับการรับรู้บทบาท โดยพัฒนาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้บทบาทปานกลาง ร้อยละ 75.4 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีระดับการรับรู้บทบาทต่ำ ร้อยละ 18.3 และกลุ่มที่มีระดับการรับรู้บทบาทสูง ร้อยละ 6.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้บทบาทเท่ากับ 11 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการรับรู้บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

ระดับการรับรู้บทบาท	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	244	100.0
กลุ่มที่มีระดับการรับรู้บทบาทต่ำ (7-9 คะแนน)	41	18.3
กลุ่มที่มีระดับการรับรู้บทบาทปานกลาง (10-13 คะแนน)	169	75.4
กลุ่มที่มีระดับการรับรู้บทบาทสูง (14-15 คะแนน)	14	6.3
$\bar{X} = 11.09$ S.D = 1.70 MAX = 15 MIN = 7		

4.2.4 การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จากกลุ่มประชากรจำนวน 224 ราย มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 10)

ข้อความที่ 1 “การมีสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อชีวิต” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 98.2 รองลงมาไม่เห็นด้วย ร้อยละ 1.3 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 0.4

ข้อความที่ 2 “ท่านรู้สึกภูมิใจเมื่อเขตพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีสภาพแวดล้อมที่ดี” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 97.8 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 1.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 0.9

ข้อความที่ 3 “ปัจจุบันแม่น้ำลำคลองมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลงเรื่อย ๆ แต่เรื่องนี้ไม่น่าเป็นห่วง แต่อย่างไรเพราะธรรมชาติสามารถแก้ไขตัวเองได้อยู่แล้ว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 88.8 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 5.8 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 5.4

ข้อความที่ 4 “การรณรงค์ให้ประชาชนตามเมืองใหญ่เปลี่ยนมาใช้บริการขนส่งมวลชนแทนรถยนต์ส่วนตัวกันมาก ๆ จะช่วยลดปัญหามลพิษทางอากาศได้” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 74.1 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 19.2 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.7

ข้อความที่ 5 “มาตรการการตรวจจับรถยนต์ควันดำของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อแก้ไขมลพิษทางอากาศเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ทำให้เกิดการเสียเวลาทั้งเจ้าของรถและเจ้าหน้าที่” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 75.4 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 15.2 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 9.4

ข้อความที่ 6 “ควรสนับสนุนให้มีการปลูกต้นไม้ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ในสถานที่ราชการและบ้านเรือน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 91.1 รองลงมาไม่เห็นด้วย และไม่แน่ใจ ร้อยละ 4.5

ข้อความที่ 7 “ของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กมีปริมาณไม่มาก จึงไม่จำเป็นต้องมีมาตรการในการควบคุมการปล่อยของเสีย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 92.0 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 5.4 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.7

ข้อความที่ 8 “การให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการเสียค่าใช้จ่ายเพื่อแก้ไขหรือป้องกันปัญหามลพิษ” ตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายไม่ควรนำมาใช้เพราะเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้บริโภคโดยไม่จำเป็น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 72.8 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 17.0 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 10.3

ข้อความที่ 9 “การให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมมากเป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 80.4 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 12.5 และเห็นด้วย ร้อยละ 7.1

ข้อความที่ 10 “การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ควรเป็นหน้าที่ของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 94.7 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 4.0 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 1.3

ข้อความที่ 11 “พฤติกรรมของมนุษย์เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ดังนั้นการดำรงชีวิตโดยคิดว่าไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมก็น่าจะเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อีก” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 83.9 รองลงมาไม่เห็นด้วย ร้อยละ 9.4 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 6.7

ข้อความที่ 12 “สภาพแวดล้อมที่ดีเริ่มต้นได้ตั้งแต่วันนี้ จากท่านผู้ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 98.2 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 1.8

ข้อความที่ 13 “การแข่งขันในระบบการค้าเสรีผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นที่คุณภาพของสินค้าแต่เพียงอย่างเดียว ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 94.7 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 4.9 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 0.4

ข้อความที่ 14 “คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติอยู่ที่การนำเอาทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวมาใช้ในการปริมาณให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 75.0 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 21.0 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 4.0

ข้อความที่ 15 “การทิ้งขยะเพียงชิ้นเล็ก ๆ เช่น ตัวรอมมัล เศษขนม ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อประการใด” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 93.8 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 3.6 และเห็นด้วย ร้อยละ 2.7

ข้อความที่ 16 “กระบวนการในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สำคัญหลักการหนึ่งคือ การนำของเสียหรือของที่ใช้แล้วกลับมาหมุนเวียนใช้ประโยชน์อีกเพราะเป็นการช่วยลดปริมาณของเสีย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 91.5 รองลงมาไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.3 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.2

ข้อความที่ 17 “ท่านเต็มใจจะจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าที่มีกระบวนการผลิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ถึงแม้ของดังกล่าวจะมีราคาแพงกว่าก็ตาม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 63.8 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 28.6 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.6

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม

(จำนวน 224 ราย)

การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม	เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การมีสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น	220	98.2	1	0.4	3	1.3
2. ท่านรู้สึกภูมิใจเมื่อเขตพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีสภาพแวดล้อมที่ดี	219	97.8	3	1.3	2	0.9
3.* ปัจจุบันแม่น้ำลำคลองมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลงเรื่อย ๆ แต่เรื่องนี้ไม่น่าเป็นห่วงแต่อย่างใดเพราะธรรมชาติสามารถแก้ไขตัวเองได้อยู่แล้ว	13	5.8	12	5.4	199	88.8
4. การรณรงค์ให้ประชาชนตามเมืองใหญ่เปลี่ยนมาใช้บริการขนส่งมวลชนแทนรถยนต์ส่วนตัวกันมาก ๆ จะช่วยลดปัญหามลพิษทางอากาศได้	166	74.1	43	19.2	15	6.7

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

(จำนวน 224 ราย)

การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม	เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5.* มาตรการการตรวจจับรถควันดำ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อแก้ไข มลพิษทางอากาศเป็นการแก้ไข ปัญหาที่ปลายเหตุ ทำให้เกิดการ เสียเวลาทั้งเจ้าของรถและเจ้าหน้าที่	34	15.2	21	9.4	169	75.4
6.* ควรสนับสนุนให้มีการปลูกต้นไม้ ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ใน สถานที่ราชการและบ้านเรือน	204	91.1	10	4.5	10	4.5
7.* ของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ขนาดเล็กมีปริมาณไม่มาก จึงไม่ จำเป็นต้องมีมาตรการในการ ควบคุมการปล่อยของเสีย	12	5.4	6	2.7	206	92.0
8.* การให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมใน การเสียค่าใช้จ่ายเพื่อแก้ไขหรือ ป้องกันปัญหามลพิษ ตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายไม่ควรนำมา ใช้เพราะเป็นการเพิ่มภาระแก่ ผู้บริโภคโดยไม่จำเป็น”	38	17.0	23	10.3	163	72.8
9.* การให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม มากเป็นการขัดขวางการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจของประเทศ	16	7.1	28	12.5	180	80.4
10.* การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ควร เป็นหน้าที่ของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว	9	4.0	3	1.3	212	94.7

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

(จำนวน 224 ราย)

การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม	เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11.* พฤติกรรมของมนุษย์เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ดังนั้นการดำรงชีวิตโดยคิดว่าไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมก็น่าจะเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อีก	188	83.9	15	6.7	21	9.4
12.* สภาพแวดล้อมที่ดีเริ่มต้นได้ตั้งแต่วันนี้ จากท่านผู้ครอบครัว ผู้ชุมชน ผู้สังคม และประเทศชาติ	220	98.2	-	-	4	1.8
13.* การแข่งขันในระบบการค้าเสรี ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นที่คุณภาพของสินค้าแต่เพียงอย่างเดียว ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม	11	4.9	1	0.4	212	94.7
14.* คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติอยู่ ที่การนำทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวมาใช้ในปริมาณให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้	47	21.0	9	4.0	168	75.0
15.* การทิ้งขยะเพียงชิ้นเล็ก ๆ เช่น คั้วรอมเมิ้ล เศษขนม ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อประการใด	6	2.7	8	3.6	210	93.8

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

(จำนวน 224 ราย)

การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม	เห็นด้วย		ไม่เห็นใจ		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
16. กระบวนการในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สำคัญหลักการหนึ่งคือ การนำของเสียหรือของใช้แล้วกลับมาหมุนเวียนใช้ประโยชน์อีกเพราะเป็นการช่วยลดปริมาณของเสีย	205	91.5	5	2.2	14	6.3
17. ท่านเต็มใจจะจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าที่มีกระบวนการผลิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ถึงแม้ของดังกล่าวจะมีราคาแพงกว่าก็ตาม	143	63.8	64	28.6	17	7.6

หมายเหตุ * ข้อความเชิงลบ

เมื่อนำคะแนนการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างมารวมกันแล้วทำการจัดกลุ่มและวัดระดับการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้ว สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมปานกลาง ร้อยละ 79.9 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีระดับคุณค่าทางสิ่งแวดล้อมต่ำ ร้อยละ 18.8 และกลุ่มที่มีระดับการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมสูง ร้อยละ 1.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมเท่ากับ 46 (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม

ระดับการให้คุณค่า	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	224	100.0
กลุ่มที่มีระดับการให้คุณค่าต่ำ (33 – 43 คะแนน)	42	18.8
กลุ่มที่มีระดับการให้คุณค่าปานกลาง (44 – 49 คะแนน)	179	79.9
กลุ่มที่มีระดับการให้คุณค่าสูง (50 – 51 คะแนน)	3	1.3
$\bar{X} = 45.92$ $SD = 2.84$ $MAX = 51$ $MIN = 33$		

4.2.5 การบริหารจัดการ

จากการศึกษาการบริหารจัดการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจากกลุ่มประชากรจำนวน 224 ราย มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 12)

ข้อความที่ 1 “ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในเขตของท่าอากาศยานมีการดำเนินงานโดยการจัดทำแผนปฏิบัติงานที่ดี” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 57.6 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 31.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 11.2

ข้อความที่ 2 “การมอบหมายงานในกิจกรรมและนโยบายสำคัญของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแก่บุคลากรยังไม่ชัดเจนและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 56.3 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 25.0 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 18.8

ข้อความที่ 3 “การปฏิบัติงานในหน่วยงานของท่านมีการติดตามผล การสรุป การรายงานอย่างสม่ำเสมอ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 66.5 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 20.5 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 12.9

ข้อความที่ 4 “เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพปฏิบัติงานตามแผนที่ได้วางไว้เป็นอย่างดี” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 46.4 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 39.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 14.3

ข้อความที่ 5 “การทำงานในฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลของท่านมุ่งเน้นการทำงานซึ่งรับผิดชอบโดยบุคคลมากกว่าการทำงานเป็นทีม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 49.6 รองลงมาไม่เห็นด้วย ร้อยละ 35.3 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 15.2

ข้อความที่ 6 “การปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานมีการประสานงานที่ดี” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 57.1 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 24.6 และเห็นด้วย ร้อยละ 18.3

ข้อความที่ 7 “การปฏิบัติงานของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาล ซึ่งท่านปฏิบัติงานมีบรรยากาศของการประชุมปรึกษาหารือที่เอื้อต่อการทำงาน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 59.4 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 21.9 และเห็นด้วย ร้อยละ 18.3

ข้อความที่ 8 “การแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญโดยรวมในหน่วยงานของท่านยังขาดระบบการจัดการที่ดี” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 45.1 รองลงมาไม่เห็นด้วย ร้อยละ 29.5 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 25.4

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการบริหารจัดการ

(จำนวน 224 ราย)

การบริหารจัดการ	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลในเขตของท่านมีการดำเนินงานโดยการจัดทำแผนปฏิบัติงานที่ดี	129	57.5	25	11.2	70	31.3
2.* การมอบหมายงานในกิจกรรมและนโยบายสำคัญของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลแก่บุคลากรซึ่งไม่ชัดเจนและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ	56	25.0	126	56.2	42	18.8
3. การปฏิบัติงานในหน่วยงานของท่านมีการติดต่อตามผล การสรุปการรายงานอย่างสม่ำเสมอ	149	66.5	29	12.9	46	20.5

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการบริหารจัดการ (ต่อ)

(จำนวน 224 ราย)

การบริหารจัดการ	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและ สุขภาพปฏิบัติงานตามแผนที่ได้ วางไว้เป็นอย่างดี	104	46.4	32	14.3	88	39.3
5.* การทำงานในฝ่ายสิ่งแวดล้อมและ ฝ่ายสุขภาพของท่านมุ่งเน้นการ ทำงานซึ่งรับผิดชอบโดยบุคคล มากกว่าการทำงานเป็นทีม	111	49.4	79	35.4	34	15.2
7. การปฏิบัติงานของฝ่ายสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ซึ่งท่านปฏิบัติงานมี บรรยากาศของการประชุมปรึกษา หารือที่เอื้อต่อการทำงาน	134	59.8	41	18.3	49	21.9
8.* การแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญโดย รวมในหน่วยงานของท่านยังขาด ระบบการจัดการที่ดี	66	29.5	101	45.1	57	25.4

หมายเหตุ * ข้อความเชิงลบ

เมื่อนำคะแนนการบริหารจัดการของกลุ่มตัวอย่างมารวมกันแล้วทำการจัดกลุ่ม และวัดระดับการบริหารจัดการ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการบริหารจัดการปานกลาง ร้อยละ 67.9 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีระดับการบริหารจัดการต่ำ ร้อยละ 21.4 และกลุ่มที่มีระดับการบริหารจัดการสูง ร้อยละ 10.7 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของการบริหารจัดการเท่ากับ 18 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการบริหารจัดการ

	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด		
กลุ่มที่มีระดับการบริหารจัดการต่ำ (12-17 คะแนน)	48	21.4
กลุ่มที่มีระดับการบริหารจัดการปานกลาง (18-21 คะแนน)	152	67.9
กลุ่มที่มีระดับการบริหารจัดการสูง (22-24 คะแนน)	24	10.7
$\bar{X} = 18.45$ S.D. = 2.46 MAX = 24 MIN = 12		

4.3 บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล จากกลุ่มประชากรจำนวน 224 ราย มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 14)

ข้อความที่ 1 “การควบคุมดูแลสถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่เสิร์ฟอาหารให้อุณหภูมิเหมาะสม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 58.0 รองลงมาปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 33.0 ปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 6.3 และปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 2.7

ข้อความที่ 2 “การให้คำแนะนำ การกำกับ การดำเนินการ เพื่อลดมลพิษทางน้ำแก่สถานที่จำหน่ายอาหาร เช่น การใช้อัดก๊วยมัน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 52.7 รองลงมาปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 42.4 ปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 3.6 ปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 1.3

ข้อความที่ 3 “การให้คำแนะนำด้านสุขลักษณะ 10 ประการสำหรับอาหารริมบาทวิถีเป็นประจำ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 66.1 รองลงมาปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 28.1 ปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 4.0 ปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ร้อยละ 1.8

ข้อความที่ 4 “การควบคุม ดูแล แนะนำ และร่วมพัฒนาตลาดสดให้ถูกสุขลักษณะทั้งด้านกายภาพและการรักษาความสะอาด เช่น การลอกท่อระบายน้ำเป็นครั้งคราวและการล้างตลาดประจำเดือน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 46.9 รองลงมาปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 32.1 ปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 10.3 และปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 4.5

ข้อความที่ 5 “การควบคุมดูแลด้านสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 54.9 รองลงมาปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 30.8 ปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 12.9 และปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ร้อยละ 1.3

ข้อความที่ 6 “การควบคุมดูแลด้านอาชีวอนามัยของพนักงานในสถานประกอบการ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 54.9 รองลงมาปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 12.9 ปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 12.5 และปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 1.3

ข้อความที่ 7 “การแก้ไขเหตุรำคาญแก่ประชาชนจากแหล่งก่อเหตุรำคาญอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 57.1 รองลงมาปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 37.5 และปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 5.3

ข้อความที่ 8 “การให้บริการเรื่องการขอและอนุญาตกิจการต่าง ๆ ตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ตามระยะเวลาที่ พ.ร.บ.ดังกล่าวกำหนดไว้” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 50.9 รองลงมาปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 38.4 ปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 8.0 และปฏิบัติงานน้อยกว่า 25% ร้อยละ 2.6

ข้อความที่ 9 “ให้ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไปแก่กลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 54.0 รองลงมาปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 18.8 ปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 17.4 และปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 9.9

ข้อความที่ 10 “การปฏิบัติงานทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งประชาชน หรือผู้ประกอบการหรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินการ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 38.4 รองลงมาปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 35.5 ปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อย

ละ 15.2 ไม่ได้ปฏิบัติงานตามที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 8.0 และปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 4.9

ข้อความที่ 11 “การประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำคัดค้านและการคำนึงถึงผู้ก่อมลพิษทางอากาศ เช่น กิจกรรมตรวจวัดควันดำและกิจกรรมดับเครื่องชนต์มลพิษ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 46.4 รองลงมาปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 38.8 ปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 11.2 และปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 3.6

ข้อความที่ 12 “การจัดทำกิจกรรมหรือโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเหนือจากงานที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 46.9 รองลงมาปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 30.4 ปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 9.4 และปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 7.6 และไม่ได้ปฏิบัติงานตามที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 5.8

ข้อความที่ 13 “การสำรวจและเก็บข้อมูลรวมถึงการจัดทำบัญชีแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่รับผิดชอบของงานเพื่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 38.8 รองลงมาปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 33.5 ปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 10.7 ไม่ได้ปฏิบัติงานตามที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 10.3 และปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 6.7

ข้อความที่ 14 “การใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ในการดำเนินการเรื่องเหตุรำคาญบางกรณีที่สามารถทำได้ เช่น การใช้เครื่องวัดเสียง” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 53.6 รองลงมาปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 20.5 ปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 15.6 และปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 5.8 และไม่ได้ปฏิบัติงานตามที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 4.5

ข้อความที่ 15 “การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ 51-75% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 59.4 รองลงมาปฏิบัติงานได้มากกว่า 75% ของงานที่ควรปฏิบัติจริง ร้อยละ 20.1 ปฏิบัติงานได้ 25-50% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 14.2 และปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25% ของงานที่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 6.3

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนตามบทบาทที่ปฏิบัติจริง

(จำนวน 224 ราย)

บทบาทที่ปฏิบัติจริง	ปฏิบัติงานได้				ไม่ได้ปฏิบัติ
	>75%	51-75%	25-50%	< 25%	
1. การควบคุมดูแลสถานที่จำหน่ายอาหาร และสถานที่สะสมอาหารให้ถูกสุขลักษณะ	33.0 (74)	58.0 (130)	6.3 (14)	2.7 (6)	- (-)
2. การให้คำแนะนำ การกำกับ การดำเนิน การ เพื่อลดมลพิษทางน้ำแก่สถานที่จำหน่ายอาหาร เช่น การใช้บ่อคักไขมัน	52.7 (118)	42.4 (95)	3.6 (8)	1.3 (3)	- (-)
3. การให้คำแนะนำด้านสุขลักษณะ 10 ประการสำหรับอาหารริมทางให้เป็น ประจํา	66.1 (148)	28.1 (63)	4.0 (9)	1.8 (4)	- (-)
4. การควบคุม ดูแล แนะนำ และร่วม พัฒนา ตลาดสดให้ถูกสุขลักษณะทั้ง ด้านกายภาพ และการรักษาความสะอาด เช่น การลอกท่อระบายน้ำเป็นครั้งคราว และการล้างตลาดประจําเดือน	32.1 (78)	46.9 (105)	10.3 (23)	4.5 (10)	- (-)
5. การควบคุมดูแลด้านสิ่งแวดล้อมของ สถานประกอบการกิจการที่เป็นอันตรายต่อ สุขภาพ	30.8 (69)	54.9 (123)	12.9 (29)	1.3 (3)	- (-)
6. การควบคุมดูแลด้านอาชีวอนามัยของผู้ ทำงานในสถานประกอบการ	12.5 (69)	54.9 (123)	12.9 (29)	1.3 (3)	- (-)
7. การแก้ไขเหตุรำคาญแก่ประชาชนจาก แหล่งก่อเหตุรำคาญอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล	57.1 (128)	37.5 (84)	5.3 (12)	- (-)	- (-)
8. การให้บริการเรื่องการขอและอนุญาต กิจการต่าง ๆ ตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ตามระยะเวลาที่ พ.ร.บ.ดังกล่าว กำหนดไว้	38.4 (86)	50.9 (114)	8.0 (18)	2.6 (6)	- (-)

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนตามบทบาทที่ปฏิบัติจริง (ต่อ)

(จำนวน 224 ราย)

บทบาทที่ปฏิบัติจริง	ปฏิบัติงานได้				ไม่ได้ปฏิบัติ
	>75%	51-75%	25-50%	<25%	
9. ให้ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไปแก่กลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ	17.4 (39)	54.0 (121)	18.8 (42)	9.9 (22)	- (-)
10. การปฏิบัติงานทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่ง ประชาชน หรือผู้ประกอบการหรือกลุ่ม เป้าหมายเฉพาะเข้ามามีส่วนร่วมในการ วางแผน การตัดสินใจและการดำเนินการ	4.9 (11)	38.4 (86)	33.5 (75)	15.2 (34)	8.0 (18)
11. การประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำคัดค้านและ การดำเนินคดีแก่ผู้ก่อมลพิษทางอากาศ เช่น กิจกรรมตรวจวัดควันดำและกิจกรรมดับ เครื่องชนัดลดมลพิษ	38.8 (87)	46.4 (104)	11.2 (25)	3.6 (8)	- (-)
12. การจัดทักกิจกรรมหรือโครงการทางด้าน สิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเหนือจากงานที่ผู้ บังคับบัญชามอบหมาย	7.6 (17)	46.9 (105)	30.4 (68)	9.4 (21)	5.9 (13)
13. การสำรวจและเก็บข้อมูลรวมถึงการจัดทำ บัญชีแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่รับผิดชอบ ของท่านเพื่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นระบบ	6.7 (15)	33.5 (75)	38.8 (87)	10.7 (24)	10.3 (23)
14. การใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ในการ ดำเนินการเรื่องเหตุรำคาญบางกรณีซึ่ง สามารถทำได้ เช่น การใช้เครื่องวัดเสียง	15.6 (35)	53.6 (120)	20.5 (46)	5.8 (13)	4.5 (10)
15. การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	20.1 (45)	59.4 (133)	14.2 (32)	6.3 (14)	- (-)

เมื่อนำคะแนนบทบาทที่ปฏิบัติจริงของกลุ่มตัวอย่างมารวมกันแล้วทำการจัดกลุ่ม และวัดระดับบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติจริง โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติจริงปานกลาง ร้อยละ 70.5 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงต่ำ ร้อยละ 16.5 และกลุ่มที่มีระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงสูง ร้อยละ 13.0 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของบทบาทที่ปฏิบัติจริง เท่ากับ 59 (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง

ระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	224	100.0
กลุ่มที่มีระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงต่ำ (34-52 คะแนน)	37	16.5
กลุ่มที่มีระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงปานกลาง (53-66 คะแนน)	158	70.5
กลุ่มที่มีระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงสูง (67-75 คะแนน)	29	13.0
$\bar{X} = 59.0$ $SD. = 7.36$ $MAX = 75$ $MIN = 34$		

4.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมโดยการวิเคราะห์ การผันแปรทางเดียว

ผลจากการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้ (ตารางที่ 16)

อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 50-60 ปี ($\bar{X} = 60.88$) มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มที่มีอายุระหว่าง 21-31 ปี ($\bar{X} = 59.08$) และกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 32-49 ปี ($\bar{X} = 58.56$) จากการทดสอบสถิติ พบว่า อายุแตกต่างกันมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 59.98$) มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษاپริญญาตรีและสูงกว่า ($\bar{X} = 58.41$) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตำแหน่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างตำแหน่งเจ้าหน้าที่อนามัย ($\bar{X} = 59.61$) มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข ($\bar{X} = 58.53$) และกลุ่มตำแหน่งนักวิชาการสุขภาพ ($\bar{X} = 57.05$) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ตำแหน่งที่แตกต่างกันมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 23-36 ปี ($\bar{X} = 60.58$) มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 1-5 ปี ($\bar{X} = 58.86$) และกลุ่มที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 6-22 ปี ($\bar{X} = 58.66$) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 59.06$) มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มที่เคยมีประสบการณ์ ($\bar{X} = 58.78$) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์การแปรทางเดียวระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	$\bar{X}$	S.D.	N	Sig of F
อายุ				0.253
21 – 31 ปี	59.08	6.68	39	
32 – 49 ปี	58.56	7.75	151	
50-60 ปี	60.88	6.16	34	
ระดับการศึกษา				0.122
ต่ำกว่าปริญญาตรี	59.98	7.39	84	
ปริญญาตรีและสูงกว่า	58.41	7.32	140	
ตำแหน่ง				0.147
เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข	58.53	5.79	36	
นักวิชาการสุขาภิบาล	57.05	7.52	38	
เจ้าหน้าที่อนามัย	59.61	7.61	150	
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน				0.371
1 – 5 ปี	58.86	7.48	37	
6 – 22 ปี	58.66	7.52	151	
23 – 36 ปี	60.58	6.55	36	
ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม				0.819
ไม่เคย	59.06	7.39	178	
เคย	58.78	7.32	46	

4.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยากับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว

ผลจากการศึกษา สามารถอธิบายได้ดังนี้ (ตารางที่ 17)

การรับรู้บทบาท พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้บทบาทต่ำ ($\bar{X} = 59.95$) มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้บทบาทปานกลาง ($\bar{X} = 58.84$) และกลุ่มที่มีการรับรู้บทบาทสูง ($\bar{X} = 58.21$) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า การรับรู้บทบาทที่แตกต่างกัน มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมสูง ($\bar{X} = 65.33$) มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มที่มีการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมต่ำ ($\bar{X} = 60.54$) และกลุ่มที่มีการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมปานกลาง ($\bar{X} = 58.54$) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมสูง ($\bar{X} = 61.62$) มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารปานกลาง ($\bar{X} = 58.33$) และกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารต่ำ ($\bar{X} = 57.53$) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมต่ำ ($\bar{X} = 60.56$) มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มที่มีความรู้สูง ($\bar{X} = 59.00$) และกลุ่มที่มีความรู้ปานกลาง ($\bar{X} = 58.36$) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การบริหารจัดการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการบริหารจัดการสูง ($\bar{X} = 60.37$) มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มที่มีการบริหารจัดการปานกลาง ($\bar{X} = 59.69$) และกลุ่มที่มีการบริหารจัดการต่ำ ($\bar{X} = 56.00$) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า การบริหารจัดการที่แตกต่างกัน มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์การผันแปรทางเคียวระหว่างปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา กับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

(จำนวน 224 ราย)

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	$\bar{X}$	S.D.	N	Sig of F
การรับรู้บทบาท				0.633
การรับรู้บทบาทต่ำ	59.95	5.98	41	
การรับรู้บทบาทปานกลาง	58.84	7.55	169	
การรับรู้บทบาทสูง	58.21	8.96	14	
การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม				0.091
การให้คุณค่าต่ำ	60.54	7.05	42	
การให้คุณค่าปานกลาง	58.53	7.40	179	
การให้คุณค่าสูง	65.33	5.03	3	
การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม				0.007*
การรับรู้ข่าวสารต่ำ	57.53	6.47	43	
การรับรู้ข่าวสารปานกลาง	58.33	7.69	125	
การรับรู้ข่าวสารสูง	61.62	6.71	56	
ความรู้ทางสิ่งแวดล้อม				0.133
ความรู้ทางสิ่งแวดล้อมต่ำ	60.50	6.52	64	
ความรู้ทางสิ่งแวดล้อมปานกลาง	58.36	7.70	156	
ความรู้ทางสิ่งแวดล้อมสูง	59.00	1.73	4	
การบริหารจัดการ				0.007*
การบริหารจัดการต่ำ	56.00	9.23	47	
การบริหารจัดการปานกลาง	59.69	6.61	152	
การบริหารจัดการสูง	60.37	6.64	24	

หมายเหตุ * $P < 0.01$

4.6 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลจากกลุ่มประชากรจำนวน 224 ราย มีรายละเอียดดังนี้ คือ

4.6.1 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

4.6.1.1 ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลคิดว่าเป็นปัญหามากที่สุดในจำนวน 10 ประเด็นปัญหาเรียงตามลำดับดังนี้

1) เจ้าหน้าที่มีปริมาณงานมาก	ร้อยละ 15.35
2) จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ	ร้อยละ 13.66
3) วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ	ร้อยละ 12.16
4) ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ	ร้อยละ 11.83
5) งบประมาณไม่เพียงพอ	ร้อยละ 11.66
6) เจ้าหน้าที่ขาดแรงจูงใจ	ร้อยละ 9.50
7) เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ในการทำงาน	ร้อยละ 7.80
8) บทลงโทษตามกฎหมายไม่รุนแรง	ร้อยละ 6.66
9) ขาดการประสานงานที่ดีในหน่วยงาน	ร้อยละ 6.10
10) หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล	ร้อยละ 5.50

ขาดวิสัยทัศน์ในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม

4.6.1.2 ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคการปฏิบัติงานตามบทบาทที่ปฏิบัติจริงในประเด็นสำคัญ

2.1 การจัดทำแผนปฏิบัติงานทางสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 36.2 ตอบว่า ขาดแคลนบุคลากรในการจัดทำ รองลงมา กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 26.3 ตอบว่า ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 25.4 ตอบว่า ขาดข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 12.1 ตอบว่า ไม่ให้ความสำคัญกับการจัดทำ

2.2 การจัดการเหตุรำคาญ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 42.9 ตอบว่า ผู้ก่อเหตุรำคาญไม่ให้ความสนใจ รองลงมา กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 22.3 ตอบว่า กฎหมายมีบทลงโทษน้อย กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 14.2 ตอบว่า ผู้ปฏิบัติมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 11.6 ตอบว่า ประชาชนไม่ให้ความสนใจ และกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 8.9 ตอบอื่น ๆ ได้แก่ ขาดระเบียบข้อกฎหมายรองรับการปฏิบัติงาน ไม่มีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน เป็นต้น

2.3 การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยรวมตามบทบาทหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 38.8 ตอบว่า การปฏิบัติงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่มีแนวทางชัดเจน รองลงมาตัวอย่างร้อยละ 27.2 ตอบว่า ระเบียบกฎหมายขาดความชัดเจนในการปฏิบัติ ตัวอย่างร้อยละ 25.9 ตอบว่า ขาดระบบบริหารจัดการที่ดี และร้อยละ 8.0 ตอบว่า ผู้อำนวยการเขตไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

4.6.2 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

4.6.2.1 ข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปรับปรุง ต่อปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมตามบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติจริงในประเด็นสำคัญ ได้แก่ การจัดทำแผนปฏิบัติงานทางสิ่งแวดล้อม การจัดการเหตุรำคาญ และการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยรวมตามบทบาทหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า มีข้อเสนอแนะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็น ดังนี้

- 1) ด้านนโยบายและการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับงานในบทบาทของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ต้องมีความชัดเจน มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานที่ดีปฏิบัติได้จริง มีการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ มีการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ร้อยละ 33.2
- 2) ควรปรับปรุงด้านข้อกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่เป็นกฎหมายถูกรองรับ ทั้งข้อบัญญัติระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ คำสั่ง ให้สามารถเป็นเครื่องมือที่ดีในการปฏิบัติงานได้ ร้อยละ 19.2
- 3) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึก ควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องทั้งในรูปของการฝึกอบรม จัดทำเอกสารเผยแพร่ การสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการดูงาน ร้อยละ 16.0
- 4) ควรเพิ่มบุคลากร ร้อยละ 15.2
- 5) เพิ่มงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ ร้อยละ 7.2
- 6) สร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 6.4
- 7) อื่น ๆ ร้อยละ 2.8 ได้แก่ การสรรหาบุคลากรบรรจุในตำแหน่งต่าง ๆ ให้ตรงคุณวุฒิ และมีความรู้ ให้อำนาจเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น

4.6.2.2. ข้อเสนอแนะทั่วไปที่จะทำให้การปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการศึกษา พบว่า มีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการ ดังนี้

- 1) พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและมีจิตสำนึกในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 29.85
- 2) นโยบายแนวทางปฏิบัติตามนโยบายของคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร และแนวทางในการปฏิบัติงานตามกฎหมายต้องมีความชัดเจนและไปในทิศทางเดียวกัน ร้อยละ 15.99
- 3) จัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัย และเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานที่เพียงพอ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องมือวิทยาศาสตร์ รถยนต์ เป็นต้น ร้อยละ 10.29
- 4) สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วม ร้อยละ 9.14
- 5) จัดหาบุคลากรที่มีความสามารถโดยตรงกับสายงาน ร้อยละ 8.43
- 6) เพิ่มบุคลากร ร้อยละ 8.0
- 7) การบริหารจัดการของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานที่ดี มีการติดตามและประเมินผล ร้อยละ 6.2
- 8) อื่น ๆ ร้อยละ 12.10 ได้แก่ การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงาน การใช้มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาอย่างเคร่งครัด จัดให้มีระบบฐานข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมของทุกเขต บุคลากรมีความสามัคคีในการทำงาน เป็นต้น

4.7 ความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขต

4.7.1 พิจารณาตามบทบาทที่กฎหมายกำหนด

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 14 ราย หรือร้อยละ 100.0 ของจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด เห็นว่า พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ในการกำกับ ดูแลและควบคุม เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างครอบคลุม และเพียงพอ ในส่วนของศักยภาพของตัวบทกฎหมายสำหรับการแก้ไขปัญหา ผู้ให้สัมภาษณ์ 3 ราย เห็นว่า ทำได้ในระดับมาก และมีบางรายเห็นว่ากฎหมายฉบับนี้ยังมีศักยภาพไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ไม่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามาทำหน้าที่ควบคุมสถานประกอบการร่วมกับหน่วยงานรัฐในบางระดับ สำหรับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้ต่อกฎหมาย

ฉบับนี้ มีเพียง 5 ราย ที่ได้แสดงความคิดเห็น และพอสรุปความคิดเห็นได้ว่าเป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อม โดยรวมที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจและบทบาทโดยตรงกับเจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมมีข้อจำกัดในการควบคุมที่มีศักยภาพ เช่น ไม่มีบทลงโทษที่ดำเนินการได้โดยตรง มีเพียงการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การบังคับตามกฎหมายขาดความชัดเจน เจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการออกกฎหมายลูกโดยตรง

ในส่วนของพระราชบัญญัติอื่น ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาเครื่องขายเสียง พ.ศ. 2493 ผู้ให้สัมภาษณ์เกือบทั้งหมดเห็นว่า พ.ร.บ. ดังกล่าวได้นำมาใช้ค่อนข้างน้อย เป็นผลให้ขาดความรู้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมาย จึงไม่ค่อยมีความคิดเห็น มีเพียง 3-4 รายให้ความเห็นว่า พ.ร.บ. อาหาร พ.ศ. 2522 เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้รับมอบอำนาจเพียงบางส่วน โดยศักยภาพของตัวกฎหมายสามารถแก้ไขปัญหาได้ในระดับปานกลางและน้อย

4.7.2 พิจารณาตามลักษณะกิจกรรมหรือกลุ่มงาน

ผู้ให้สัมภาษณ์ 9 ราย หรือร้อยละ 64.29 เห็นว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมีบทบาทในกิจกรรมกลุ่มงานสุขภาพอาหารระดับมาก และผู้ให้สัมภาษณ์ 5 ราย หรือร้อยละ 35.71 เห็นว่า มีบทบาทในกิจกรรมกลุ่มงานสุขภาพอาหารระดับปานกลางในด้านคุณภาพของการปฏิบัติงานหรือประสิทธิผลที่ออกมาส่วนใหญ่เห็นว่า อยู่ในระดับปานกลาง

กลุ่มงานสุขภาพโรงงานและอาชีวอนามัย ผู้ให้สัมภาษณ์ 7 ราย หรือร้อยละ 50.0 เห็นว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมีบทบาทในกิจกรรมกลุ่มงานสุขภาพโรงงานและอาชีวอนามัยระดับปานกลาง และผู้ให้สัมภาษณ์ 7 ราย หรือร้อยละ 50.0 เห็นว่า มีบทบาทในกิจกรรมกลุ่มงานสุขภาพโรงงานและอาชีวอนามัยระดับน้อย ในด้านคุณภาพของการปฏิบัติงานหรือประสิทธิผลที่ออกมาส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อย

กลุ่มงานสิ่งแวดล้อมและสุขภาพทั่วไป ผู้ให้สัมภาษณ์ 7 ราย หรือ ร้อยละ 50.0 เห็นว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมีบทบาทในกิจกรรมกลุ่มงานสิ่งแวดล้อมและสุขภาพทั่วไประดับปานกลาง ผู้ให้สัมภาษณ์ 4 ราย เห็นว่า มีบทบาทในกิจกรรมกลุ่มที่ระดับน้อย และผู้ให้สัมภาษณ์ 3 ราย เห็นว่า มีบทบาทในกิจกรรมกลุ่มที่ระดับมาก ในด้านคุณภาพของการปฏิบัติงานหรือประสิทธิผลที่ออกมาส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อยและปานกลาง

4.8 ความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาล สำนักงานเขต

บทบาทตามกฎหมาย ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อคิดเห็นและประมวลได้ดังนี้ กฎหมายบางฉบับเช่น พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ควรปรับปรุงแก้ไขให้มีศักยภาพในการนำไปใช้ พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ควรออกกฎหมายลูกที่เกี่ยวข้องโดยเร็ว ควรใช้ดุลยพินิจถูกต้องสอดคล้องกับข้อเท็จจริง เมื่อไรจะใช้มาตรการทางกฎหมาย และให้ใช้อย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม

บทบาทตามกลุ่มงาน ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อคิดเห็นพอประมวลได้ดังนี้ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลทำงานในเชิงรุก แก้ไขปัญหาแบบทันทั่วทั้งที่ต้องการให้การดำเนินงานมีระบบการจัดการที่ทันสมัยในลักษณะทางวิชาการรองรับมากขึ้น ต้องการให้กลุ่มงานทำงานโดยมีแผนงานของแต่ละกลุ่มงาน ควรมีกลุ่มงานที่ชัดเจนพร้อมโครงสร้างการจัดอัตราค่าจ้าง ต้องการให้บุคลากรมีความรู้ลักษณะเชี่ยวชาญ (Expert) ในแต่ละกลุ่มงาน ควรมีปริมาณงานที่สมดุลระหว่างงานประจำตามบทบาทหน้าที่และงานนโยบายที่ได้รับมอบหมายจากฝ่ายการเมือง

4.9 ความคิดเห็นในประเด็นสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาล สำนักงานเขต

ขอบเขตอำนาจหน้าที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 14 ราย หรือร้อยละ 100.0 เห็นว่าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลมีขอบเขตอำนาจหน้าที่กว้างขวางมากทั้งบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมโดยรวม และผู้บริโภค

อัตราค่าจ้าง ผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้ง 14 ราย หรือร้อยละ 100.0 เห็นว่าอัตราค่าจ้างมีน้อยหรือค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับงานในหน้าที่ ปัจจุบันที่ทำอยู่

คุณภาพบุคลากรผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้ง 14 ราย หรือร้อยละ 100.0 เห็นว่าคุณภาพบุคลากรอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ และต่ำ และบางรายให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า บุคลากรของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลจะต้องทำงานในเชิงคุณภาพให้สูงขึ้นอีก โดยต้องสร้างระบบการทำงานที่มีลักษณะวิชาการรองรับให้มากขึ้น

งบประมาณ ผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้ง 14 ราย หรือร้อยละ 100.0 เห็นว่าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลมีงบประมาณค่านินการค่อนข้างน้อย

ระเบียบข้อกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาล้างแควล้อมของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์ 12 ราย หรือร้อยละ 85.71 เห็นว่าไม่เพียงพอ โดยเฉพาะ พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ควรจะมีข้อบัญญัติ ระเบียบ รองรับเพื่อให้การปฏิบัติงานมีความชัดเจน และสะดวกขึ้น และมีผู้ให้สัมภาษณ์ 2 ราย ไม่มีความเห็น

ความเคร่งครัดในการนำกฎหมายมาบังคับใช้ ผู้ให้สัมภาษณ์ 8 ราย หรือร้อยละ 57.14 เห็นว่ายังไม่มีความเคร่งครัดในการนำกฎหมายมาบังคับใช้เท่าที่ควร ผู้ให้สัมภาษณ์ 6 ราย หรือร้อยละ 42.86 เห็นว่าความเคร่งครัดในการนำกฎหมายมาบังคับใช้มีมากขึ้น เพียงแต่ขั้นบังคับการยังเป็นปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพ และกรณีต้องส่งดำเนินคดีต่อพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายตำรวจ ยังเป็นปัญหามาก ควรแก้ไขกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครเป็นพนักงานสอบสวนในคดีตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535

การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ให้สัมภาษณ์เกือบทั้งหมดเห็นว่า ในปัจจุบันประชาชนเริ่มมีความตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมดูแลปกป้องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่จะเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อมจากปัญหาที่เกิดขึ้น โดยรูปแบบของการมีส่วนร่วมจะเป็นในลักษณะของการร้องเรียนเหตุรำคาญ หรือการแจ้งเบาะแสที่มีการทำความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

4.10 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขต

4.10.1 ข้อเสนอแนะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมสรุปได้ดังนี้

1. ในการปฏิบัติงานตามบทบาทของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพควรมุ่งเน้นไปที่หน้าที่หลักทางด้านสิ่งแวดล้อมและอนามัยสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายสำคัญ ได้แก่ พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. อาหาร พ.ศ. 2522 เป็นต้น มากกว่าหน้าที่รองอื่น ๆ เช่น เรื่องขุณลาข เอดส์ ฆนสพดล

2. บทบาทควรมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมและการป้องกันทางด้านสิ่งแวดล้อมหรืออนามัยสิ่งแวดล้อมมากกว่าการตามแก้ไขปัญห

3. การปฏิบัติงานต้องมีการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้ภาระกิจที่ได้รับการพัฒนาระดับหนึ่ง หรือภาระกิจที่ได้ทำไว้แล้วมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

4. บทบาทในการปฏิบัติงานของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพาภบาลต้องสร้างกระบวนการทำงานที่มีเหตุมีผล

5. บุคลากรต้องมีความรู้เฉพาะมากขึ้น ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดทักษะและการเรียนรู้หลักการบริหาร
6. ต้องคิดสร้างสรรค์งานของตนเองตามบทบาท ควบคู่กับการปฏิบัติงานตามนโยบายของฝ่ายการเมือง
7. ควรจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการทางวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม และศูนย์บังคับคดีทางด้านสิ่งแวดล้อมในระดับกลุ่มเขตขึ้น เพื่อประสานและสนับสนุนการทำงานฝ่ายสิ่งแวดล้อม
8. ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ต้องเป็นศูนย์กลางในการคึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันทำงาน

4.10.2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม สรุปได้ดังนี้

1. ต้องจัดตั้งหน่วยงานอำนวยการด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความเป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพ และขีดความสามารถสูง เพื่อเป็นแกนกลางในการร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทางงานด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการประสานและสนับสนุนการทำงานของฝ่ายสิ่งแวดล้อมฯ
2. ต้องวิเคราะห์บทบาทของงานฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพทั้งระบบใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมในยุคปัจจุบัน โดยคำนึงถึงทิศทางในอนาคต
3. ควรจัดทำแผนหลักพัฒนาบุคลากรของสายงานสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ โดยให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
4. บุคลากรของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพควรมีทั้งระดับนักวิชาการ (Specialist) และระดับเจ้าหน้าที่ดำเนินการ (Inspector) โดยจำนวนนักวิชาการต้องมีส่วนคล้ายกันกับจำนวนเจ้าหน้าที่ดำเนินการ และควรเปลี่ยนตำแหน่งนักวิชาการสุขภาพ เป็นตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทของงานฝ่ายสิ่งแวดล้อมฯ ที่ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความหลากหลายครอบคลุมงานในหน้าที่
5. ต้องการให้บุคลากรของฝ่ายสิ่งแวดล้อม มีความรู้ในลักษณะเชี่ยวชาญ (Expert) ของแต่ละกลุ่มงาน
6. ควรแก้ไขกฎหมาย พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้เอื้อต่อการกำหนดภาระกิจบางอย่างให้ภาคเอกชนเป็นผู้ตรวจสอบ (Inspector) เช่น การตรวจสอบ ดูแลสถานที่จำหน่ายอาหารในบางระดับ และควบคุมการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่เพื่อแบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ทั้งนี้เพื่อให้มีการควบคุมดูแลที่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยฝ่ายสิ่งแวดล้อมฯ สำนักงานเขตเป็นผู้กำกับ ดูแล และควบคุมการออกใบอนุญาตตามกฎหมาย

7. ควรนำระบบคุณภาพมาใช้ในการควบคุมงานทางด้านสิ่งแวดล้อมแทนการควบคุมทางกฎหมายให้มากที่สุด

8. ควรมีการวางแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมระยะยาว ระยะปานกลาง ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพแต่ละพื้นที่ (สำนักงานเขต)

9. ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ผู้บริหารฝ่ายการเมืองต้องสนับสนุนการทำงานอย่างจริงจัง จริงใจ และต่อเนื่อง โดยนำเสนอแนวคิดผ่านสาธารณะ โดยวิธีการที่เหมาะสม

บทที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ผลการศึกษาและข้อค้นพบที่น่าสนใจ ซึ่งจะได้นำมาอภิปรายผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ในภาพรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 70.5 และเมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มงานพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในกิจกรรมกลุ่มสุขาภิบาลอาหารระดับมาก และกลุ่มงานอื่นระดับปานกลางเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ กลุ่มงานสุขาภิบาลอาหาร กลุ่มงานสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลทั่วไป และกลุ่มงานโรงงานและอาชีวอนามัย (ผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ข้อ 4.7.2 หน้า 92)

5.2 การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้รับรู้ข่าวสาร และแหล่งข่าวสารที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลได้รับในระดับความถี่ทุกวันเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ สานทนากับผู้บังคับบัญชา / ผู้ร่วมงาน วิทยุ และเอกสารจากทางราชการ ตามลำดับ ในส่วนของความต้องการได้รับข่าวสารเพิ่มเติม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 97.8 ต้องการ โดยหัวข้อข้อมูล / ข่าวสารที่ต้องการในประเด็นต่าง ๆ เรียงลำดับดังนี้ 1. แนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม 2. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม 3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 4. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร และ 5. แนวคิดและปรัชญาทางสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ต้องการได้รับเพิ่มเติมดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างต้องการได้รับผ่านสื่อหรือแหล่งข่าวสารที่สำคัญ 3 อันดับแรกเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1. เอกสารทางวิชาการ 2. ประชุม / อบรม / สัมมนา และ 3. โทรทัศน์

5.3 จากการวิเคราะห์การค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมจิตวิทยากับบทบาทที่ปฏิบัติจริง พบว่า มีเพียงการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการเพียง 2 ปัจจัยเท่านั้นที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ ก่อนข้างมีความเชื่อมโยงกันอย่างมากต่อการทำงานเป็นทีม เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลของสำนักงานเขตใดที่มีการบริหารจัดการที่ดี มีการได้รับรู้ข่าวสารภารกิจหรืองานใน

บทบาทหน้าที่ของคนอย่างถูกต้อง ชัดเจน ช่อม่อให้เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีมที่มีศักยภาพ และส่งผลต่อบทบาทได้มาก

ในส่วนของปัจจัย การรับรู้บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม และความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าไม่ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแสดงออกมาในภาพรวมของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแต่ละสำนักงานเขต ที่เกิดจากการทำงานของบุคลากรเป็นทีมหรือกลุ่มโดยรวม จากฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพสำนักงานเขตนั้น ๆ แต่การรับรู้บทบาท การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม และความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ซึ่งอยู่ในทีมหรือกลุ่มดังกล่าว ดังนั้นความแตกต่างในเรื่องของปัจจัยดังกล่าว จึงไม่ส่งผลให้มีการปฏิบัติงานที่แตกต่างตามบทบาทที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะเฉพาะของปัจจัยนั้น ๆ หรือข้อจำกัดจากข้อมูลทางสถิติที่ได้จากข้อเท็จจริงซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

การรับรู้บทบาทจากผลการวิเคราะห์ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มระดับการรับรู้บทบาทปานกลาง ร้อยละ 75.4 กลุ่มระดับการรับรู้บทบาทต่ำ ร้อยละ 18.3 และกลุ่มระดับการรับรู้บทบาทสูงเพียงร้อยละ 6.3 แสดงถึงข้อมูลทางสถิติที่มีการกระจายของตัวอย่างไม่มากพอ ค่าที่ได้จากการวิเคราะห์การค้นแปรความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยมีความแตกต่างไม่เด่นชัด (ค่า $\bar{X}$ ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม = 59.95 58.84 และ 58.21)

การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม โดยที่กรุงเทพมหานครมีความเป็นเมืองซึ่งมีความแออัด ลักษณะทางธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติมีไม่มาก ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นก็เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในเมืองใหญ่โดยทั่วไป เช่น ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาน้ำเสีย ไม่ได้เป็นปัญหาในเชิงของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสามารถเน้นในเชิงคุณค่าได้มากกว่า ซึ่งผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มระดับการให้คุณค่าปานกลางร้อยละ 79.9 กลุ่มระดับการให้คุณค่าต่ำ ร้อยละ 18.8 และกลุ่มระดับการให้คุณค่าสูงเพียงร้อยละ 1.3 แสดงถึงข้อมูลทางสถิติที่มีการกระจายกลุ่มตัวอย่างไม่มากพอที่จะก่อให้เกิดนัยสำคัญทางสถิติ

ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างระดับความรู้ปานกลาง (12 – 15 คะแนน) ร้อยละ 69.6 โดยคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 12.35 กลุ่มระดับความรู้ต่ำ (6 – 11 คะแนน) ร้อยละ 28.6 แสดงว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพส่วนใหญ่มีความรู้ระดับใกล้เคียงกัน คืออยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างระดับความรู้สูง (16 คะแนน) มีเพียงร้อยละ 1.8 แสดงถึงข้อมูลทางสถิติที่มีการกระจายกลุ่มตัวอย่างไม่มากพอ ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน อย่างไรก็ตามสำหรับปัจจัยความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานทางด้านสิ่งแวดล้อมของฝ่าย

สิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะต้องใช้ความรู้ทางวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น หากประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่มีระดับความรู้สูงขึ้น (ระดับปานกลางค่อนข้างสูง หรือระดับสูง) จะมีผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

5.4 จากการวิเคราะห์การค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงพบว่า อายุ การศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแสดงออกในภาพรวมของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแต่ละสำนักงานเขตที่เกิดจากการทำงานของบุคลากรที่เป็นทีมหรือกลุ่ม หรือส่วนหนึ่งของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพสำนักงานเขตนั้น ๆ นอกจากนี้สามารถที่จะอธิบายจากแต่ละปัจจัยได้ดังนี้

อายุ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างอายุทั้งสามกลุ่ม คือ กลุ่มอายุน้อย (21-31 ปี) กลุ่มอายุปานกลาง (32-49 ปี) และกลุ่มอายุมาก (50-60 ปี) มีความรู้ความสามารถใกล้เคียงกัน หรือไม่ค่อยแตกต่างกันจึงมีผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มอายุน้อยน่าจะเป็นกลุ่มที่มีความกระตือรือร้น และส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานมากที่สุด และรองลงมาเป็นกลุ่มอายุปานกลาง และกลุ่มอายุมากตามลำดับ แต่กลุ่มอายุน้อยและอายุปานกลาง เป็นกลุ่มที่อยู่ในระดับล่างและระดับกลางขององค์กร ในการปฏิบัติจริงอาจมีข้อจำกัดบางประการในการแสดงบทบาทของการทำงาน ประกอบกับข้อเท็จจริงของการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามที่กฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ซึ่งกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ๆ เพิ่งได้รับการปรับปรุงและแก้ไขในปี พ.ศ. 2535 และปัจจุบันงานในบทบาทหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมได้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานในเนื้อหาใหม่ และรูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมมาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่ทุกกลุ่มอายุ ก็มีโอกาสเรียนรู้ การปฏิบัติงานตามกฎหมายและบทบาทในลักษณะใหม่ใกล้เคียงกัน

การศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพทั้ง 2 กลุ่มคือ กลุ่มระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 37.5 และกลุ่มระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า ร้อยละ 62.5 ไม่มีผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน เนื่องจากงานในบทบาทของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้วิชาการเข้ามาเกี่ยวข้องค่อนข้างมาก ต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางด้านสิ่งแวดล้อมจึงจะทำงานได้ผลดี ขณะที่กลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า ร้อยละ 62.5 นั้นเป็นผู้มีคุณวุฒิการศึกษาในสาขาวิชาด้านสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข เพียง ร้อยละ 24.6 และที่เหลือส่วนใหญ่เป็นผู้มีคุณวุฒิสาขาวิชาอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อม ฉะนั้นระดับการศึกษาที่แตกต่างกันเพียงระดับคุณวุฒิอาจไม่มีความสำคัญเพียงพอเท่ากับระดับการ

ศึกษาที่มีคุณวุฒิสูงและเน้นสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรงด้วย จึงจะมีผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล

ตำแหน่ง ทั้งนี้เนื่องมาจากในฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่หลัก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข กลุ่มนักวิชาการสุขาภิบาล และกลุ่มเจ้าหน้าที่อนามัย ลักษณะงานที่ปฏิบัติจริงไม่ได้แบ่งหรือแยกงานกันทำอย่างชัดเจน แต่จะปฏิบัติงานในลักษณะเป็นงานรวมของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ซึ่งมีการดำเนินงานร่วมกันเป็นกลุ่มหรือทีมและอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน ตามแต่หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลของแต่ละสำนักงานเขตจะบริหารจัดการ โดยที่โครงสร้างการจัดอัตรากำลังในฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ที่ควรจะทำตามลักษณะกลุ่มงาน (กลุ่มงานสุขาภิบาลอาหาร กลุ่มงานโรงงานและอาชีวอนามัย และกลุ่มงานสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลทั่วไป) และจัดบุคลากรทำงานตามตำแหน่งให้มีความชัดเจนก็ยัง ไม่สามารถปฏิบัติได้จริงทำให้กลุ่มตำแหน่งมีการทำงานไม่ค่อยจะแตกต่างกัน

ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน อาจอธิบายได้ว่ากรุงเทพมหานครเพิ่งเริ่มต้นตัวทางด้านสิ่งแวดล้อมและให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมาได้ไม่นานนัก ประกอบกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ๆ และเกี่ยวข้องในการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล เพิ่งได้รับการปรับปรุงและแก้ไขในปี พ.ศ. 2535 อีกทั้งการทำงานในช่วง 2- 3 ปีที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน งานในบทบาทหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมได้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานไปจากเดิมมากดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ก่อนก็มีโอกาสในการปฏิบัติงานตามกฎหมายใหม่และบทบาทในลักษณะใหม่ ดังกล่าวนี้นี้ในระยะเวลาใกล้เคียงกัน

ประสบการณ์ ด้านสิ่งแวดล้อมอาจเนื่องมาจากการทางด้านสิ่งแวดล้อม เป็นประสบการณ์และวิชาการที่ใหม่ ซึ่งเพิ่งได้มีการค้นคว้ากันในระยะไม่นานนัก ดังนั้นประสบการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ที่ปฏิบัติงานแต่ละบุคคลจึงไม่แตกต่างกันมากนักและพบว่าจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 79.5 ไม่เคยมีประสบการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม ความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่เคยมีประสบการณ์และไม่เคยมีประสบการณ์จึงไม่เด่นชัดพอ

5.5 ข้อสังเกตจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีข้อความรู้ที่กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากตอบผิด เรียงลำดับดังนี้ ข้อความเกี่ยวกับการอนุญาตการจำหน่ายอาหาร หรือสถานที่สะสมอาหาร รวมทั้งการขายของในตลาด (ตอบผิดร้อยละ 86.6) การร้องเรียกเหตุรำคาญตามกฎหมาย พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (ตอบผิดร้อยละ 80.8) ความรู้เกี่ยวกับการทำลายเชื้อโรคของเตาผิง (ตอบผิดร้อยละ 37.1) ความหมายคุณภาพทางกายภาพของน้ำ (ตอบผิดร้อยละ 35.7) ความหมาย

ของระบบบำบัดน้ำเสีย (ตอบผิคร้อยละ 35.7) ความรู้เกี่ยวกับเขตควบคุมมลพิษ ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 (ตอบผิคร้อยละ 33.9) ความรู้เกี่ยวกับน้ำทิ้งที่ได้มาตรฐานตามกฎหมายซึ่งออกตามความใน พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และความรู้เกี่ยวกับแหล่งมลพิษทางอากาศในเมือง (ตอบผิคร้อยละ 27.2) ซึ่งข้อความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวอยู่ในประเด็นหัวข้อ / ข้อมูล ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 97.8 ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม ในอันดับที่ 2 และ 3 คือ กฎหมายสิ่งแวดล้อมและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (ข้อ 4.2.1.2 หน้า 95)

5.6 จากการสำรวจและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ได้ข้อคิดเห็นหรือข้อสรุปที่ตรงกัน 3 ประเด็น คือ 1. อัตราค่าจ้างของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพไม่สอดคล้องกับงานในบทบาทหน้าที่ปฏิบัติจริง กล่าวคืออัตราค่าจ้างน้อย ไม่เพียงพอกับปริมาณงาน บุคลากรแต่ละคนรับผิดชอบงานหลายด้านพร้อมกัน 2. คุณภาพบุคลากร อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับสถานการณ์ของปัญหาสิ่งแวดล้อมในหน้าที่ความรับผิดชอบ และปัจจัยทางสังคมที่ต้องการคุณภาพของงานสูงขึ้น 3. ข้อกฎหมาย ระเบียบ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานควรเร่งออกกฎหมายลูกรองรับให้ครอบคลุมส่วนต่าง ๆ และปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ให้สามารถเป็นเครื่องมือที่ดีในการปฏิบัติงานได้ โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ศึกษากรณีกรุงเทพมหานครมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อนำผลสรุปที่ได้จากการวิจัยไปใช้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงบทบาทในการปฏิบัติงานของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขตกรุงเทพมหานครให้มีความทำงานที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

การดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ประชากรที่ศึกษาคือ ข้าราชการกรุงเทพมหานครสังกัดฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขตประกอบด้วยผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข นักวิชาการสุขาภิบาล และเจ้าหน้าที่อนามัย จำนวน 224 ตัวอย่าง และในประเด็นสำคัญที่ต้องการข้อมูลแบบเจาะลึก ได้ทำการศึกษาในเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญระดับบริหารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล จำนวน 14 ราย ผลการศึกษาวิจัยสรุปผลตามลำดับดังนี้

- 6.1 ผลการวิจัยจากแบบสอบถาม
- 6.2 ผลการทดสอบสมมติฐาน
- 6.3 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 6.4 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 6.5 สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
- 6.6 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.1 สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม

6.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 32-49 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี เป็นผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่อนามัย มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 6-22 ปี และไม่เคยมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม

6.1.2 ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการรับรู้บทบาท ให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อม ได้รับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อม มีความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม และมีการบริหารจัดการในระดับปานกลาง

6.1.3 บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงปานกลาง รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงต่ำ และกลุ่มที่มีระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงสูง

6.2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมปานกลาง

สรุปได้ว่า ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่แตกต่างกันส่งผลให้บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกันดังนี้

ข้อที่ 2.1 เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่มีอายุแตกต่างกันมีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยทางสังคมจิตวิทยาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน ดังนี้

ข้อที่ 3.1 การรับรู้บทบาทแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้บทบาทแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่า ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การรับรู้บทบาทแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

ข้อที่ 3.2 การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่า ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

ข้อที่ 3.3 การรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารฯ สูง มีบทบาทในการปฏิบัติงานของฝ่ายสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมา คือกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารปานกลาง และกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารต่ำตามลำดับ และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปได้ว่า ผลการวิจัยในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ว่าการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

ข้อที่ 3.4 ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สรุปได้ว่า ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

ข้อที่ 3.5 การบริหารจัดการแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการบริหารจัดการสูง มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มที่มีการบริหารจัดการปานกลาง และกลุ่มที่มีการบริหารจัดการต่ำตามลำดับ และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า การบริหารจัดการที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปได้ว่า ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ว่าการบริหารจัดการแตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน

6.3 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

6.3.1 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพคิดว่าเป็นปัญหามากที่สุด จำนวน 5 ประเด็นปัญหาเรียงตามลำดับดังนี้

- 1) เจ้าหน้าที่มีปริมาณงานมาก
- 2) จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ
- 3) วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานไม่เพียงพอ
- 4) ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน
- 5) งบประมาณไม่เพียงพอ

6.3.2 ปัญหาอุปสรรคในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ผู้วิจัยได้นำไปสอบถาม

ประเด็นการจัดทำแผนปฏิบัติงานทางสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่า ขาดแคลนบุคลากรในการจัดทำ รองลงมาตอบว่า ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ และตอบว่าขาดข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

ประเด็นการจัดการเหตุรำคาญ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่า ผู้ก่อเหตุรำคาญไม่ให้ความสนใจ รองลงมาตอบว่า กฎหมายมีบทลงโทษน้อย และตอบว่าผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอตามลำดับ

ประเด็นการแก้ไขปัญหาสິงแวดล้อมโดยรวมตามบทบาทหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่า การปฏิบัติงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่มีแนวทางชัดเจน รองลงมาตอบว่า ระเบียบกฎหมายขาดความชัดเจนในการปฏิบัติ และตอบว่าขาดระบบบริหารจัดการที่ดี ตามลำดับ

6.4 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

6.4.1 ข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปรับปรุง ต่อปัญหาอุปสรรคในประเด็นสำคัญ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

ด้านนโยบายและการบริหารจัดการต้องมีความชัดเจน มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานที่ดี และปฏิบัติได้จริง รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

ด้านข้อกฎหมาย ต้องปรับปรุงข้อกฎหมายและออกกฎหมายลูกรองรับโดยเร็ว ทั้งข้อบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้สามารถเป็นเครื่องมือที่ดีในการปฏิบัติงานได้

ด้านบุคลากร พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปของการฝึกอบรม จัดทำเอกสารเผยแพร่ การสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการดูงาน ตลอดจนควรเพิ่มบุคลากร

6.4.2 ข้อเสนอแนะทั่วไป มีข้อคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการขอสรุปได้ดังนี้

ด้านบุคลากร ต้องพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ให้มีความรู้ ความสามารถ และมีจิตสำนึกในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม และควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้โดยตรงกับสายงาน

ด้านนโยบาย ต้องมีนโยบาย แนวทางปฏิบัติงานที่ชัดเจน

อื่น ๆ ได้แก่ การจัดหาอุปกรณ์ในการทำงานที่ทันสมัย เครื่องมืออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานที่เพียงพอ ตลอดจนการสร้างกระแสสังคมทางด้านจิตสำนึกสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

อนึ่ง ปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผู้วิจัยมีความเห็นสรุปได้ดังนี้

1. ควรจัดโครงสร้างการบริหารงานในฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเป็นกลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มงานสุขภาพอาหาร กลุ่มงานสุขภาพโรงงานและอาชีพะอนามัย และกลุ่มงานสิ่งแวดล้อมและสุขภาพทั่วไป พร้อมจัดอัตรากำลัง ตามลักษณะกลุ่มงานให้ชัดเจน

2. การพัฒนาบุคลากร นอกจากให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกสิ่งแวดล้อมแก่บุคลากรแล้ว การสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ (คุณวุฒิ) ตรงสายงาน หรือตรงกับงานในบทบาทหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ก็มีความสำคัญมากต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในระยะ 5 – 10 ปี ต่อไป

3. การบริหารจัดการ เมื่อฝ่ายบริหารทางการเมืองกำหนดนโยบายออกมา ควรมีแนวทางการปฏิบัติที่แน่นอนและมีความชัดเจน โดยฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานที่ปฏิบัติได้จริงรองรับนโยบายและแนวทางดังกล่าว

4. เครื่องมือในการทำงาน โดยเฉพาะด้านกฎหมายต้องปรับปรุงข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องออกมาโดยเร็วและให้สามารถเป็นเครื่องมือที่ดีในการปฏิบัติงานได้ สำหรับวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน และยานพาหนะต้องจัดให้เพียงพอ พร้อมสนับสนุนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

6.5 สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเจ้าหน้าที่ระดับบริหารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม สรุปผลได้ดังนี้

6.5.1 ข้อคิดเห็นต่อบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ซึ่งมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดจากกฎหมายหลาย ๆ ฉบับ มีเพียงพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่ได้นำมาใช้เป็นหน้าที่หลักในการทำงาน ในส่วนกฎหมายอื่น ๆ ยังมีบทบาทไม่มากนัก ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาเครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 เป็นต้น โดยที่กฎหมายพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ถือได้ว่า มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ สำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพใช้ในการทำงานทั้ง กำกับ ควบคุม เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างครอบคลุมและเพียงพอ อีกทั้งมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาได้ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาบทบาทที่ปฏิบัติจริงตามลักษณะงานหรือกิจกรรม บทบาทที่แสดงออกมา และส่งผลที่มีประสิทธิผลของงาน เรียงตามลำดับดังนี้ บทบาททางด้านงานสุขภาพอาหาร งานสิ่งแวดล้อมและสุขภาพทั่วไป และงานสุขภาพโรงงานและอาชีวอนามัย

ส่วนบทบาทที่คาดหวัง ต้องการให้มีกฎหมายอุดหนุนรัฐบาลพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยเร็ว ให้มีการนำกฎหมายมาใช้ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและสภาพการณ์ทางสังคม และให้ใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม ในด้านความคาดหวังต่อลักษณะงาน ต้องการให้งานแต่ละกลุ่มงาน ทำงานโดยควรมีแผนงานของแต่ละกลุ่มงานสร้างระบบการทำงานที่มีลักษณะทางวิชาการรองรับมากขึ้น จัดให้มีกลุ่มงานที่ชัดเจนพร้อมโครงสร้างการจัดอัตรากำลัง

6.5.2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ มีดังนี้

1. ให้จัดตั้งหน่วยงานอำนาจการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครที่มีความเป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพ และมีขีดความสามารถสูง
2. ควรวิเคราะห์บทบาทของงานฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพทั้งระบบใหม่ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมในศตวรรษปัจจุบัน โดยคำนึงถึงทิศทางในอนาคต
3. ควรจัดทำแผนหลักพัฒนามูลฐานของสาขางานสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
4. บุคลากรของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ควรมีระดับนักวิชาการและระดับเจ้าหน้าที่ ดำเนินการที่สมดุลกัน หรือในระยะยาวควรเป็นนักวิชาการทั้งหมด
5. ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องสร้างบุคลากรที่มีความรู้ในลักษณะผู้เชี่ยวชาญของแต่ละกลุ่มงาน
6. ในอนาคตบทบาทของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จะต้องผลักดันให้ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ตรวจสอบ ควบคุม ตามบทบาทหน้าที่ในบางระดับ
7. นำระบบควบคุมคุณภาพมาใช้ในการควบคุมงานทางด้านสิ่งแวดล้อม แทนการควบคุมทางกฎหมายให้มากที่สุด
8. ควรมีการวางแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมระยะยาว ระยะปานกลาง ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพแต่ละสำนักงานเขต
9. ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยนำเสนอแนวคิดผ่านสาธารณโดยวิธีการที่เหมาะสม

6.6 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความคาดหวังของประชาชน ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

2. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กับประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหาด้าน สิ่งแวดล้อม ที่มีผลกระทบต่อชุมชนเมือง

3. ขยายขอบเขตของการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้ในกลุ่มบุคลากรอื่น ๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น บุคลากรของฝ่ายรักษาความสะอาด บุคลากรของฝ่ายโยธา และบุคลากรของฝ่ายเทศกิจ (เทศกิจอู่บ้าน และสิ่งแวดลอม) เป็นต้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กนก รอดทั้งผา. (2536) ความรู้และความคิดเห็นของเจ้าพนักงานสาธารณสุข ต่อพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พศ. 2535 : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสาธารณสุขอำเภอและเจ้าพนักงานสาธารณสุขของเทศบาล วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- การประชุมหัวหน้าฝ่ายและเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต (2541) กรุงเทพมหานคร: (เอกสารประกอบการประชุม 13 มีนาคม 2541 ณ อาคารกีฬาเวสน์ 2 ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร). อัดสำเนา
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2521) ประมวลศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- เกษม จันทรแก้ว. (2527) แนวคิดพื้นฐานทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายงานการฝึกอบรม เรื่องการพัฒนาชนบทและสิ่งแวดล้อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ.
- เกษม สนิทวงศ์ . (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา - ความสัมพันธ์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ . อัดสำเนา
- จินตนา เลิศทวีสินธุ์. (2527) ความรู้ ความตระหนักของตำรวจจราจรเพื่อป้องกันอันตรายจากมลพิษทางอากาศและเสียงในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ. (2519) จิตวิทยาการรับรู้และการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศาสนา.
- จรัญ ทรมอยู่. 2526 ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: โอเคชั่นสโตร์.
- จิษณุกร พรภาณวิษญ์. (2540) ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ชุติมา อุหาทอง. (2533) การรับรู้บทบาทและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในงานอนามัยแม่และเด็กและวางแผนครอบครัวของแม่ตัวอย่างที่อบรมแล้ว วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิตยา สุวรรณขุ. (2508) สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: มงคลการพิมพ์.
- ดวงเคื่อน พันธมนาวิน. (2508) พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยา จริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทองหล่อ เดชไทย. (2528) “หน่วยที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานสาธารณสุข” ในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานสาธารณสุขทั่วไป หน่วยที่ 1 – 7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 12-15 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ทัศนา บุญทอง. (2535) ทฤษฎีการพยาบาล:แนวคิดและการนำไปใช้ในวิชาชีพพยาบาล. วารสารพยาบาล, (ตุลาคม-ธันวาคม).
- เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ. (2530) พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (2539) สู่กระแสกระบวนทัศน์ใหม่. กรุงเทพมหานคร: ไอ โอนิค อินเตอร์เทรค รีซอสเซส.
- ธงชัย สันติวงษ์ .(2533) องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- นพพร การฉีก. (2535) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร การรับรู้บทบาทกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต , สาขาพยาบาลสาธารณสุข. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นันทนา ราชากุล. (2528) ความรู้ การรับรู้และความสอดคล้องของบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพยาบาลสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บริพันธ์ ไชยวงศ์แก้ว. (2527) การศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2538) สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2539). เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมเพื่อชีวิตและธรรมชาติ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พิมพ์ครั้งที่ 2).

- บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ. (2535). การวิจัยทางสังคมศาสตร์. สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม
- ปณิธาน ชามวินิจ. (2528). การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (เอกสารประกอบการเรียนการสอน นักศึกษาหลักสูตรสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล). อัดสำเนา
- แผนปฏิบัติการ 21 เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (2537). (แปลโดย มานพ เมฆประสูรทอง กระทรวงการต่างประเทศ) กรุงเทพมหานคร:อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544). (2540) (รวบรวมโดย วีระพล อรุณกสิกร) กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2524.
- พวงจันทร์ ดุลละธัมปะ. (2512). จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พิเชฐ เจริญเกษ. (2540). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของครูมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุข), สาขาวิชาเอกสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพจิตร ไตรวงศ์ชัย. (2538). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ศึกษากรณีบ้านป่าสัน ตำบลปงน้อย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย.
- ไพเราะ ไตรดิลาพันธ์. (2530). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสุขภาพจิตสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีอนามัย จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารสาธารณสุข. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ ช่างเรือน. (2516) สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์แพร่วิทยา.
- ฟ้ารุ่ง มีอุคร. (2539). บทบาทของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน:กรณีศึกษาประชาชนในองค์กรชาวบ้านเพื่อการพัฒนาภาคอีสาน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวรรณ วุฒิมณี. (2527). “การสอดแทรกสิ่งแวดล้อมศึกษาในกระบวนการพัฒนาชุมชน “ รายงานสัมมนาเรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษานอกโรงเรียน หน้า 21-23, 102-107 กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีเครา.
- ละออ หุตางกูร. (2509). จิตวิทยาเบื้องต้น เชียงใหม่ : คนเมืองการพิมพ์

- วรรณสิทธิ์ ไชยยะเสวี. (2536) คู่มือการศึกษาพระพุทธศาสนาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ
แนว มหานิรณนที.
- วินิจ เกตุขำ และ คมเพชร จัตรสุกุล. (2522). กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร : โอเคชั่นสโตร์
- ศรีปริญญา รูปกระจ่าง. (2529). การมีส่วนร่วมของพัฒนากรในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุนทรี จีรธรรม. (2531). การศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชากรในหมู่บ้านปทุมโคก จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหา
บัณฑิต, สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุนีย์ สุขสว่าง. (2540). บทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณี จังหวัดพิจิตร วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2540-
2544)
- สุพัตรา สุภาพ. (2522) สังคมวิทยา กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช
- สมยศ นาวิการ. (2521). การพัฒนาองค์การและการงานใจ. กรุงเทพมหานคร : สยามการพิมพ์.
- สมพงษ์ อรพิน. (2527). “สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม” สาขาวิชาการส่งเสริม
การเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า 501-550 กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์บริษัทวิกเตอร์เพาเวอร์พอยต์ จำกัด.
- สมพงษ์ เกษมสิน.(2521) การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ไทย
วัฒนาพานิชย์.
- สมพงษ์ เกษมสิน.(2526) การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สมาน รังสีโยกฤษฎ์.(2530) หลักการบริหารเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่7. กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการ
สำนักงาน กพ.
- สุนทร ทิพย์ชาติ. (2533). การปฏิบัติงานและการรับรู้ในบทบาทการให้บริการสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่
สาธารณสุขประจำสถานีอนามัย ในจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- อนงค์ สาธรสุทธิ. (2531). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานเฝ้าระวังและติดตามงานโภชนาการเด็ก
ทารกและวัยก่อนเรียน ของหัวหน้าสถานีอนามัยในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา

สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์การแพทย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

อนงค์ลักษณ์ จันทร์สาม. (2536). บทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้นำทีมงานสาธารณสุขผสมผสานระดับจังหวัดในเขต 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุข) สาขาบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

อานนท์ อาภาภิรม. (2525). มนุษย์กับสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ.

อรุณ รักธรรม. (2526). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์.

อุทัย หิรัญโค. (2519). สังคมวิทยาประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์.

อุสาศี เพ็งภารา. (2536) กระบวนการบริหารจัดการระดับจังหวัดและอำเภอต่อประสิทธิภาพของหน่วยงานสาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารสาธารณสุขบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

อำพล พรอารักษ์สกุล. (2540). บทบาทของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

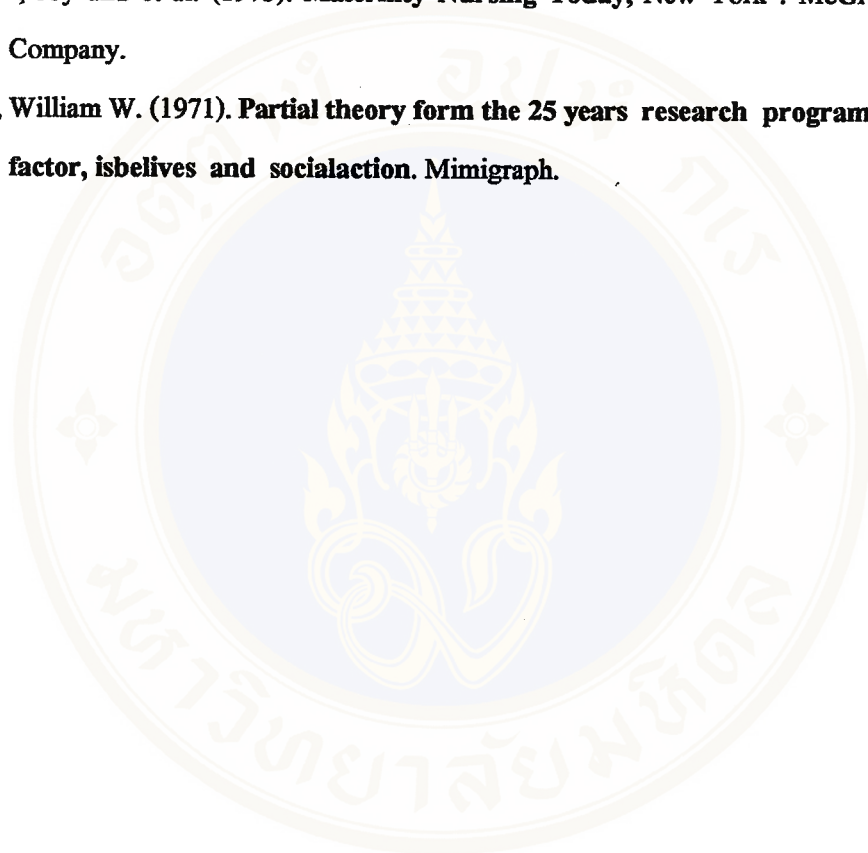
ภาษาอังกฤษ

Broom, Leonard and Philip Selznick. (1973). **Sociology**. New York : Harper&Row Publisher.

Nodel, S.F. **Theory of Social Structure**. (1958). Glencoe : The Fire Press.

Princeton, Joy and et al. (1973). **Maternity Nursing Today**, New York : McGraw-Hill Book Company.

Reeder, William W. (1971). **Partial theory form the 25 years research program on oirective factor, isbelives and socialaction**. Mimigraph.

เลขที่แบบสอบถาม [ ] [ ] [ ]

แบบสอบถาม

บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล
ศึกษากรณี กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้เป็นข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาสังคมศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

แบบสอบถามมีทั้งหมด 8 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้ข่าวสาร

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการรับรู้บทบาท

ส่วนที่ 5 ข้อมูลการให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ส่วนที่ 7 ข้อมูลบทบาทที่ปฏิบัติจริง

ส่วนที่ 8 ข้อมูลปัญหาอุปสรรคและเสนอแนะ

เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษารวมทั้งนำไปปรับใช้ในการ
ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงด้วยตนเองให้ครบทุกข้อ
คำตอบจะถือเป็นความลับและไม่มีผลใดๆ ในทางเสียหากท่านและหน่วยงานของท่าน ผลการ
วิเคราะห์จะนำเสนอในลักษณะรวมมิใช่รายบุคคล

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

ขอแสดงความนับถือ

นายอุทิศ มหาจิตติคุณ

นักศึกษาลัทธิธรรมสังคมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยมหิดล

แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย / ลงใน ( ) หรือ เติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับข้อเท็จจริงให้ตรงกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. ปัจจุบันท่านอายุ ..... ปี ..... เดือน
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี ( ) ปริญญาตรี สาขา.....
( ) ปริญญาโท สาขา.....
4. ตำแหน่งปัจจุบัน
( ) เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข ( ) นักวิชาการสุขาภิบาล ( ) เจ้าหน้าที่อนามัย
5. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ..... ปี ..... เดือน (ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความยาวนาน จำนวน ปี ของการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยปฏิบัติหน้าที่อยู่ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่อนามัย นักวิชาการสุขาภิบาล เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข ประจำฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล และงานอนามัยเดิม ในตำแหน่งใด ตำแหน่งหนึ่ง หรือ หลายตำแหน่งรวมกัน)
6. อายุราชการของท่านในการปฏิบัติงานในหน่วยงานกรุงเทพมหานคร ..... ปี (นับเฉพาะเต็มปี)
7. ท่านเคยมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆหรือไม่ (ไม่นับรวม การเข้าร่วม ศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน การปฏิบัติงาน หรือ การทำกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสิ่งแวดล้อมในหน้าที่ราชการของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล หรืองานอนามัยเดิม)
( ) เคย ( ) ไม่เคย

ในกรณีที่เคยไปบรรยายรายละเอียด

หัวข้อกิจกรรมที่เข้าร่วม	จากส่วนราชการ (ระบุ)	จากภาคเอกชน (ระบุ)
7.1	.....	.....
7.2	.....	.....
7.3	.....	.....

ส่วนที่ 2. ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงกับตัวท่านมากที่สุด

1.ท่านเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามประเภทของสื่อต่างๆดังต่อไปนี้หรือไม่

แหล่งข่าวสาร	เคย : ความถี่ที่ได้รับจากข่าวสาร				ไม่เคย
	ทุกวัน	3-4 ครั้ง / สัปดาห์	1-2 ครั้ง / สัปดาห์	เดือนละ 1-2 ครั้ง	
1. โทรทัศน์					
2. วิทยุ					
3. หนังสือพิมพ์					
4. วารสาร/นิตยสาร					
5. เอกสารจาก ราชการ					
6. สนทนากับ ผู้บังคับบัญชา/ เพื่อนร่วมงาน					
7.การอบรม/ประชุม/ สัมมนา					
8. อื่น ๆ (ระบุ)					

2. ท่านมีความต้องการจะได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมหรือไม่

( ) ต้องการ

( ) ไม่ต้องการ

ถ้าต้องการหัวข้อใดต่อไปนี้เป็นสิ่งที่ต้องการมากที่สุด

( ) 2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

( ) 2.2 สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร

( ) 2.3 แนวคิดและปรัชญาทางสิ่งแวดล้อม

( ) 2.4 กฎหมายสิ่งแวดล้อม

( ) 2.5 แนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

( ) 2.6 อื่น ๆ (ระบุ) .....

3. ในกรณีที่ท่านมีความต้องการตามข้อ 2 ท่านต้องการได้รับผ่านสื่อ หรือแหล่งข่าวสารใดมากที่สุด

( ) 3.1 โทรทัศน์

( ) 3.2 วิทยุ

( ) 3.3 หนังสือพิมพ์

( ) 3.4 วารสาร / นิตยสาร

( ) 3.5 เอกสารทางวิชาการ

( ) 3.6 สนทนากับผู้บังคับบัญชา / เพื่อนร่วมงาน

( ) 3.7 การประชุม / อบรม / สัมมนา

( ) 3.8 อื่น ๆ (ระบุ) .....

ส่วนที่ 3. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่เป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมตลอดถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อชีวิตมนุษย์		
2. น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมโดยทั่วไป ควรได้รับการปรับปรุงโดยการเพิ่มอุณหภูมิ ก่อนที่ระบายลงสู่แม่น้ำ		
3. การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมในชุมชนขนาดใหญ่ เป็นวิธีหนึ่งในการควบคุมและลดปัญหามลพิษทางน้ำ		
4. มลพิษทางอากาศ หมายถึง อากาศที่มีส่วนประกอบของสารและก๊าซอื่นๆเจือปนอยู่หรือมีปริมาณมากกว่าที่ควรจะมีอยู่ในอากาศบริสุทธิ์ และสิ่งเจือปนเหล่านี้เป็นอันตรายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สัตว์และพืช		
5. แหล่งกำเนิดปัญหามลพิษทางอากาศในเมือง ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม รถยนต์ และรถจักรยานยนต์เท่านั้น		
6. สาเหตุสำคัญที่ทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นเนื่องมาจากการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า และการใช้สารคลอโรฟลูออโรคาร์บอน (CFC)		
7. ครันขาวจากยานพาหนะไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและสภาพแวดล้อม		
8. การกำจัดของเสียประเภทโฟม ถุงพลาสติก หรืออานไฟฉายโดยการเผาเป็นวิธีการที่ดีที่สุด		
9. เสียงดังจากโรงงานอุตสาหกรรม และยานพาหนะประเภทต่างๆมีผลกระทบต่อระบบจิตประสาทของผู้ได้รับเสียงดังกล่าว		
10. ระบบบำบัดน้ำเสีย หมายถึง กระบวนการทำหรือการปรับปรุงน้ำเสียให้มีคุณภาพเป็นน้ำทิ้ง รวมทั้งการทำให้ น้ำทิ้งแห้งไปจากอาคาร		
11. ปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำหากมีค่าใกล้ศูนย์ แสดงว่าน้ำมีคุณภาพเลวลง		
12. คุณภาพทางกายภาพของน้ำ หมายถึง ความขุ่น สี และความเป็นกรด-ด่างของน้ำ		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
<p>13. เคนพาขยะมีเชื้อเสียคือไม่สามารถทำลายเชื้อโรคได้อย่างสมบูรณ์</p> <p>14. น้ำทิ้งจากสถานที่จำหน่ายอาหารซึ่งได้ติดตั้งบ่อดักไขมันและได้รับใบอนุญาตอย่างถูกต้องจากกรุงเทพมหานคร ถือว่าเป็นน้ำทิ้งที่ได้มาตรฐานตามกฎหมายกระทรวงซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535</p> <p>15. การจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหาร หรือสถานที่สะสมอาหารในอาคาร หรือ พื้นที่ใดซึ่งมีพื้นที่เกิน 200 ตารางเมตร รวมทั้งการขายของในตลาด ต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการควบคุม หรือกำกับดูแลทางด้านสุขลักษณะ อนามัย และสิ่งแวดล้อม</p> <p>16. เหตุรำคาญตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 นั้น ต้องเป็นเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นแล้วมีผู้เสียหายเสียก่อนจึงสามารถมาร้องเรียนได้</p> <p>17. โชนปลอดมลพิษบนถนนบางสายของกรุงเทพมหานครซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้ประกาศและขอความร่วมมือให้ผู้ขับรถที่นั่งมาคนเดียว และ/หรือรถที่มีควันดำเกินมาตรฐาน หลีกเลี่ยงการใช้ถนนดังกล่าวตามเวลาที่กำหนดนั้น โชนปลอดมลพิษดังกล่าวไม่ถือเป็นเขตควบคุมมลพิษในพื้นที่กรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535</p>		

ส่วนที่ 4. ข้อมูลการรับรู้บทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือ ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร		
2. การให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา ผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรต่างๆเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ		
3. การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นงานที่อยู่นอกเหนือขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของท่าน		
4. การป้องกันแก้ไขมลภาวะสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นงานที่อยู่นอกเหนือขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของท่าน		
5. การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมอนุรักษ์ในชุมชน ไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ		
6. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพไม่มีหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535		
7. กิจกรรมการป้องกันและควบคุมมลพิษทางอากาศและเสียง เช่น การตรวจจับรถควันดำ การตรวจจับยานพาหนะที่มีเครื่องยนต์เสียงดัง ทั้งรถและเรือเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ		
8. เมื่อเกิดปัญหาภาวะมลพิษในพื้นที่เขตการปกครองที่ท่านปฏิบัติหน้าที่อยู่ประชาชนสามารถร้องเรียนกับท่านได้		
9. การสำรวจ และเก็บข้อมูล รวมทั้งจัดทำบัญชีแหล่งกำเนิดมลพิษในเขตพื้นที่การปกครองที่ท่านปฏิบัติหน้าที่อยู่เป็นส่วนหนึ่งของงานในหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ		
10. การให้ความรู้ทางสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงานแก่คนงานในสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เป็นหน้าที่โดยตรงของท่าน		
11. การป้องกันควบคุม ทำลายแหล่งฆ่าเชื้อโรคและพาหะนำโรค เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
12.การดำเนินการพัฒนาตลาดสดเอกชนตามนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ให้ถูกต้องทางสุขลักษณะทั้งทางกายภาพ ความสะอาดและความเป็นระเบียบ เป็นหน้าที่ของเจ้าของตลาดร่วมกับผู้ค้าขายของในตลาด สำหรับฝ่ายสิ่งแวดล้อมฯ มีหน้าที่เพียงควบคุมกำกับให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น		
13. การแนะนำผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถี ให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดพื้นฐาน 10 ประการ เป็นงานที่ท่านต้องเข้าไปดูแลตาม นโยบาย ทั้งๆ ที่ไม่ใช่งานในบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ		
14. บทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารกรุงเทพมหานครเท่านั้น		
15. การดำเนินงานโครงการดับเครื่องชนั้รอมลพิษไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทหน้าที่ของท่าน		
16. เมื่อเกิดปัญหามลพิษหรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรง ประชาชนต้องไปร้องเรียนโดยตรงกับเจ้าหน้าที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเท่านั้น		
17. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพทุกคน ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535		

ส่วนที่ 5. ข้อมูลการให้คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียง
 ช่องเดียว

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1. การมีสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อชีวิต			
2. ท่านรู้สึกภูมิใจเมื่อเขตพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีสภาพแวดล้อมที่ดี			
3. ปัจจุบันแม่น้ำลำคลองมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลงเรื่อย ๆ แต่เรื่องนี้ไม่น่าเป็นห่วงแต่อย่างใดเพราะธรรมชาติสามารถแก้ไขตัวเองได้อยู่แล้ว			
4. การรณรงค์ให้ประชาชนตามเมืองใหญ่เปลี่ยนมาใช้บริการขนส่งมวลชนแทนรถยนต์ส่วนตัวกันมาก ๆ จะช่วยลดปัญหามลพิษทางอากาศได้			
5. มาตรการการตรวจจับรถยนต์ควันดำของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อแก้ไขมลพิษทางอากาศเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ทำให้เกิดการเสียเวลาทั้งเจ้าของรถและเจ้าหน้าที่			
6. ควรสนับสนุนให้มีการปลูกต้นไม้ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ในสถานที่ราชการและบ้านเรือน			
7. ของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กมีปริมาณไม่มาก จึงไม่จำเป็นต้องมีมาตรการในการควบคุมการปล่อยของเสีย			
8. การให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการเสียค่าใช้จ่ายเพื่อแก้ไขหรือป้องกันปัญหามลพิษ ตามหลัก"ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย"ไม่ควรนำมาใช้เพราะเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้บริโภคโดยไม่จำเป็น			
9. การให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมมากเป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ			
10. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ควรเป็นหน้าที่ของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว			

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
11. พฤติกรรมของมนุษย์เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ดังนั้นการดำรงชีวิตโดยคิดว่าไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมก็น่าจะเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆอีก			
12. สภาพแวดล้อมที่ดีเริ่มต้นได้ตั้งแต่วันนี้ จากท่านผู้ครอบครัว ชุมชน ชุมชน และประเทศชาติ			
13. การแข่งขันในระบบการค้าเสรีผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นที่คุณภาพของสินค้าแต่เพียงอย่างเดียว ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม			
14. คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติอยู่ที่การนำเอาทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวมาใช้ในปริมาณให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้			
15. การทิ้งขยะเพียงชิ้นเล็กๆ เช่น ตัวรอมเมิ้ล เศษขนม ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อประการใด			
16. กระบวนการในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สำคัญหลักการหนึ่งคือการนำของเสียหรือของที่ใช้แล้วกลับมาหมุนเวียนใช้ประโยชน์อีก เพราะเป็นการช่วยลดปริมาณของเสีย			
17. ท่านเต็มใจจะจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าที่มีกระบวนการผลิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ถึงแม้ของดังกล่าวจะมีราคาแพงกว่าก็ตาม			

ส่วนที่ 6. ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
คำชี้แจง โปรดใส่ / ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
1. ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในเขตของท่านมีการดำเนินงาน โดย การจัดทำแผนปฏิบัติงานที่ดี			
2. การมอบหมายงานในกิจกรรมและนโยบายสำคัญของฝ่ายสิ่งแวดล้อม และสุขภาพแก่บุคลากรยังไม่ชัดเจนและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ			
3. การปฏิบัติงานในหน่วยงานของท่าน มีการติดตามผล การสรุป การ รายงาน อย่างสม่ำเสมอ			
4. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพปฏิบัติงานตามแผนที่ได้วาง ไว้เป็นอย่างดี			
5. การทำงานในฝ่ายสิ่งแวดล้อมและฝ่ายสุขภาพของท่านมุ่งเน้นการ ทำงานซึ่งรับผิดชอบ โดยบุคคลมากกว่าการทำงานเป็นทีม			
6. การปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานมีการประสานงานที่ดี			
7. การปฏิบัติงานของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพซึ่งท่านปฏิบัติงาน มีบรรยากาศของการประชุมปรึกษาหารือที่เอื้อต่อการทำงาน			
8. การแก้ไขปัญหาทรัพยากรโดยรวมในหน่วยงานของท่านยังขาด ระบบการจัดการที่ดี			

ส่วนที่ 7. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

คำชี้แจง โปรดใส่ / ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

เกณฑ์การตอบ

ปฏิบัติงานมาก	หมายถึง การปฏิบัติงานได้มากกว่า 75 % ของงานที่ควรปฏิบัติ
ปฏิบัติงานปานกลาง	หมายถึง การปฏิบัติงานได้ 51-75 % ของงานที่ควรปฏิบัติ
ปฏิบัติงานน้อย	หมายถึง การปฏิบัติงานได้ 25-50 % ของงานที่ควรปฏิบัติ
ปฏิบัติงานน้อยมาก	หมายถึง การปฏิบัติงานได้น้อยกว่า 25 % ของงานที่ควรปฏิบัติ
ไม่ได้ปฏิบัติ	หมายถึง การไม่ได้ปฏิบัติงานตามที่ควรจะปฏิบัติ

ข้อความ	ปฏิบัติงาน					เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	ไม่ได้ทำ	
1. การควบคุมดูแลสถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่สะสมอาหารให้ถูกสุขลักษณะ						
2. การให้คำแนะนำ การกำกับ การดำเนินการ เพื่อลดมลพิษทางน้ำแก่สถานที่จำหน่ายอาหาร เช่น การใช้บ่อคักไขมัน						
3. การให้คำแนะนำด้านสุขลักษณะ 10 ประการสำหรับอาหารริมบาทวิถีเป็นประจำ						
4. การควบคุม ดูแล แนะนำ และร่วมพัฒนาตลาดสดให้ถูกสุขลักษณะทั้งด้านกายภาพและการรักษาความสะอาด เช่น การลอกท่อระบายน้ำเป็นครั้งคราวและการล้างตลาดประจำวัน						
5. การควบคุมดูแลด้านสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ						

ข้อความ	ปฏิบัติงาน					เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	ไม่ได้ทำ	
6.การควบคุมดูแลด้านอาชีวอนามัยของผู้ทำงานในสถานประกอบการ						
7.การแก้ไขเหตุรำคาญแก่ประชาชนจากแหล่งก่อเหตุรำคาญอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล						
8.การให้บริการเรื่องการขอและอนุญาตกิจการต่างๆตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ.2535 ตามระยะเวลาที่ พ.ร.บ.ดังกล่าวกำหนดไว้						
9.ให้ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปแก่กลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ						
10.การปฏิบัติงานทางด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งให้ประชาชน หรือผู้ประกอบการหรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินการ						
11.การประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำ ตักเตือนและการดำเนินคดีแก่ผู้ก่อมลพิษทางอากาศ เช่น กิจกรรมตรวจรถควันดำและกิจกรรมดับเครื่องชนต์ลดมลพิษ						
12.การจัดทำ กิจกรรมหรือ โครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเหนือจากงานที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย						
13.การสำรวจและเก็บข้อมูลรวมถึงการจัดทำบัญชีแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่รับผิดชอบของท่านเพื่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ						

ข้อความ	ปฏิบัติงาน					เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	ไม่ได้ทำ	
14.การใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ในการดำเนินการเรื่องเหตุรำคาญบางกรณีที่สามารถทำได้เช่น การใช้เครื่องวัดเสียง						
15.การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคออดส์						

ส่วนที่ 8. ปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง โปรดใส่ เครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. โปรดใส่หมายเลขเรียงลำดับ 1, 2, 3 ใน ( ) ตามหัวข้อที่ท่านคิดว่าเป็นปัญหาอุปสรรคมากที่สุดในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของท่าน (เลือกเพียง 3 ข้อ)

- ( ) 1. งบประมาณไม่เพียงพอ
- ( ) 2. วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ
- ( ) 3. จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ
- ( ) 4. เจ้าหน้าที่มีปริมาณงานมาก
- ( ) 5. เจ้าหน้าที่ขาดแรงจูงใจ
- ( ) 6. ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ
- ( ) 7. ขาดการประสานงานที่ดีในหน่วยงาน
- ( ) 8. หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพขาดวิสัยทัศน์ในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม
- ( ) 9. เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ในการทำงาน
- ( ) 10. บทลงโทษตามกฎหมายไม่รุนแรง
- ( ) 11. อื่นๆ ระบุ .....

2. ปัญหาอุปสรรคในประเด็นต่อไปนี้ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัญหาอุปสรรคมากที่สุด

2.1 การจัดทำแผนปฏิบัติงานทางสิ่งแวดล้อม

- ( ) ขาดแคลนบุคลากรในการจัดทำ
- ( ) ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ
- ( ) ขาดข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

( ) ท่านไม่ให้ความสำคัญกับการจัดทำ

( ) อื่นๆ ระบุ.....

2.2 การจัดการเหตุรำคาญ

( ) ผู้ก่อเหตุรำคาญไม่ให้ความสนใจ

( ) ประชาชนไม่ให้ความสนใจ

( ) บทลงโทษน้อย

( ) ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ

( ) อื่นๆ ระบุ.....

2.3 การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยรวมตามบทบาทหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและ สุขภาพ

( ) ผู้อำนวยการเขต ไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

( ) ขาดระบบบริหารจัดการที่ดี

( ) ระเบียบกฎหมายขาดความชัดเจนในการปฏิบัติ

( ) การปฏิบัติงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ไม่มีแนวทางชัดเจน

( ) อื่นๆ ระบุ.....

3. ท่านคิดว่าควรมีการแก้ไข/ปรับปรุง ดำเนินการอย่างไรเพื่อจัดการปัญหาอุปสรรคดังกล่าว ในข้อ 2

3.1.....

3.2.....

3.3.....

4. ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆที่จะทำให้การปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.1.....

4.2.....

4.3.....

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มประชากรเป้าหมายคือ เจ้าหน้าที่ระดับสูงในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต เพื่อรับทราบความคิดเห็นในประเด็นที่ผู้ศึกษาวิจัยได้ตั้งไว้

ผู้ศึกษาวิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้ เป็นอย่างสูง

อุทิศ มหาภักตติคุณ

ผู้ศึกษาวิจัย

- ข้อควรปรับปรุง.....

.....
 .....
 .....

2.1.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535.....

-

ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนด.....

.....
 .....
 .....

- ศักยภาพของตัวบทกฎหมายในการแก้ไขปัญหาทำได้หรือไม่ ดีมากน้อยหรือ
 สามารถทำได้เพียงใด (ระดับมาก ปานกลาง น้อย น้อยมาก ทำไม่ได้).....

.....
 .....
 .....

- ข้อควรปรับปรุง.....

.....
 .....
 .....

2.1.3 พระราชบัญญัติอื่นๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่
 พ.ศ. 2535, พระราชบัญญัติ สุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528, พระราชบัญญัติ อาหาร พ.ศ.2522,
 พระราชบัญญัติ ควบคุมการโฆษณาเครื่องขายเสียงพ.ศ.2493

- ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนด.....

.....
 .....
 .....

- ศักยภาพของตัวบทกฎหมายในการแก้ไขปัญหาทำได้หรือไม่ ดีมากน้อยหรือ
 สามารถทำได้เพียงใด (ระดับมาก ปานกลาง น้อย น้อยมาก ไม่ได้).....

.....
 .....
 .....

- ข้อควรปรับปรุง.....

.....
 .....
 .....

2.2 ข้อคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล พิจารณาตามลักษณะกลุ่มงาน ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

2.2.1 กลุ่มงานสุขาภิบาลอาหาร.....

- ตามกฎหมายมากน้อยเพียงใด(ระดับมาก ปานกลาง น้อย น้อยมาก ไม่ได้ทำ)

.....
 .....
 .....

- การแก้ไขปัญหา.....

.....
 .....
 .....

- ปัญหาอุปสรรค.....

.....
 .....
 .....

- ข้อควรแก้ไขปรับปรุง.....

.....
 .....
 .....

2.2.2 กลุ่มงานสุขาภิบาลโรงงานและอาชีวอนามัย.....

- ตามกฎหมายมากน้อยเพียงใด(ระดับมาก ปานกลาง น้อย น้อยมาก ไม่ได้).....

.....
 .....
 .....

- การแก้ไขปัญา.....

.....
 .....
 .....

- ปัญหาอุปสรรค.....

.....
 .....
 .....

- ข้อควรแก้ไขปรับปรุง.....

.....
 .....
 .....

2.2.3 กลุ่มงานสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลทั่วไป.....

- ตามกฎหมายมากน้อยเพียงใด(ระดับมาก ปานกลาง น้อย น้อยมาก ไม่ได้).....

.....
 .....
 .....

- การแก้ไขปัญา.....

.....
 .....
 .....

- ปัญหาอุปสรรค.....

.....
 .....
 .....

- ข้อควรแก้ไขปรับปรุง.....

.....

.....

.....

2.3 ท่านคิดเห็นอย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ ในการปฏิบัติงานด้าน
สิ่งแวดล้อมของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

2.3.1 ขอบเขตอำนาจหน้าที่.....

.....

2.3.2 อัตรากำลัง.....

.....

2.3.3 คุณภาพบุคลากร.....

.....

2.3.4 งบประมาณ.....

.....

2.3.5 ระเบียบข้อกฎหมาย ที่ใช้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขต เป็นอย่างไร

☐ เพียงพอ

☐ ไม่เพียงพอ (เหตุผลประกอบ เช่น ประเด็น กฎหมายใด).....

.....

2.3.6 ความเคร่งครัดในการนำกฎหมายมาบังคับใช้.....

.....

2.3.7 การประสานงาน.....

.....

2.3.8 การมีส่วนร่วมของประชาชน.....

.....

2.4 ข้อเสนอแนะ ต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ของฝ่ายสิ่งแวดล้อม
และสุขภาพ

1. ....

- 2. ....
- 3. ....
- 4. ....
- 5. ....

2.5 บทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ตามความคิดของท่าน

2.5.1 บทบาทตามกฎหมาย.....
.....
.....
.....
.....

2.5.2 บทบาทตามกลุ่มงาน.....
.....
.....
.....
.....

2.6 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล

.....
.....
.....
.....
.....

รายละเอียดกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 14 ราย

ลำดับที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
1	นายสุคนธ์ดา กิตติคุณไพโรจน์	ผู้อำนวยการเขต	เขตสัมพันธวงศ์
2	นายสมศักดิ์ จันทวัฒนา	ผู้อำนวยการเขต	เขตบางซื่อ
3	นายจ่านองฤทธิ์ แยมกลีบ	ผู้อำนวยการเขต	เขตบางพลัด
4	นายบัณฑิต สิทธินามสุวรรณ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต	เขตสาทร
5	นายอัคนิธิ ปานเจริญ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต	เขตหนองแขม
6	นายประเสริฐ อินทุโสมา	ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต	เขตคลองตัน
7	ว่าที่ร้อยตรีจักรกฤษ จินคาร์ตัน	ผู้อำนวยการกอง	กองอนามัยสิ่งแวดล้อม
8	นางอินจิรา นิยมธูร	หัวหน้าฝ่ายสุขภาพิบาลทั่วไป	กองอนามัยสิ่งแวดล้อม
9	นายสมชาย เลี้ยวขวลิต	หัวหน้าฝ่ายสุขภาพิบาลอาหาร	กองอนามัยสิ่งแวดล้อม
10	นายไพโรจน์ สันตนิรันดร์	หัวหน้าฝ่ายสุขภาพิบาลโรงงาน	กองอนามัยสิ่งแวดล้อม
11	นายเจริญ วีระอาชากุล	หัวหน้าฝ่ายอาชีวอนามัย	กองอนามัยสิ่งแวดล้อม
12	นางวรัญญา โรหิตเสถียร	ผู้อำนวยการกอง	กองนโยบายและส่งเสริมสิ่งแวดล้อม
13	นางศิริพร ดันตวิชัย	หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่สิ่งแวดล้อม	กองนโยบายและส่งเสริมสิ่งแวดล้อม
14	นางวัลยา วัฒนรัตน์	หัวหน้าฝ่ายศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	กองนโยบายและส่งเสริมสิ่งแวดล้อม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ

นายอุทิศ มหาภักตติคุณ

วัน เดือน ปีเกิด

3 เมษายน 2495

สถานที่เกิด

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

ประวัติการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2515 – 2519

วิทยาศาสตรบัณฑิต (สุขาภิบาล)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, พ.ศ. 2527 – 2530

ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2539 – 2543

สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (สิ่งแวดล้อม)

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

พ.ศ. 2542 – ปัจจุบัน

สำนักงานเขตบางกอกใหญ่

กรุงเทพมหานคร

ตำแหน่ง : หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและ

สุขาภิบาล